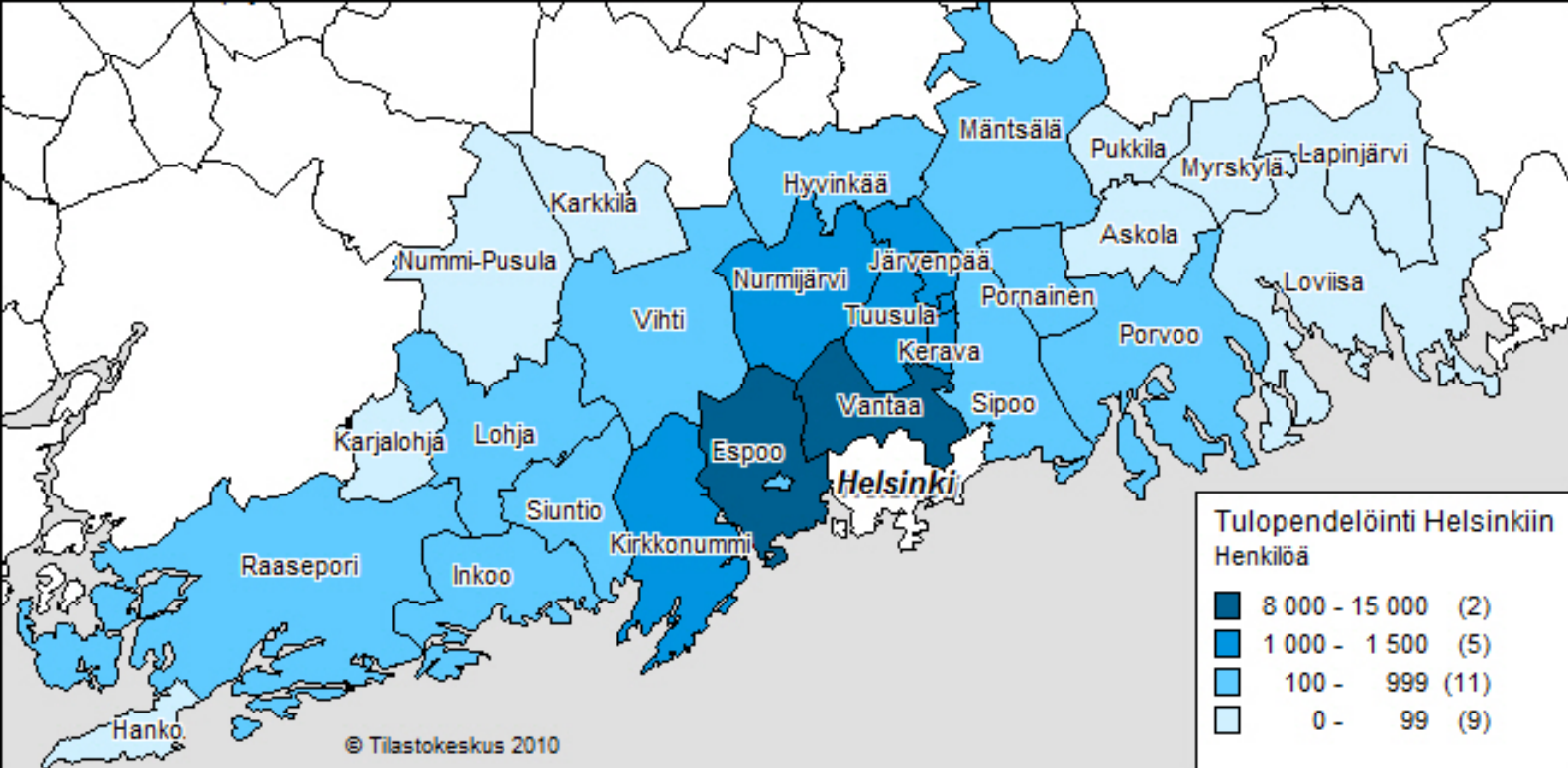
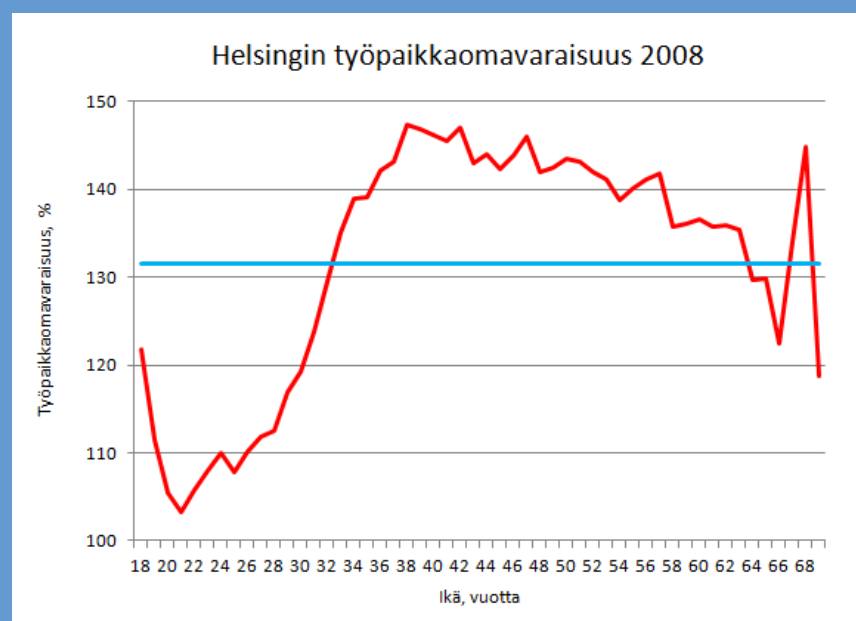

SEPPO MONTÉN, SANNA RANTO, MINNA SALORINNE, JUHA SUOKAS

AMMATTILAISIA LIIKKEELLÄ

Helsingin työpaikat
ammattitilastoissa

33

TILASTOJA 2011

1911
2011

HELSINGIN
KAUPUNGIN
TIETOKESKUS

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

TIEDUSTELUT
FÖRFÄGNINGAR
INQUIRIES

Seppo Montén p. – tel. 09 310 36364
Sanna Ranto p. – tel. 09 310 36408
Minna Salorinne p. – tel. 09 310 36412
Juha Suokas p. – tel. 09 310 36538

JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

OSOITE
ADDRESS
ADDRESS

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarencatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarencatu 18-20 A9)

VERKOSSA
ISSN 1796-721X

PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE
09 310 1612

INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/

TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION
p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

AMMATTILAISIA LIIKKEELLÄ

Helsingin työpaikat
ammattitilastoissa

TILASTOJA
STATISTIK
STATISTICS

2011:33

Sisältö

Johdanto	3
Yhteenvedo	4
1. Työpaikkojen ammattirakenne Helsingissä	6
Erityisasiantuntijat suurin ammattiryhmä	6
Työpaikkamäärän muutos ammattiryhmittäin 2005-2008	7
Työpaikkamäärän muutos ammattiryhmittäin Helsingissä 2009-2010	7
Helsingin työpaikkojen ammattirakenteen erikoistuminen	8
Suurimmat työllistäjät	11
Ammattiryhmät edelleen eriytyneet voimakkaasti sukupuolen mukaan	12
Monet alat riippuvaisia muualla kuin Helsingissä asuvasta työvoimasta	13
2. Työmatkaliikenne Helsingissä	15
Työmatkaliikenne iän ja sukupuolen mukaan	15
Työmatkaliikenne työnantajasektorin mukaan	17
Työmatkaliikenne ammattien mukaan	19
Helsingin riippuvuus ulkoisesta työvoimasta	21
Työmatkaliikenne kuntasektorin työpaikoissa	22
Helsingin työmatkaliikenne asuinalueen ja työpaikan sijaintialueen mukaan	24
3. Helsingin opetushenkilökunta ammattitilastoissa	26
Helsingissä työskentelee vajaa 18 000 opetusalan ammattilaista	26
Kuntasektori pieni muuhun Suomeen verrattuna	27
Opettajien mediaani-ikä 43 vuotta	28
Luokanopettajat nuorimpia, yliopisto-opettajat vanhimpia	29
Valtionsektorilla lähestytään eläkeikää	29
Nuorten opettajien osuus suuri Helsingissä	31
Joka kymmenes opettaja lähestyy eläkeikää	32
Opetusalalla naisenemmistö vahvistuu	33
Opettajat ja opetuksen työpaikat sijoittuvat alueellisesti tasaisesti	34
Etenkin nuoret opettajat pendelöivät Helsingistä	35
Lähes kolmannes opettajista tulee Helsingin ulkopuolelta	36
Helsinki jää häviölle monien opettaja-ammattien pendelöinnissä	37

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset Helsingissä	40
Lähes 40 00 työpaikkaa Helsingissä 2008	41
Sosiaali- ja terveysalan työpaikoissa kova kasvu 2005–2008	41
Kuntasektori ja kuntayhtymät työllistävät 2/3	42
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset iän ja sukupuolen mukaan	43
Yksityisellä sektorilla nuorempaa työvoimaa	45
Terveystieteiden- ja sosiaali- ja terveysalan työpaikat Helsingissä alueittain	47
Itä-Helsingissä asutaan useammin kuin käydään töissä	49
 Aineiston kuvaus.....	50

Liitetaulukko 1. Työpaikat Helsingissä, pääkaupunkiseudulla, Helsingin seudulla ja koko maassa ammatin mukaan 2005 ja 2008

Helsingin työpaikkamäärää on kasvanut kuusi prosenttia kuluneen 10 vuoden aikana ja kasvusuunta jatkuu, vaikka talouden laskusuhdanteet heijastuvat työmarkkinoihin aika ajoin. Uusien työpaikkojen rinnalla työvoimaa tarvitaan entisten osaajien siirtyessä eläkkeelle. Vuosina 1946–1950 syntyneet suurten ikäluokkien edustajat ovat juuri eläkeiän ylittäneitä tai saavuttamassa eläkeiän. Valtava määrä osaamista ja pitkän kokemuksen kautta saavutettua ammattitaitoa poistuu työyhteisöistä lähivuosina.

Kaupunki menestyy ja kaupunkilaiset voivat hyvin silloin kun peruspalvelut ovat kunnossa. Sairaaloiden, terveyskeskusten, oppilaitosten ja päiväkotien palvelujen ylläpitämiseen tarvitaan suuri määrä opetus- ja terveydenhoitoalan ammattilaisia. Suurin osa näiden alojen osaajista työskentelee kuntatyönantajalla. Niinpä kunnalla on suuri intressi nähdä, miten näiden ammattiryhmien profiilit kehittyvät. Ikärakenteen muutoksen lisäksi julkaisussa tarkastellaan ammattiryhmien pendelöintiä. Useissa eurooppalaisissa kaupunkikeskuksissa asumiskustannukset ovat nousseet peruspalveluita tuottaville ammattilaisille turhan korkeiksi, ja työvoiman saatavuus näille aloille on vaikeutunut. Näkyykö Helsingissä samanlaista ilmiötä, tullaanko sairaaloihin ja peruskouluihin töihin yhä kauempaa?

Tässä julkaisussa tarkastellaan Helsingin työmarkkinoita Tilastokeskuksen rekisteripohjaisen työssäkäyntitilaston ammattiaineiston näkökulmasta. Tuorein käytettävissä oleva aineisto kuvaa tilannetta vuoden 2008 lopussa. Ammattitilastossa on mukana 485 ammattia tai ammattiryhmää ja lukuisia muuttujia, joilla ammattiryhmien profiileja tutkitaan, kuten työnantajasektori, ikä, sukupuoli, työssäkäyntialue ja asuinalue.

Teos on toinen Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisema ammattitilastoihin perustuva Tilastoja-sarjan katsaus. Ensimmäinen julkaisu oli nimeltään *Työpaikkojen ammattirakenne Helsingissä* (Tilastoja 2009:41), ja sen oli kirjoittanut Juha Suokas. Nyt käsillä oleva julkaisu on näkökulmiltaan ensimmäistä laajempi ja se on tuotettu neljän asiantuntijan yhteistyönä. Juha Suokas rakentaa aluksi yleiskuvan Helsingin työpaikkarakenteesta ammattiryhmittäin vuonna 2008 ja artikkelissa on tuoreutettu ammattitilastoja myös Tilastokeskuksen otospohjaisen työvoimatutkimuksen tiedoilla vuoteen 2010. Toisessa luvussa Seppo Montén analysoi Helsingin työmatkaliikennettä ja selvittää, minkä ammattiryhmien osalta Helsinki on riippuvainen naapurikuntien osaajista. Luvuissa 3. ja 4. sukellaan tarkemmalle ammattitasolle muun muassa kouluihin ja sairaaloihin; artikkeleissa pureudutaan hyvinvointikunnan peruspalveluiden kannalta olennaisiin ammattiryhmiin. Sanna Ranto tarkastelee monipuolisesta Helsingin opetushenkilökunnan työpaikkoja päiväkodeista yliopistoihin. Viimeisessä luvussa Minna Salorinne kuvailee sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työpaikkoja ja työllisiä kymmenen eri ammattiryhmän kautta.

Yhteenveto

Erityisasiantuntijat Helsingin suurin ammattiryhmä

Helsingin toimialoittaisessa erikoistumisprofiilissa korostuvat pitkälle erikoistuneet palvelualat. Näillä aloilla työskenteleviltä työtehtävien hoito edellyttää pääsääntöisesti korkeaa ammattitaidon tasoa sekä pitkälle menevää erikoistumista ja erityisosaamista yhdistettynä useimmiten vielä korkeaan koulutustasoon. Tämä heijastuu myös työpaikkojen ammattirakenteeseen, jolle on ominaista erityisasiantuntija- ja asiantuntijatehtävissä työskentelevien korkea osuus. Tutkimus-, kehittämis- ja soveltamistyöhön, artikkeleiden ja raporttien laatimiseen sekä opettamiseen, johtamiseen ja suunnitteluun liittyvissä tehtävissä työskenteli pääkaupungissa kaikkiaan 98 600 erityisasiantuntijaa vuoden 2008 lopussa. Tämä oli neljäsosa kaupungin kokonaistyöpaikkamäärästä. Mm. ostamiseen, myyntiin, rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyvissä konsultointi-, suunnittelu-, markkinointi-, vahingontarkastus- sekä esimiestehtävissä työskenteli Helsingissä 83 500 asiantuntijaa eli 22 prosenttia täällä työssä käyvistä. Pääkaupungissa työssä käyvistä 15 prosenttia työskenteli palvelu- myynti- ja hoitoammateissa.

Helsingin työpaikkarakenteessa erikoistumisaste oli korkein tilastotieteen erityisasiantuntijoiden kohdalla, joilla työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista oli viisinkertainen verrattuna koko maahan. Muita kärkeen kuuluvia erityisasiantuntija-ammatteja olivat yhteiskunta- ja kulttuuritutkijat, lainopilliset erityisasiantuntijat, matematiikan erityisasiantuntijat, toimittajat, ekonomistit, historioitsijat, meteorologit, tanssitaiteilijat, biologit, sekä näyttelijät. Erikoistumisalat ja -ammatit eivät kuitenkaan ole suurimpia työllistäjiä. Helsingissä eniten työllistävien ammattien ryhmään lukeutuu viisi kaupan- ja hoiva-alojen ryhmää. Myyjiä ja tuote-esittelijöitä oli kaikkiaan 16 200, myyntineuvottelijoita ja -edustajia oli 13 500. Siivoojina sekä sairaala-, hoito- ja keittiöapulaisina työskenteli 12 300 henkeä, sairaanhoitajina elantonsa hankki 10 100 ja lähihoitajina 9 800 henkeä.

Helsinkiläinen lähipalveluiden ammattilainen työskentelee usein omassa kotikunnassaan

Helsingin työpaikkaomavaraisuus oli vuonna 2008 132 prosenttia eli kaupungissa oli noin kolmannes enemmän työpaikkoja kuin asui työssäkäyviä ihmisiä. Korkea työpaikkaomavaraisuus merkitsee korkeaa riippuvuutta ulkoisesta työvoimasta. Kaikista Helsingin työpaikoista 41 prosenttia on täytetty Helsingin ulkopuolisella työvoimalla, ja toisaalta 22 prosenttia helsinkiläisistä käy työssä muualla maassa, useimmiten naapurikunnissa.

Yksi esimerkki korkeasta ulkoisen työvoiman riippuvuudesta on ammattiluokka ”sairaanhoitajat ja kättilöt”. Helsinkiläisistä sairaanhoitajista vain pieni osa (8 %) käy työssä Helsingin ulkopuolella eli lähes kaikki helsinkiläiset sairaanhoitajat käyvät jo työssä Helsingissä, eikä osuutta siis pysty paljon kasvattamaan. Siitä huolimatta hieman keskiarvoa suurempi osuus Helsingin sairaanhoitajatyöpaikoista täyttyy kaupungin ulkopuolisella työvoimalla (43 %).

Pääosa Helsingin työpaikoista on helsinkiläisten miehittämiä – kaikista työpaikoista 59 prosenttia ja kuntasektorin työpaikoista 71 prosenttia. Varsin helsinkiläisvoittoisesti on täytetty sairaala-, hoito- ja keittiöapulaisten ja siivoojien, luokan- ja lastentarhanopettajien, kiinteistötyöntekijöiden ja ikkunanpesijöiden sekä kirjastojen ja postitoimistojen työntekijöiden työpaikat; näissä kaupungin ulkopuolisen työvoiman osuus on alle 20 prosenttia.

Yliopisto-opettajia eniten eläkkeelle lähivuosina

Helsingissä työskenteli 17 700 opettajaa tai opetusalan muita erityisasiantuntijoita vuoden 2008 lopussa. Koko maan koulutushenkilökunnasta Helsinkiin on keskittynyt etenkin koulutussuunnittelijoita ja kouluttajia sekä yliopisto-opettajia. Helsingissä työskentelevien opettajien työnantajakenttä on monipuolisempi kuin muualla maassa, Helsingin opettajista 43 prosenttia työskenteli kuntasektorilla, 34 prosenttia yksityisellä sektorilla, 18 prosenttia valtiolla ja 5 prosenttia yrittäjinä.

Opettajien mediaani-ikä on muita työllisiä hieman vanhempi, 43 vuotta. Keski-ikänsä vanhempia opettaja-ammattiryhmiä olivat yliopisto-opettajat sekä ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajat. Keski-ikänsä nuorimpia olivat luokanopettajat. Kuntatyönantajalla työskentelevien opettajien mediaani-ikä on muita Helsingin opettajia vanhempi lähes kaikilla ammattialoilla. Eläkeiän tulevina vuosina Helsingissä saavuttaa runsaasti yliopisto- ja korkeakouluopettajia, heistä lähes viidennes on täyttänyt 60 vuotta. Myös ammattikorkeakoulu ja ammattikoulun opettajista eläkeikää lähestyvien osuus on suuri. Sen sijaan luokanopettajista ja lastentarhaopettajista vain pieni osuus siirtyy eläkkeelle lähivuosina, 60 vuotta täyttäneitä on heistä vain 3 prosenttia. Muuhun maahan verrattuna Helsingissä siirtyä eläkkeelle tulevina vuosina suhteessa enemmän yliopisto-opettajia, lastentarhaopettajia sekä erityisopettajia.

Opettajien ammattiluokka on varsin naisvaltainen ala, vuonna 2008 Helsingin opettajakunnasta 68 prosenttia oli naisia. Opettaja-ammattiluokka naisvaltaistuu yhä enemmän, kun vanhemmat ikäluokat jäävät eläkkeelle. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuoremmassa opettajaikäluokissa naisten osuus on vanhempia ikäluokkia suurempi. 45–65-vuotiaista opettajista 65 prosenttia oli naisia, 25–44-vuotiaista jo 70 prosenttia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikoissa voimakas kasvu vuosina 2005–2008

Sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkoja oli Helsingissä vuoden 2008 lopussa 38 900. Vuodesta 2005 vuoteen 2008 kaikkien työpaikkojen määrä kasvoi Helsingissä neljä prosenttia, sen sijaan sosiaali- ja terveydenhuollossa työpaikkamäärän kasvu oli peräti 10 prosenttia. Sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikat lisääntyivät prosentuaalisesti kokonaistyöpaikkamäärän kasvua voimakkaammin kaikissa ammattiryhmissä lukuun ottamatta hammaslääkäreitä.

Kaksi kolmesta Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisesta työskenteli kuntasektorilla tai kuntayhtymän palveluksessa. Yksityinen työnantaja työllisti joka neljännen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaista, ja yrittäjinä näiden ammattien edustajista toimi kolme prosenttia.

Vuonna 2008 tarkastelussa mukana olleiden ammattiryhmien edustajista 86 prosenttia oli naisia ja 14 prosenttia miehiä. Miesten osuus on korkeimmillaan lääkärinkunnassa; lääkäreillä 40 prosenttia ja hammaslääkäreillä 29 prosenttia. Miesten osuudet ovat kaikissa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattiryhmissä korkeampi yksityisellä työnantajalla kuin julkisella puolella. Helsingissä työssäkäyvien sairaanhoitajien keski-ikä oli 41,6 vuotta ja lääkärien 43,9 vuotta. Yksityisellä työnantajalla työskentele suhteellisesti enemmän nuorempia ammattilaisia kuin julkisella sektorilla.

1. Työpaikkojen ammattirakenne Helsingissä

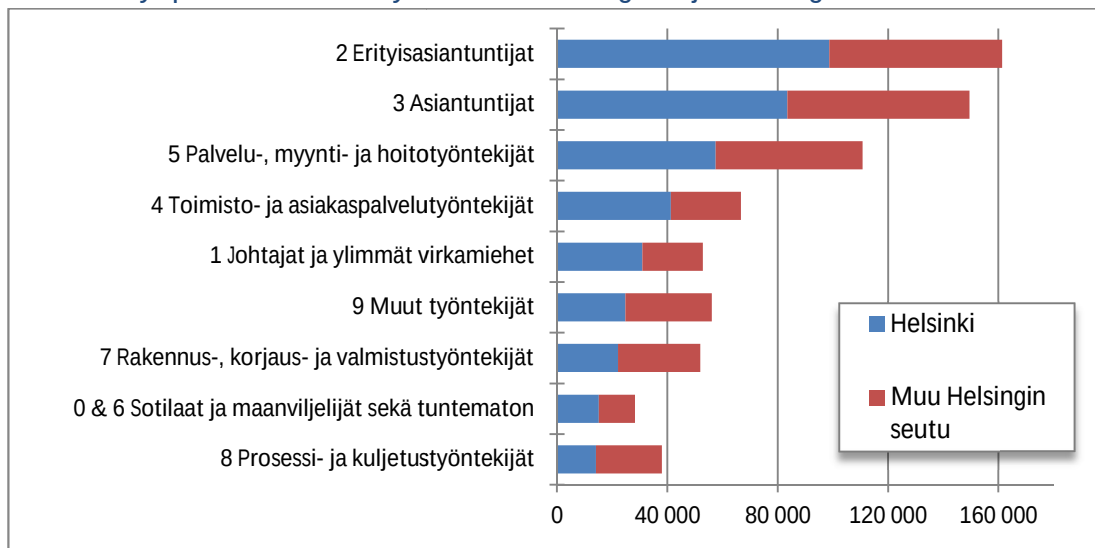
Erityisasiantuntijat suurin ammattiryhmä

Helsingin työpaikkojen ammattirakenteelle on ominaista erityisasiantuntija- ja asiantuntijatehtävissä työskentelevien korkea osuus. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan tutkimus-, kehittämis- ja soveltamistyöhön, artikkeleiden ja raporttien laatimiseen sekä opettamiseen, johtamiseen ja suunnitteluun liittyvissä tehtävissä työskenteli pääkaupungissa kaikkiaan 98 600 erityisasiantuntijaa vuonna 2008. Tämä oli neljännos kaupungin kokonaistyöpaikkamäärästä (388 100). Muulla Helsingin seudulla erityisasiantuntijatyöpaikkoja oli 62 700. Helsingin osuus alan kaikista työpaikoista oli neljännos ja Helsingin seudun osuus 40 prosenttia.

Mm. ostamiseen, myyntiin, rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyvissä konsultointi-, suunnittelu-, markkinointi-, vahingontarkastus- sekä esimiestehtävissä työskenteli Helsingissä 83 500 asiantuntijaa eli 22 prosenttia täällä työssä käyvistä. Muulla Helsingin seudulla asiantuntijatyöpaikkoja oli 66 000. Ammattiryhmän työpaikoista reilu viidennes sijaitsi Helsingissä ja 35 prosenttia koko Helsingin seudulla.

Kolmanneksi merkittävimmän ammattiryhmän muodostivat palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijät. Työntekijöiden tehtäviin sisältyy esim. matkustajien palvelua, ruokien ja juomien valmistamista, myymistä ja tarjoilua, avustamista sairaanhoidossa, terveyden- ja kauneudenhoitoa, ihmisten ja omaisuuden suojelua, lain ja järjestyksen ylläpitoa, tavaroiden esittelyä ja myymistä sekä työnjohtotehtäviä. Kaikkiaan tähän palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijöiden ammattiryhmään lukeutui Helsingissä 57 500 työntekijää eli 15 prosenttia alueella työssä käyvistä. Ryhmän työpaikoista 14 prosenttia sijaitsi Helsingissä ja 27 prosenttia Helsingin seudulla.

Kuvio 1. Työpaikat ammattiryhmittäin Helsingissä ja Helsingin seudulla 2008

Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöiden ammattiryhmään lukeutui 41 300 työntekijää eli 11 prosenttia pääkaupungin kokonaistyöpaikkamäärästä. Alan kaikista työllisistä 24 prosentilla oli työpaikka Helsingissä Helsingin seudun osuuden ollessa 38 prosenttia eli 66 700 henkeä.

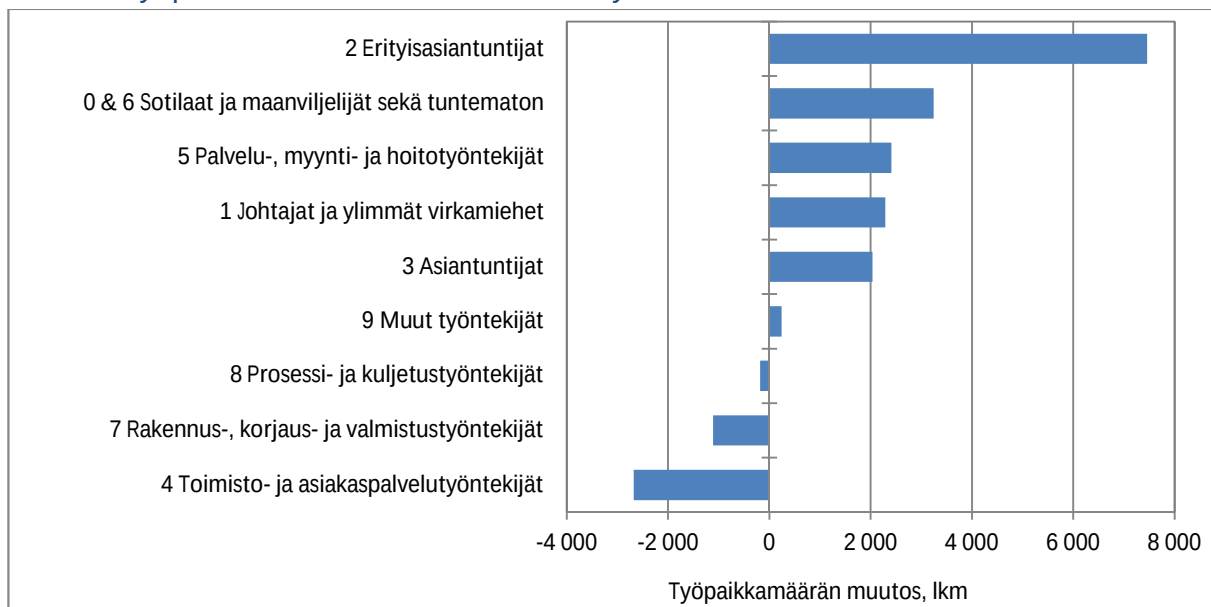
Viidenneksi merkittävin ammattiryhmän muodostivat johtajat ja ylimmät virkamiehet 31 000 työpaikkamäärällä. Johtajien ja ylimpien virkamiesten osuus Helsingin kokonaistyöpaikkamäärästä oli kahdeksan prosenttia. Kaikista ylemmän johtotason työpaikoista 26 prosenttia sijaitsi Helsingissä ja 44 prosenttia Helsingin seudulla.

Työpaikkamäärän muutos ammattiryhmittäin 2005-2008

Vuodesta 2005 vuoteen 2008 Helsingin kokonaistyöpaikkamäärä kasvoi neljällä prosentilla ja täällä työssä käyvien määrän nettolisäys oli 13 700 henkeä. Eniten uusia työpaikkoja luotiin erityisasiantuntija-ammattiryhmiin. Ammattiryhmän työpaikkamäärä kasvoi 7 500:lla eli kahdeksalla prosentilla.

Jos jätetään huomioimatta ammattiryväs sotilaat, maanviljelijät ja ammatti tuntematon luokka¹, niin toiseksi eniten työpaikkamäärä lisääntyi palvelu-, myynti- ja hoitotyön loholla. Ammattiryhmän kokonaistyöpaikkamäärä nousi 2 400:lla eli kahdeksalla prosentilla. Johtajien ja ylimpien virkamiesten määrä kasvoi 2 300:lla (lisäys 8 %). Asiantuntija-ammateissa toimivien määrä lisääntyivät myös 2 000:lla (kasvu 3 %). Ammattiryhmän muut työntekijät työpaikkamäärä laski 200:lla prosessi- ja kuljetustyöntekijöiden määrän supistuessa vastaavalla määrällä. Rakennus-, korjaus- ja valmistusammateissa samoin kuin toimisto- ja asiakaspalvelutöissä koettiin huomattavimmat työpaikkamäärän supistukset. Rakennusammattilaisten määrä väheni 1 100:lla, työpaikkamäärä lasku viisi prosenttia, ja toimistotyöntekijöiden määrä 2 700:lla, pudotus kuusi prosenttia.

Kuvio 2. Työpaikkamäärän muutos ammattiryhmittäin 2005–2008

Työpaikkamäärän muutos ammattiryhmittäin Helsingissä 2009-2010

Edellä esitetyt tiedot kuvasivat vuoden 2008 lopun tilannetta ja tapahtunutta kehitystä edeltävän kolmen vuoden aikana. Vuoden 2008 jälkeistä kehitystä voidaan tarkastella Tilastokeskuksen otospohjaisen työvoimatutkimuksen tietojen avulla. Kuviossa 3 on esitetty ammatiluokituksen pääluokatasolla, osia pääluokista kuitenkin yhdistellen, työpaikkamäärien muutos vuosina 2009 ja 2010. Työpaikkamäärätiedot on laskettu ammattiryhmittäisistä vuosikeskiarvotiedoista.

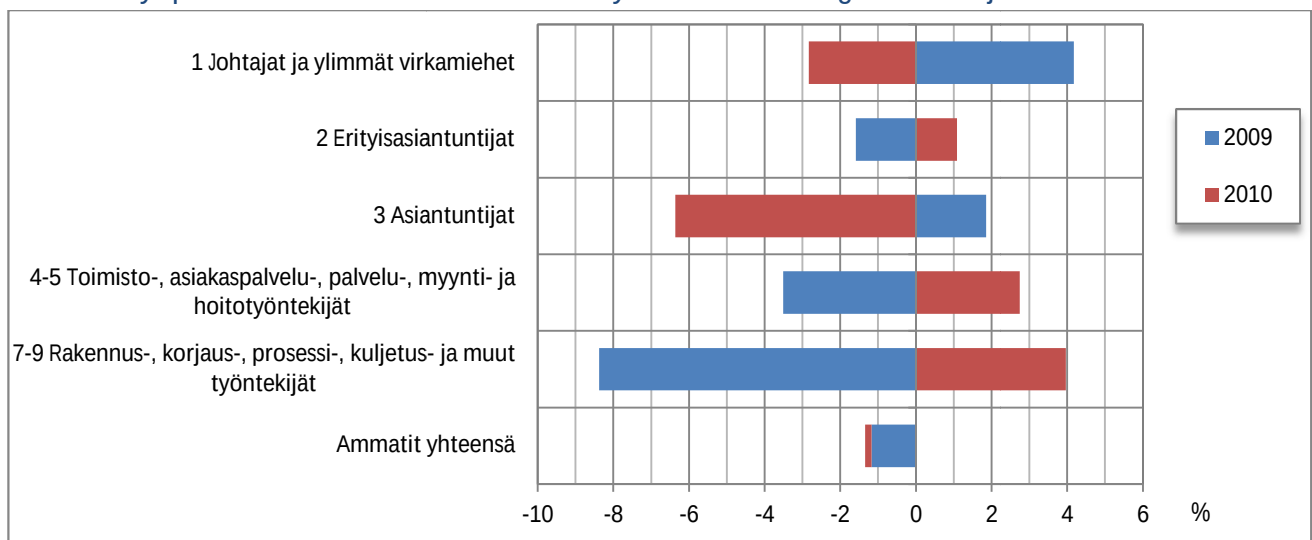
¹ Ryhmään kuuluu 15 200 henkeä, joista 13 500:lla ammatti on tuntematon.

Vuoden 2009 taloustaantuma pudotti rajusti Helsingin seudun kokonaistuotannon määrää mikä näkyi myös Helsingissä työpaikkamäärän laskuna. Helsingin kokonaistyöpaikkamäärä² putosi reilulla prosentilla vuonna 2009 ja laski hieman vielä seuraavanakin vuonna. Kaikkiaan vuosina 2009 ja 2010 työpaikkamäärän pudotus oli 1,3 prosenttia verrattuna vuoteen 2008.

Taantuma kohdistui ammattiryhmiin näinä kahtena vuonna eri tavoin. Vuonna 2009 johtajien ja ylimpien virkamiesten määrä kasvoi neljällä prosentilla ja asiantuntijatehtävissä toimivien määrä kahdella prosentilla. Sen sijaan erityisasiantuntija-ammattilaisten, toimisto-, asiakaspalvelu-, palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijöiden (ammattiluokituksen pääryhmät 4-5) sekä rakennus-, korjaus-, prosessi-, kuljetustyöntekijöiden (ammattiluokituksen pääryhmät 7-9) määrät laskivat vastaavasti kahdella, neljällä ja kahdeksalla prosentilla.

Vuosi 2010 käänsi tilanteen päinvastaiseksi. Ryhmissä, joissa työpaikkamäärät olivat edellisenä vuonna laskeneet, työllisyystilanne parani ja päinvastoin. Vuonna 2010 rakennus-, korjaus-, prosessi-, kuljetustyöntekijöiden työpaikkamäärä kasvoi neljällä prosentilla. Toimisto-, asiakaspalvelu-, palvelu-, myynti- ja hoitotyöpaikkojen yhteinen määrä kasvoi kolmella prosentilla sekä erityisasiantuntijoidenkin määrä prosentilla. Toisaalta asiantuntijatyöpaikat vähenivät kuudella ja johtajien ja korkeimpien virkamiesten määrä kolmella prosentilla. Vuoden 2010 työpaikkamäärä oli ainoastaan johtajien kohdalla korkeampi kuin vuonna 2008. Rakennus, prosessi- ja kuljetustyöntekijöiden sekä asiantuntijoiden määrät olivat viisi prosenttia alhaisemmat kuin kaksi vuotta aiemmin. Muissa ryhmissä pudotus oli prosentin luokkaa.

Kuvio 3. Työpaikkamäärän muutos ammattiryhmittäin Helsingissä 2009 ja 2010

Helsingin työpaikkojen ammattirakenteen erikoistuminen

Vuonna 2010 valmistuneessa Helsingin ja Vantaan kaupunkien ja niiden toimintaympäristöjen nykytilan kuvaus ja kehitystarkastelu -raportissa³ todettiin, että Helsingin toimialoittaisessa erikoistumisprofiilissa korostuvat pitkälle erikoistuneet palvelualat, jotka useasti liittyvät informaatiosektoriin. Näitä aloja ovat elokuva- ja tv-toiminta, kustannustoiminta, tietojenkäsittelyalat, mainonta sekä tutkimus ja kehittäminen. Elinkeinoelämän kehityksen ja tehokkuuden kannalta merkittävän rahoitustoiminnan samoin laki- ja laskentatoimen sekä liikkeenjohdon kuin liike-elämälle tukitoimintoja tarjoavien alojen työpaikat ovat myös voimakkaasti keskittyneet tänne. Helsinki toimii myös erittäin vahvana virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan keskittymänä.

² Työpaikkamäärä laskettu työvoimatutkimuksen neljännesvuosiaineistosta lasketusta vuosikeskiarvosta.

³ http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/seutuselvitykset/HeVa-selvitys/HeVa_toimintaymparisto_190410.pdf

Raportissa todettiin myös, että Helsingillä on erittäin vahva rooli maan logistisena keskuksena, joka on paitsi kansallinen tietoliikenteen ja kuljetuksen solmukohta myös kansainvälisen henkilö- ja tavaraliikenteen portti satamansa ansiosta. Tähän liittyen tukkukauppa ja teleliikenne ja ravitsemistoiminta ovat Helsingin vahvoja erikoistumisaloja. Tämän lisäksi Helsinki toimii päätöksenteko-, hallinto- ja lobbauskeskuksena, mitä ilmentää julkisen hallinnon ja järjestötoiminnan keskittyminen alueelle. Näillä Helsingin elinkeinorakenteelle tunnusomaisilla pitkälle erikoistuneilla palvelualoilla työskenteleviltä työtehtävien hoito pääsääntöisesti edellyttää korkeaa ammattitaidon tasoa sekä pitkälle menevää erikoistumista yhdistettynä useimmiten vielä korkeaan koulutustasoon.

Edellä ammattirakenteen ammattiluokituksen pääluokkatason tarkastelussa tuli jo ilmi, että erityisosaajien työpaikat ovat vahvasti keskittyneet maamme pääkaupunkiin. Erityisasiantuntijoiden ja asiantuntijoiden yhteinen osuus kaikista Helsingin työpaikoista oli korkea eli 47 prosenttia. Vastaava osuus koko maassa jäi 35 prosenttiin. Helsingin osuus näiden kahden ammattiryhmän kokonaistyöpaikkamäärästä oli 22 prosenttia, kun kaikista maan työpaikoista vastaava osuus oli 16 prosenttia. Entä mitkä ovat sitten ne ammatit, jotka nousevat kärkeen ammatillisessa erikoistumisessa?

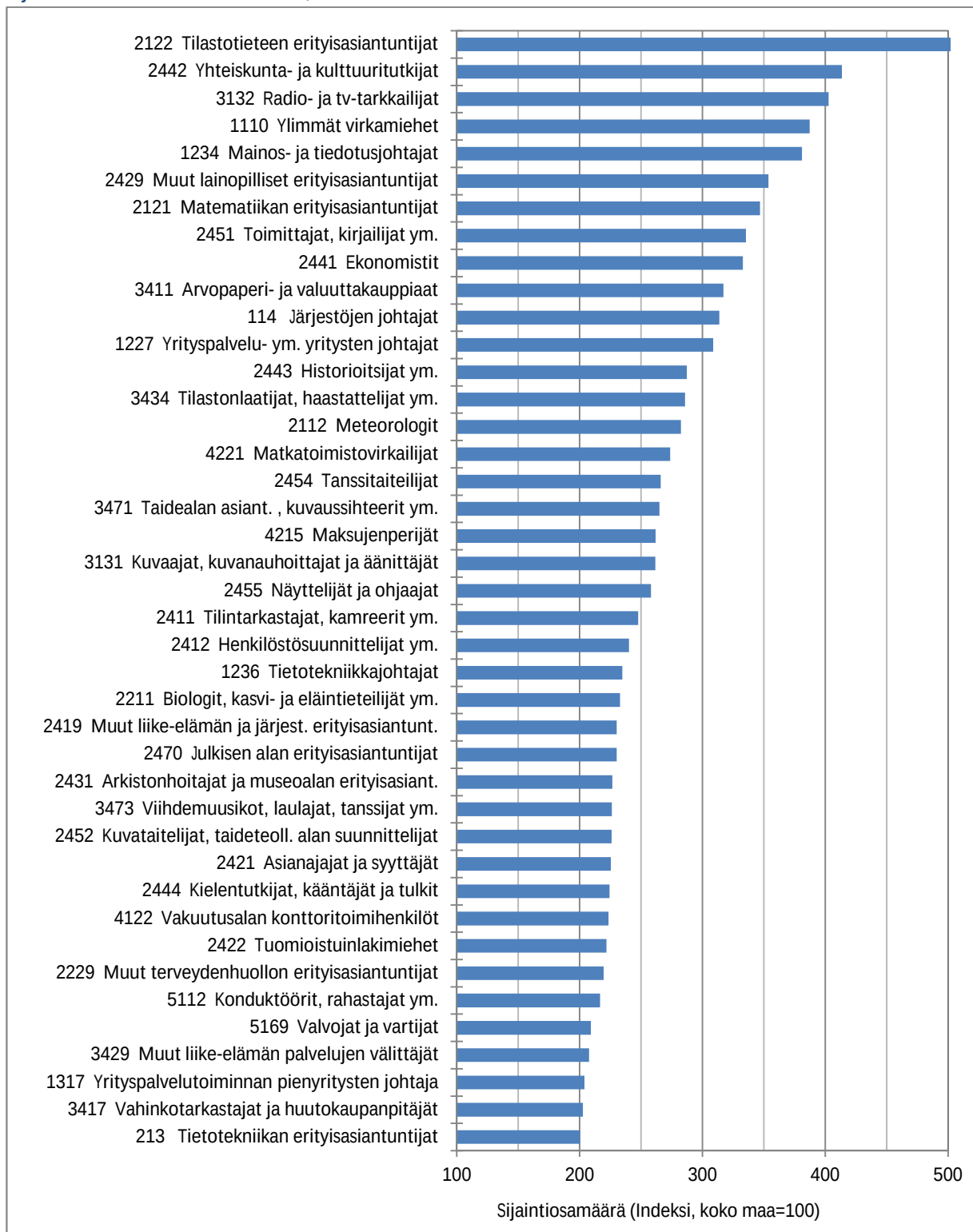
Seuraavassa tarkastellaan ammattirakenteen erikoistumista suhteessa koko Suomeen käyttäen analyysivälineenä ns. sijaintiosamääriin perustuvia ammattiryhmittäisiä indeksejä⁴. Kuviossa 4 on esitetty ammatit, joissa oli työllisiä vähintään 100 ja sijaintiosamääräindeksin arvo ylitti 200 eli ammattiryhmään kuuluvien osuus kaikista työpaikoista oli vähintään kaksinkertainen koko maahan verrattuna.

Helsingin työpaikkarakenteessa erikoistumisaste oli korkein tilastotieteen erityisasiantuntijoiden kohdalla, joilla työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista oli viisinkertainen verrattuna koko maahan. Muita kahdenkymmenen kärkeen kuuluvia erityisasiantuntija-ammatteja olivat yhteiskunta- ja kulttuuritutkijat, lainopilliset erityisasiantuntijat, matematiikan erityisasiantuntijat, toimittajat, ekonomistit, historioitsijat, meteorologit, tanssitaiteilijat, biologit, sekä näyttelijät. Kaikkiaan kuviossa 4 esiintyvistä 41 ammasta 24 kuului erityisasiantuntijoiden ryhmään.

Johtajista ja ylimmistä virkamiehistä kärkeen sijoittuivat ylimmät virkamiehet, mainos- ja tiedotus- sekä yrityspalveluyritysten johtajat samoin kuin järjestöjen johtajat. Asiantuntijakärkijoukon muodostavat tv-tarkkailijat, arvopaperikauppiaat, tilaston laatijat sekä taidealan asiantuntijat. Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijöistä mukaan mahtuvat mm. matkatoimistovirkailijat ja maksujenperijät sekä palvelu- ja myyntihenkilöstön puolelta konduktöörit ja rahastajat sekä vartijat.

⁴ Sijaintiosamäärä on laskettu ammattiryhmän työpaikkamäärätiedolle. Se kuvaa ammattiryhmän työpaikkamääräosuutta Helsingissä suhteutettuna saman ryhmän työpaikkamääräosuuteen koko maassa. Kun tällä tavalla laskettu suhdeluku muunnetaan indeksiksi, se saa arvon 100, jos ammattiryhmän työpaikkaosuus on Helsingissä yhtä suuri kuin koko maassa. Jos indeksin arvo on suurempi kuin 100, niin kyseisen ammattiryhmän työpaikat ovat yleisempiä täällä kuin koko maassa keskimäärin. Kuvioon 4 on poimittu ne ammatit, joilla erikoistumisindeksin arvo ylittää 200 eli alat, joiden työpaikkaosuus alueella on vähintään kaksinkertainen koko maahan verrattuna.

Kuvio 4. Helsingin ammatilliset erikoistumisalat suhteessa koko maahan 2008;
sijaintiosamäärät indeksinä, koko maa =100

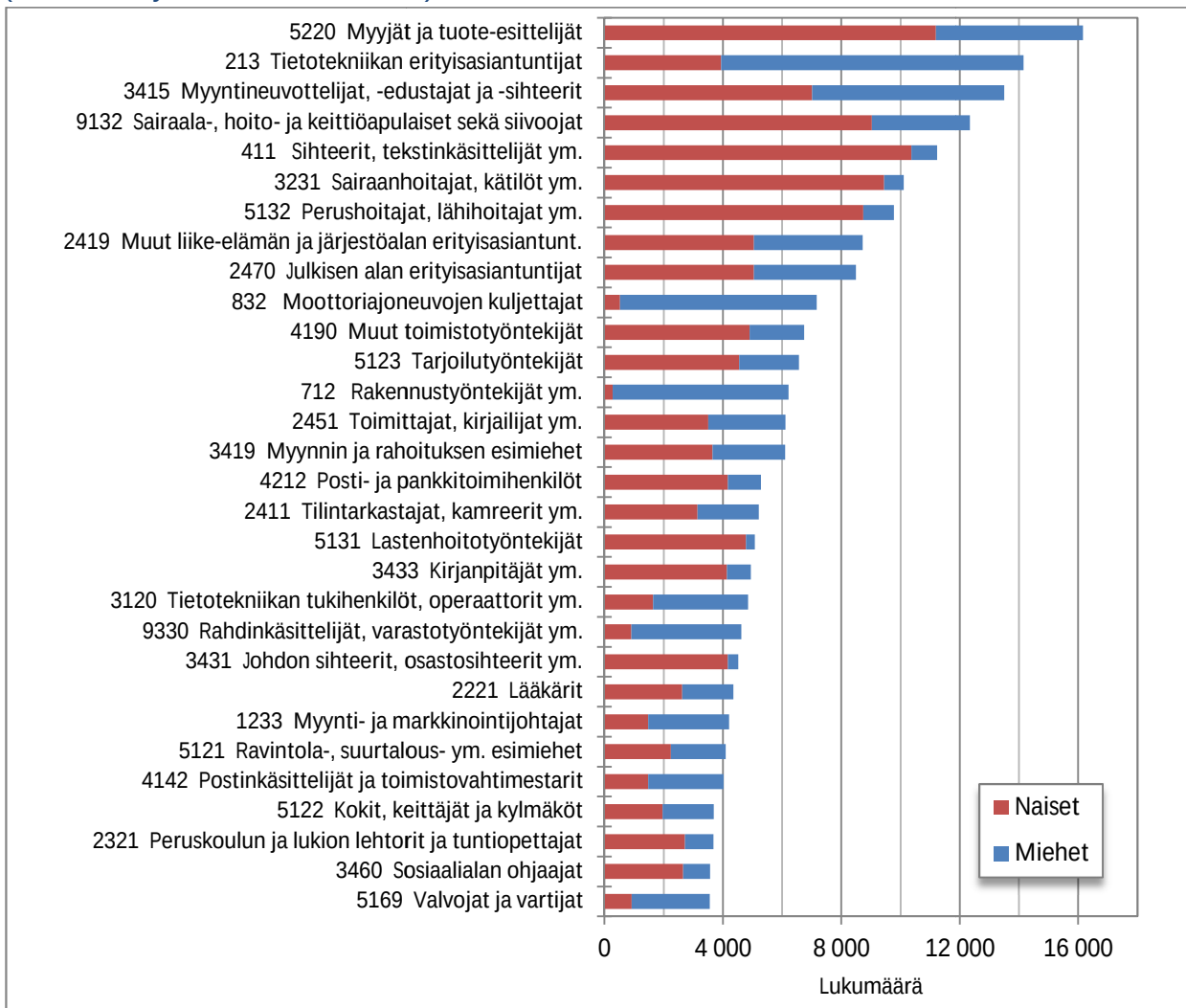
Suurimmat työllistäjät

Aiemmin tuli ilmi, että erikoistumisammattien osuus työpaikoista Helsingin erikoistumistoimialoilla oli korkea. Erikoistumisalojen ja tässä tapauksessa myös erikoistumisammattien harjoittajien työpanoksen kysynnästä merkittävä osa tulee alueen ulkopuolelta muualta maasta tai ulkomailta. Erikoistumisaloilla (toimialat ja ammatit) on ratkaiseva merkitys alueen talouden kannalta, sillä merkittävät kasvu- ja supistumisimpulssit tulevat alueelle kerrannaisvaikutuksineen pääasiassa niiden kautta. Erikoistumisalat ja -ammatit eivät kuitenkaan aina ole suurimpia työllistäjiä. Erikoistumisammattien vastapainona ovat pääasiassa paikallisia aloja ja niissä työskentelevä henkilöstö, joiden asiakaskunta koostuu pääasiassa oman alueen asukkaista ja yrityksistä. Tällaisia aloja on mm. vähittäiskauppa ja terveydenhoito.

Kuviossa 5 on esitetty 30 eniten työllistävää ammattia Helsingissä. Aiemmin on tullut ilmi, että johtajien, erityisasiantuntijoiden ja asiantuntijoiden (luokituksen pääluokat 1-3) merkitys työllistäjinä oli vahvan korostunut esim. tarkasteltaessa erikoistumisammatteja. Erikoistuneimpien 41 ammatin joukkoon lukeutui vain viisi pääryhmien 4-9 (toimisto-, palvelu, rakennus-, prosessi- ja muut työntekijät) ammattia. Eniten työllistävien 30 ammatin joukosta tämän ryhmän ammatteja oli kuitenkin jo puolet.

Helsingissä seitsemän eniten työllistävän ammatin ryhmään lukeutuu viisi kaupan- ja hoiva-alojen ryhmää. Myyjiä tuote-esittelijöitä oli vuonna 2008 kaikkiaan 16 200, myyntineuvottelijoita ja -edustajat oli 13 500. Siivoojina sekä sairaala- ja hoitoapulaisina työskenteli 12 300 henkeä, sairaanhoitajina elantonsa hankki 10 100 ja perushoitajina 9 800 henkeä. Kärki seitsikkoon lukeutuivat myös tietotekniikan erityisasiantuntijat (14 200) sekä sihteerit (11 200).

Kuvio 5. Työpaikat Helsingissä työntekijän ammatin ja sukupuolen mukaan 2008
(30 eniten työllistävää ammattia)

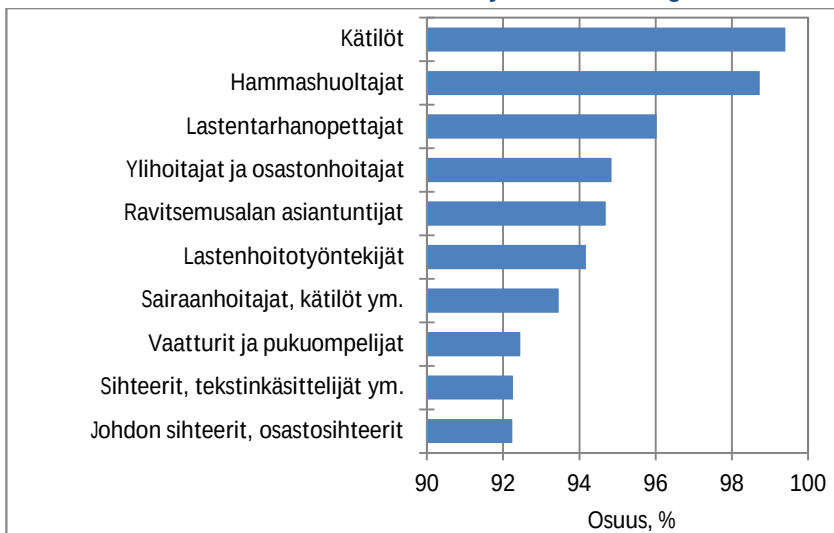
Ammattiryhmät edelleen eriytyneet voimakkaasti sukupuolen mukaan

Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan useat ammattiryhmät ovat edelleen eriytyneet voimakkaasti sukupuolen mukaan. Kuviossa 5 havaittiin, että kymmenen eniten työllistävän ammatin joukkoon lukeutui viisi perinteisesti naisenemmistöistä ammattiryhmää: Myyjät, sairaala- ja hoitoapulaiset, sihteerit, sairaanhoitajat sekä perus- ja lähihoitajat. Kaikissa näissä ryhmissä naisten osuus koko ammattiryhmästä oli vähintään kaksi kolmasosaa.

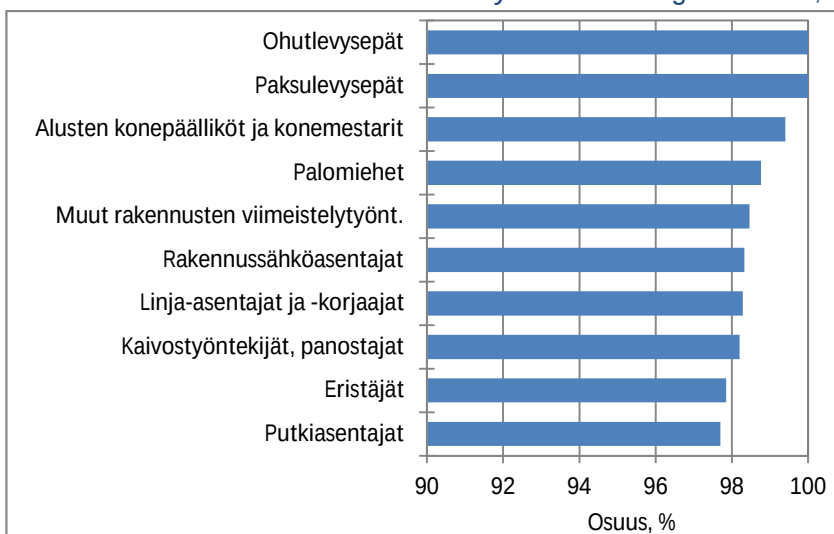
Miesvaltaisista, kahden kolmasosan säännöllä laskettuna, aloista kymmenikköön kuuluivat vain tietotekniikan erityisasiantuntijat sekä moottoriajoneuvojen kuljettajat. Entä mitkä olivat eniten nais- ja miesvaltaiset alat? Ammattiryhmistä vahvimmin naisvaltaiset alat olivat kätilöt ja hammashuoltajat, joissa kummassakin naisten osuudet työllisistä oli 99 prosenttia. Lastentarhanopettajilla osuus oli 96 ja ylihoitajilla 95 prosenttia.

Kymmenen miehisimmän alan joukkoon lukeutui peräti kuusi konepaja-, valimotyöntekijä-, asentaja- ja korjaaja-ammattia. Kaikki ohut- ja paksulevysepät olivat miehiä. Alusten konepäälliköistä sekä palomiehistä vain joka sadas oli nainen. Kaivostyöntekijöistä ja putkiasentajista joka viideskymmenes oli nainen.

Kuvio 6. Naisvaltaisimmat ammattiryhmät Helsingissä 2008, naisten osuus %

Kuvio 7. Miesvaltaisimmat ammattiryhmät Helsingissä 2008, miesten osuus %

Monet alat riippuvaisia muualla kuin Helsingissä asuvasta työvoimasta

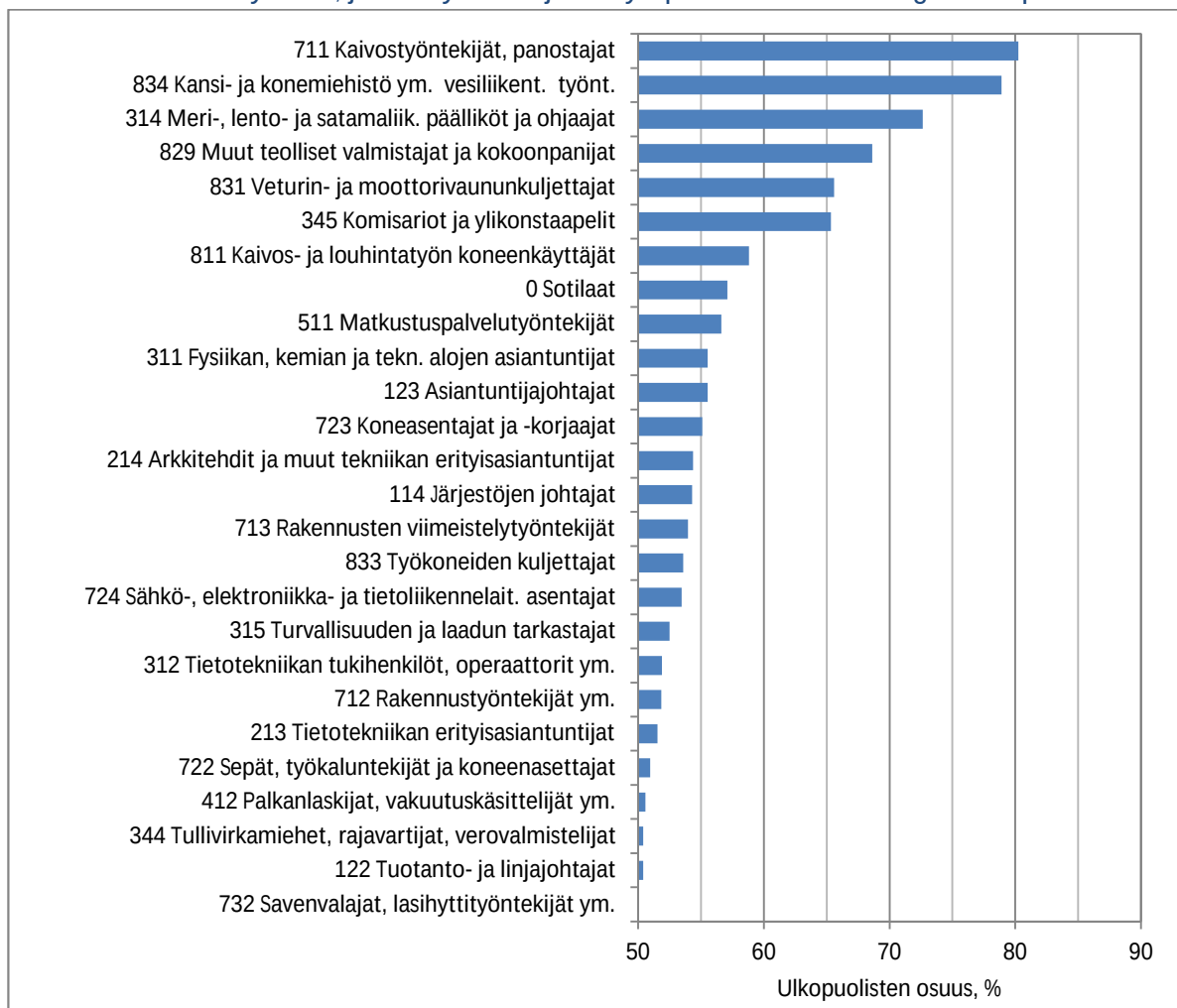
Seuraavassa tarkastellaan Helsinkiin suuntautuvaa työmatkaliikennettä ammattiryhmittäin. Kaikista Helsingissä työssä käyvistä 41 prosenttia asuu jossain toisessa kunnassa. Pääkaupungin yritysten ja muiden yhteisöjen palveluksessa leipänsä ansaitsevista 23 prosenttia asui Espoossa, Vantaalla tai Kauniaisissa. Helsingin seudun kehyskuntien osuus oli 10 prosenttia muun maan osuuden ollessa kahdeksan prosenttia.

Ammattiryhmittäin on suuria eroja pendelöinnissä. Kolmessa ammattiluokituksen pääryhmässä yli puolet täällä työssä käyvistä oli ulkopaikkakuntalaisia ja maksoivat näin ollen myös veronsa johonkin toiseen kuntaan. Sotilaista 57 prosentilla, johtajista ja ylimmistä virkamiehistä 52 prosentilla ja rakennus, korjaus- ja valmistustyöntekijöistä 51 prosentilla työmatka suuntautui yli Helsingin rajojen. Asiantuntija-ammateissa osuus nousi 46 prosenttiin. Erityisasiantuntijat, toimisto- ja asiantuntijatyöntekijät sekä prosessi- ja kuljetustyöntekijät pendelöivät tänne samassa suhteessa kuin työssä käyvät keskimäärin. Sen sijaan palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijät samoin kuin ammattiryhmän muut työntekijät (siivoukseen, jätehuoltoon, keittiö- ja pesulatyöhön, rakennusteollisuuteen, kuljetus- ja rahdinkäsittelyyn liittyviä avustavia tehtäviä hoitavat henkilöt) kävivät muita ammattiryhmiä yleisemmin työssä kotikaupungissaan.

Kuviossa 8 on esitetty ammatit, kaikkiaan 26, joissa vain vajaa puolet työntekijöistä asuu Helsingissä. Eniten muualta tulevasta työvoimasta on riippuvainen kaivostyöntekijöiden ja panostajien ammattiryhmä, jossa viidennes työntekijöistä on helsinkiläisiä. Liikenteen toimialan ammattilaiset ovat myös ahkeria sukkuloijia. Kansi- ja konemiehistöstä, meri- ja satamaliikenteen päälliköistä, veturinkuljettajista ja matkustuspäalvelutyöntekijöistä 59–79 prosenttia oli vieraspaikkakuntalaisia. Em. ryhmissä korkeat osuudet selittyvät sillä, että työntekijän työpaikka on ”liikkuva” eli työnteke tapahtuu esim. ulkomaaliikenteessä purjehtivilla aluksilla ja kuitenkin työntekijä ”kiinnitetään” yrityksen helsinkiläiseen toimipaikkaan.

Varsinainen talonrakennustoiminta on myös ala, jossa työntekijät vaihtavat aika ajoin työmaakohdetta kunnasta toiseen. Näin on myös luonnollista, että helsinkiläisten rakennusyritysten työntekijät myös useimmiten ovat ulkopaikkakuntalaisia. Vaikka arkkitehtipalveluyritysten työpaikat ovat keskittyneet tänne, niin täällä työssä käyvistä arkkitehteistä yli puolet oli perustanut kodin muualle. Järjestyksen ja yleisen turvallisuuden ylläpito on myös vahvasti toisaalla asuvien käsissä, kun komisarioista ja ylikonstaapeleista kaksi kolmasosaa asuu pääkaupungin ulkopuolella.

Kuvio 8. Ammattiryhmät, joissa työntekijöistä yli puolet asuu Helsingin ulkopuolella.

2. Työmatkaliikenne Helsingissä

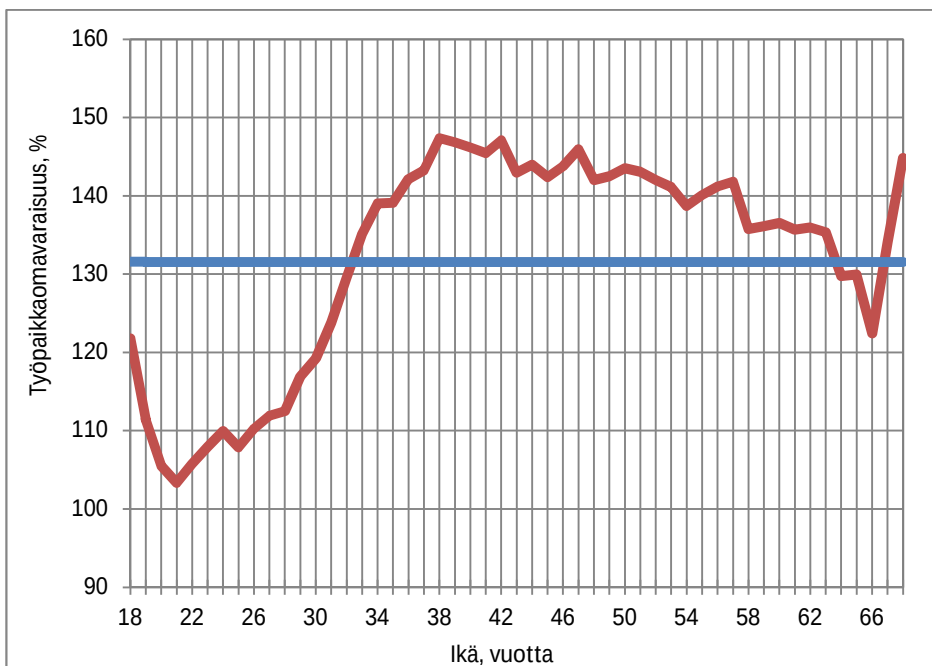
Tässä luvussa käsitellään Helsingin työmatkaliikennettä. Aluksi ilmiötä valotetaan yleisellä tasolla kuvaamalla työmatkaliikenteen kokonaismääriä ja yleisyyttä iän, sukupuolen ja työnantajasektorin mukaan. Sitten näkökulmaa tarkennetaan julkaisun varsinaiseen teemaan eli ammattikohtaiseen tarkasteluun.

Työmatkaliikenne iän ja sukupuolen mukaan

Vuonna 2008 Helsingissä oli 388 000 työpaikka ja kaupungissa asui 295 000 työssä käyvää ihmistä eli kaupungissa oli 93 000 työpaikkaa enemmän kuin työntekijöitä. Yhtä helsinkiläistä työllistä kohti oli näin ollen 1.32 työpaikkaa ja työpaikkaomavaraisuusaste siis 132 prosenttia. Kun työpaikkaomavaraisuusaste on yli sadan prosentin, alue tarvitsee työpaikkojensa täyttämiseen ulkopuolista työvoimaa, mikä Helsingin tapauksessa oli 93 000 työntekijää. Helsingissä asuvista työllisistä 65 700 kävi työssä kaupungin ulkopuolella ja toisaalta, 158 700 Helsingin ulkopuolella asuvaa kävi töissä Helsingissä. Helsingin ja muun maan välisen työmatkaliikenteen nettovaikutuksena Helsinki siis sai nuo työpaikkoihin tarvittavat 93 000 työntekijää.

Katsotaan ensin työmatkaliikennettä iän mukaan. Oheinen kuvio 9 valaisee iän mukaista työpaikkaomavaraisuutta Helsingissä vuonna 2008. Kuviossa vaakaviiva osoittaa kaupungin keskimääräisen 132 prosentin työpaikkaomavaraisuuden. Nuorimmissa ikäluokissa työpaikkaomavaraisuus on selvästi alle keskitason, mutta kuitenkin edelleen yli sadan prosentin. Työpaikkoja on siis Helsingissä nuorimmillekin enemmän kuin kaupungissa asuu nuoria työssäkäyviä. 33-vuotiaista eteenpäin työpaikkaomavaraisuus on keskimääräistä korkeampi joitain yksittäisiä vanhempia ikäluokkia lukuun ottamatta.

Kuvio 9. Helsingin työpaikkaomavaraisuus iän mukaan vuonna 2008

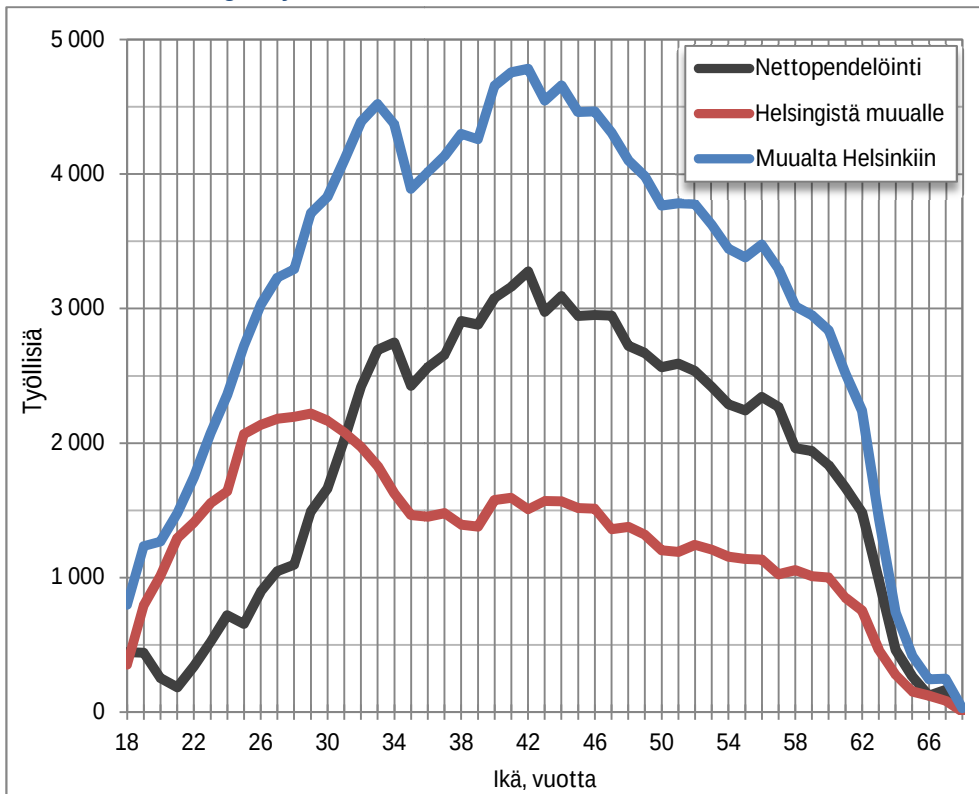
Seuraava kuvio 10 osoittaa kuinka paljon eri-ikäiset ihmiset ylittävät Helsingin kuntarajan työmatkallaan. Kaupungin ulkopuolella työssä käyvien helsinkiläisten ikäjakautumassa painottuvat varsin voimakkaasti nuoret ikäryhmät, 24–31-vuotiaat, joista kustakin ikäluokasta yli 2 000 kävi työssä Helsingin ulkopuolella. Sen sijaan muualta Helsinkiin töihin tulevat olivat selvästi vanhempia ja lukumäärältään suurempia, mikä piti myös Helsingin työmatkaliikenteen nettovaikutuksen runsaimpana 38–47-vuotiaiden ikäluokissa.

Sukupuolien välinen ero näyttäytyy siten, että Helsingistä muualle töihin menee selvästi enemmän miehiä (yhteensä 38 100) kuin naisia (27 500). Tämä pitää paikkansa myös kaikissa ikäluokissa muutamaa nuorinta

ikäluokkaa lukuun ottamatta. Sen sijaan muualta käy Helsingissä töissä suunnilleen yhtä suuri määrä miehiä (79 500) ja naisia (79 200), ja he ovat myös jotakuinkin samanikäisiä. Niinpä työmatkaliikenteen nettovaikutuksena Helsinki saa kaiken ikäistä ulkopuolista työvoimaa enemmän naisina (51 700) kuin miehinä (41 400).

Työmatkaliikennettä voidaan seurata myös ns. todellisen työpaikkaomavaraisuuden käsitteen mukaan. Silloin katsotaan kuinka suuri osa alueen työpaikoista täytetään alueen omalla työvoimalla. Helsingin osalta todellinen työpaikkaomavaraisuus vuonna 2008 oli 59 prosenttia. Viime vuosina osuus on ollut samansuuruinen.

Kuvio 10. Helsingin työmatkaliikenne iän mukaan vuonna 2008

Kuvio 11. Helsingin todellinen työpaikkaomavaraisuus iän mukaan vuonna 2008

län mukaan katsottuna todellisen työpaikkaomavaraisuuden käyrä on suurelta osin työmatkaliikenteen nettokäyrän ja työpaikkaomavaraisuuskäyrän peilikuva. Nuorten ikäluokkien miehittämiä työpaikkoja on Helsingissä vain jonkin verran enemmän kuin kaupungissa asuvia samanikäisiä työntekijöitä, jolloin suhteellisesti suurempi osa saadaan täytettyä kaupungin omalla työvoimalla. Sen sijaan 32–52-vuotiaiden miehittämiä työpaikkoja on huomattavasti enemmän kuin kaupungissa asuvia samanikäisiä työntekijöitä, mikä johtaa siihen, että ulkopuolista työvoimaa tarvitaan suhteellisesti enemmän, ja Helsingin todellinen työpaikkaomavaraisuus näissä ikäluokissa jää keskimääräistä alhaisemmaksi.

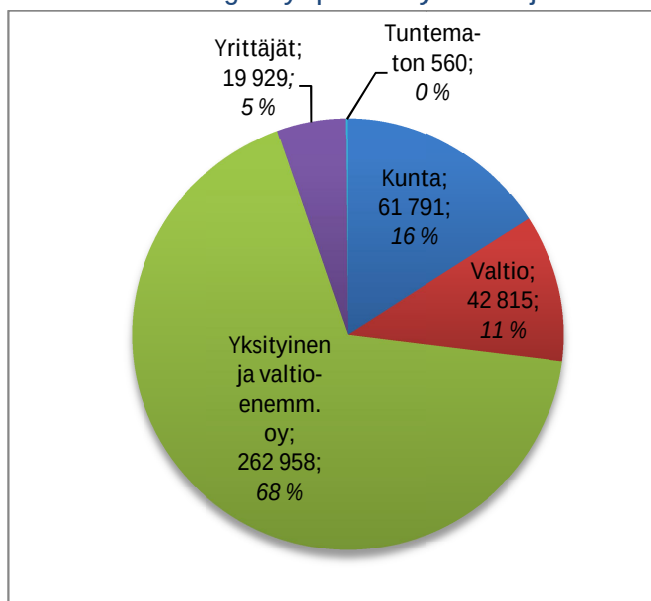
Sukupuolen mukainen työmatkaliikenne johtaa siihen, että naisten todellinen työpaikkaomavaraisuus on korkeampi kuin miesten (62 % versus 56 %).

Työmatkaliikenne työnantajasektorin mukaan

Vuonna 2008 Helsingin noin 388 000 työpaikasta valtaosa oli yksityisten tai valtioenemmistöisten yritysten työpaikkoja. Kuntasektorin työpaikkoja oli vajaat 62 000 eli 16 prosenttia koko kaupungin työpaikkamäärästä. Kuntasektorin työpaikkoihin sisältyvät suoraan kaupungin runsaan 38 000 työntekijän lisäksi Helsingissä sijaitsevat kuntayhtymien, kuntien yritysten ja muut kuntasektorin työpaikat.

Kuntasektori ja jossain määrin myös valtiosektori vetää palkkalistoilleen enemmän naisia kun taas yksityinen puoli on miesvoittoista. Kun esimerkiksi kaikista Helsingin työpaikoista 16 prosenttia oli kuntasektorilla, kaikista naisten työpaikoista kuntasektorille sijoittui 22 prosenttia ja miesten työpaikoista vain yhdeksän prosenttia.

Kuvio 12. Helsingin työpaikat työnantajasektorin mukaan vuonna 2008

Taulukko 1. Helsingin työpaikat työnantajasektorin ja sukupuolen mukaan vuonna 2008, %

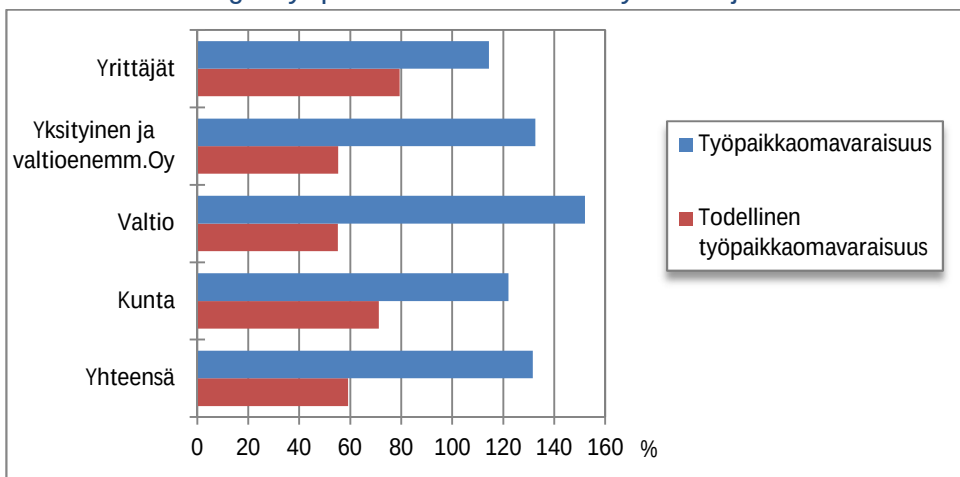
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Yhteensä
Kunta	9	22	26	74	100
Valtio	10	12	41	59	100
Yksityinen ja valtioenemm. Oy	74	62	51	49	100
Yrittäjät	7	4	61	39	100
Yhteensä	100	100	46	54	100

Vaikka naisia on julkisella sektorilla selvästi enemmän kuin miehiä, heitä on kuitenkin lähes yhtä paljon kuin miehiä myös yksityisen ja valtioenemmistöisen yritystoiminnan palveluksessa. Tätä selittää se, että Helsingin työpaikoissa ylipäättään on naisia 16 prosenttia enemmän kuin miehiä. Sen sijaan yrittäjätoiminta on voimakkaasti miehinen laji. Eri työnantajasektoreilla toimivat poikkeavat myös iältään jonkin verran toisistaan. Kun vuonna 2008 kaikkien Helsingissä työssä käyvien mediaani-ikä oli 40,1 vuotta, yrittäjillä se oli 45,3 vuotta. Valtiolla työskentelevien keski-ikä oli 44,5 vuotta, kuntasektorilla 43,8 vuotta ja yrityksissä työskentelevät olivat nuorimpia (mediaani-ikä 37,8 vuotta).

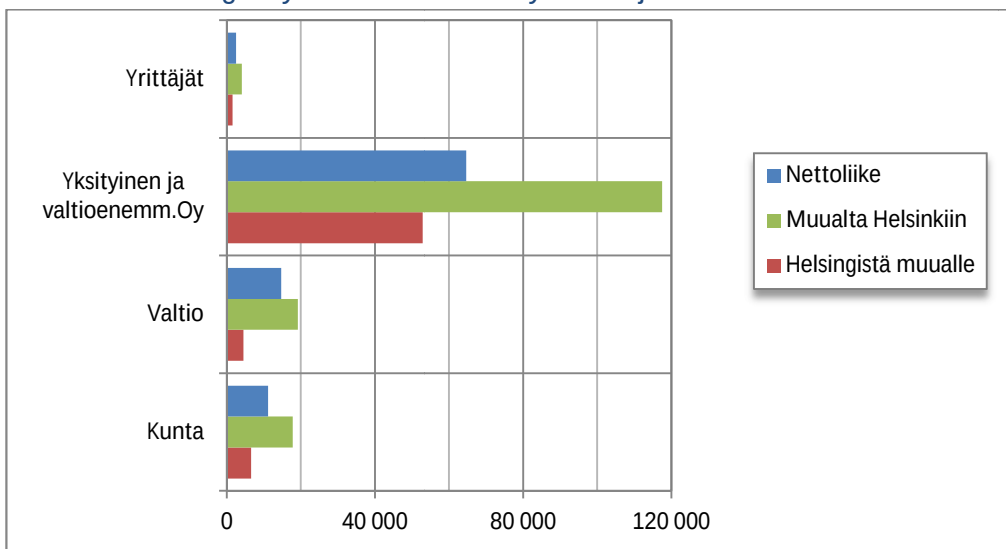
Valtion työpaikoissa Helsingin työpaikkaomavaraisuus on suhteellisen korkea, mikä tarkoittaa varsin mittavaa työmatkaliikennettä muualta Helsinkiin. Tämä näkyy myös todellisen työpaikkaomavaraisuuden keskimääräistä alhaisempana tasona; vain 55 prosenttia Helsingissä sijaitsevista valtion työpaikoista täyttyy helsinkiläisellä työvoimalla. Kuntasektorin työpaikoissa tilanne on hyvin erilainen. Työpaikkaomavaraisuus on tavanomaista alhaisempi ja 71 prosentissa Helsingin kunta-alan työpaikoista on helsinkiläinen työntekijä. Helsingissä toimivat yrittäjät ovat vielä tätäkin yleisemmin helsinkiläisiä.

Työmatkaliikenteen määristä pääosa sijoittuu yritystyöpaikkoihin. Vuonna 2008 muualta Helsinkiin tulevasta työvoimasta kolmella neljästä työpaikka oli yksityisessä tai valtioenemmistöisessä yrityksessä ja Helsingistä muualle suuntautuvassa työmatkaliikenteessä osuus oli yli 80 prosenttia. Sektorin pendelöintimäärätkin olivat varsin mittavia. Muualta Helsingin yritystoimintaan tuli yli 117 000 työntekijää ja 53 000 helsinkiläistäkin kävi töissä Helsingin ulkopuolisissa yrityksissä.

Kuvio 13. Helsingin työpaikkaomavaraisuus työnantajasektorin mukaan vuonna 2008, %

Kuvio 14. Helsingin työmatkaliikenne työnantajasektorin mukaan vuonna 2008

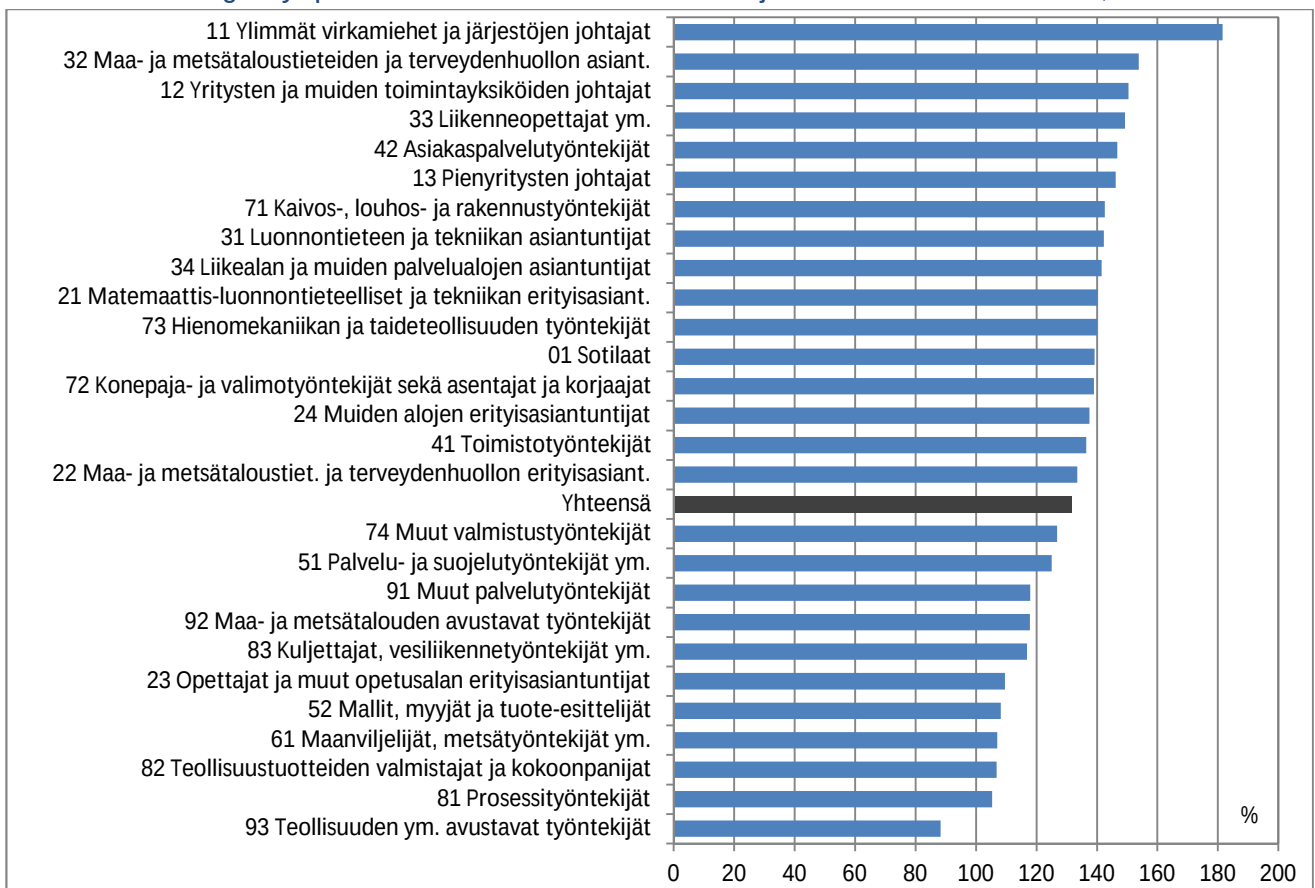

Työmatkaliikenne ammattien mukaan

Kuten aiemmin todettiin, Helsingin työpaikkaomavaraisuus vuonna 2008 oli 132 prosenttia eli kaupungissa oli noin kolmannes enemmän työpaikkoja kuin asui työssäkäyviä ihmisiä. Työpaikkaomavaraisuus on työmatkaliikenteen nettovaikutuksen suhteellinen mittari. Kun työpaikkaomavaraisuus on sata prosenttia, työmatkaliikenteen nettovaikutus on nolla eli mahdollinen ulos- ja sisäänliikenne ovat yhtä suuret. Alle sadan prosentin työpaikkaomavaraisuudessa alue on työvoiman nettoluovuttaja, ja kun työpaikkaomavaraisuus on suurempi kuin sata prosenttia, alueen työpaikkoihin tarvittava työvoimavaje täyttyy työmatkaliikenteen nettovoittona.

Työpaikkaomavaraisuutta voidaan tulkita myös työvoiman saatavuuden mittarina. Korkea työpaikkaomavaraisuus merkitsee korkeaa riippuvuutta ulkoisesta työvoimasta. Korkea työpaikkaomavaraisuus kuvastaa alueen taloudellisen toimeliaisuuden vilkasta tasoa, mikä tuo pääkaupungille monenlaista hyvää. Samalla tietenkin Helsingissä työssäkäyvät, mutta muualla asuvat maksavat kunnallisveronsa omaan kotikuntaansa. Helsingin 93 000 nettopendelöijän ja vuoden 2008 keskimääräisen kunnallisveron mukaan laskien summa on reilut 420 miljoonaa euroa.

Kuvio 15. Helsingin työpaikkaomavaraisuus ammattialojen mukaan vuonna 2008, %

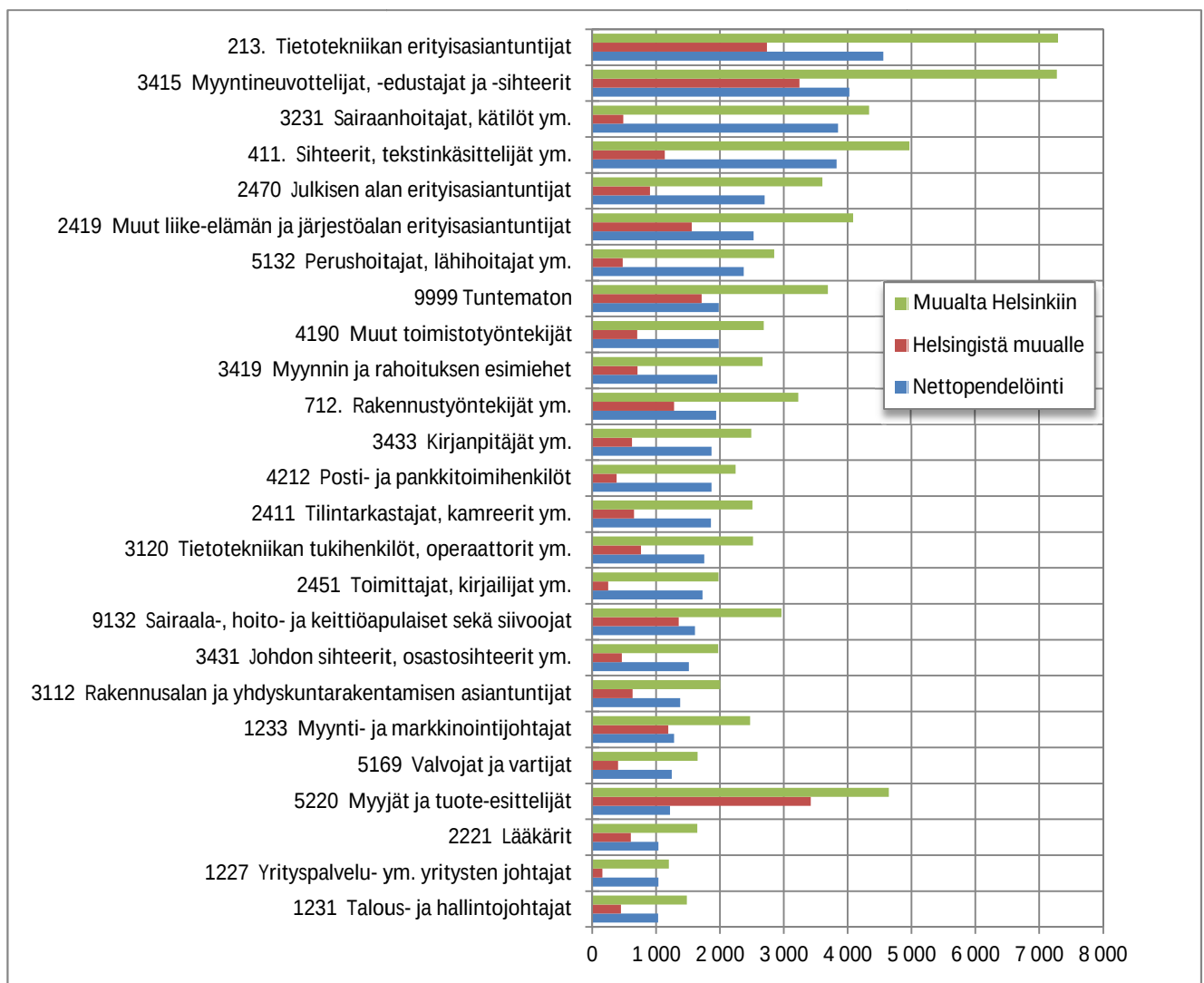
Mennään seuraavaksi ammattikohtaiseen tarkasteluun. Oheisessa kuviossa 15 työpaikkaomavaraisuus on esitetty ammattien kaksinumeroisella luokituksella, jolloin työpaikkaomavaraisuus vaihteli välillä 88 – 182 prosenttia. Mitä tarkempaa ammattien luokitustasoa käytetään, sitä suuremmaksi vaihtelu muodostuu. Kaikista kuvion ammattialoista ainoastaan ryhmällä ”teollisuuden ym. avustavat työntekijät” työpaikkaomavaraisuus on alle sadan prosentin; Helsingissä siis asuu enemmän alan työntekijöitä kuin kaupungissa on vastaavia työpaikkoja eli Helsinki on työmatkaliikenteessä tämän ryhmän osalta nettoluovuttaja, noin 850 työntekijän verran. Toisessa ääripäässä on ammattiryhmä ”ylimmät virkamiehet ja järjestöjen johtajat”, joille on Helsingissä työpaikkoja 82 prosenttia enemmän kuin kaupungissa asuu tämä alan ammattilaisia. Helsinkiin on voimakkaasti keskittynyt julkisen sektorin työpaikkoja ja myös useat

järjestöt ja vastaavat sijaitsevat Helsingissä. Työmatkaliikenteen nettovaikutuksena Helsinki sai kaupungin ulkopuolelta runsaat 1 300 korkeaa virkamiestä ja järjestöjohtajaa

Katsotaan seuraavaksi Helsingin kuntarajan ylittävän työmatkaliikenteen määriä. Oheiseen kuvioon 16 on koottu Helsingistä muualla työssä käyvien ja muualta Helsinkiin työhön tulevien lukumäärät sekä näistä laskettu nettoliikenne 25 suurimman ammatin osalta. Ammattien luokitustasona on käytetty tarkinta, yhteensä 485 ammattia sisältävää luokitusta. Nämä 25 suurinta ammattiluokkaa muodostavat yhteensä 56 prosenttia Helsingin koko nettotyömatkaliikenteen noin 93 000 työllisen määrästä.

Työmatkaliikenteen nettomäärä voi syntyä hyvin monella tavalla. Eniten nettovoittoa Helsinki sai tietotekniikan erityisasiantuntijoista sekä myyntineuvottelijoista ja vastaavista. Näissä ammattiluokissa työmatkaliikenne sekä muualta Helsinkiin että Helsingistä muualle oli varsin runsasta. Toisenlainen esimerkki suuresta positiivisesta nettoliikkeestä on sairaanhoitajien ja kättilöiden ym. ammattiluokka, jossa nettovoitto syntyi pääasiassa siitä, että muualta tuli mittava joukko alan ammattilaisia Helsinkiin, kun helsinkiläiset sairaanhoitajat puolestaan varsin vähän kävivät työssä kaupungin ulkopuolella. Vastaavia ammattiluokkia löytyy kuviosta runsaasti. Yhtenä vertailuparina voi käyttää valvojen ja vartioiden ammattiluokkaa sekä myyjien ja tuote-esittelijöiden ammattiluokkaa. Näissä kummassakin ammattiluokassa on yhtä suuri, runsaan 1 200 pendelöijän nettovoitto, mutta se on saatu aikaan aivan erisuuruksilla työmatkaliikenneluvuilla Helsingistä ja Helsinkiin.

Kuvio 16. Helsingin työmatkaliikenne vuonna 2008; nettoliikenteen mukaan 25 suurinta ammattiluokkaa

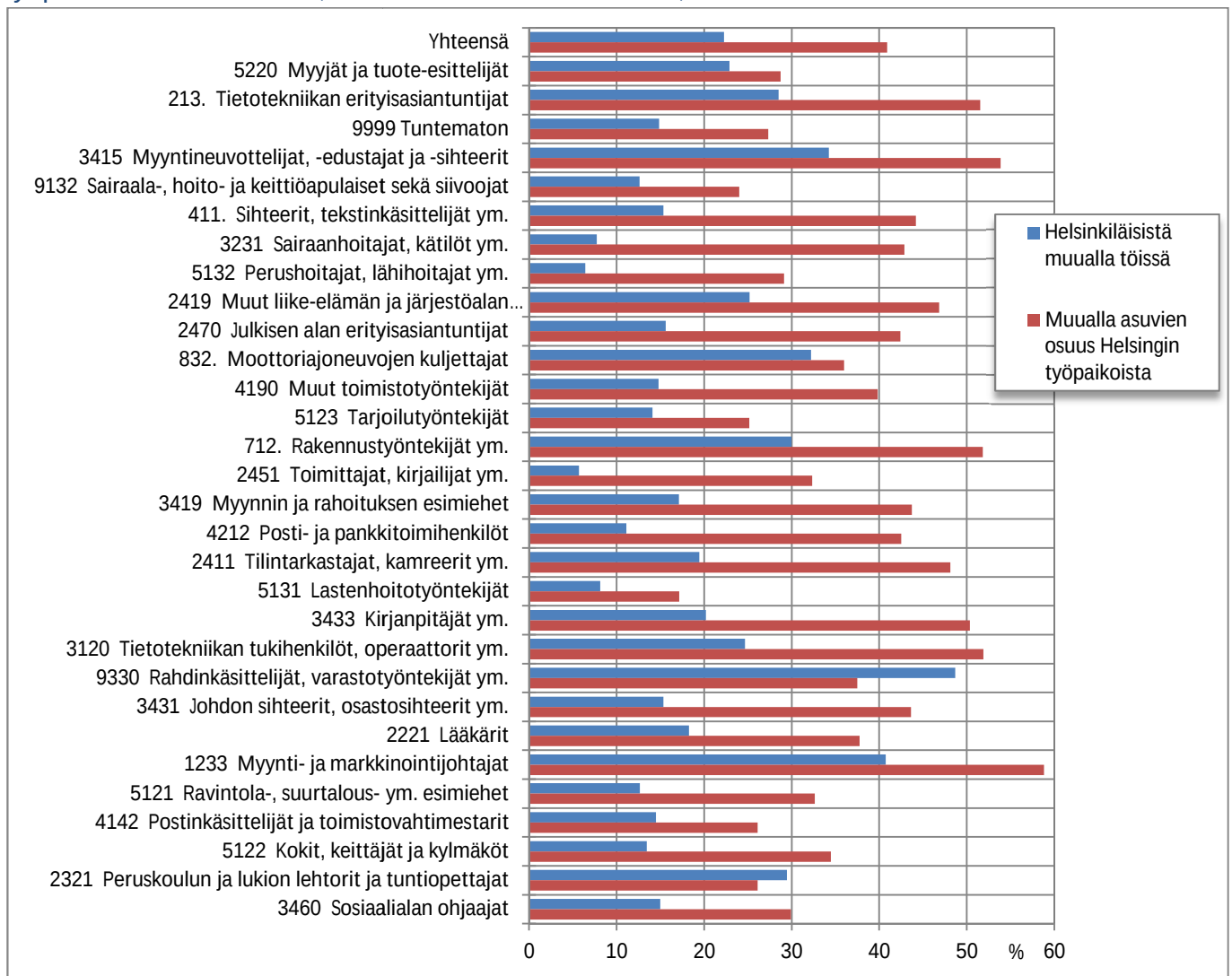

Helsinki on myös joidenkin ammattiluokkien osalta työvoimaa luovuttava alue eli kaupungissa on ammatinsuorittajia enemmän kuin työpaikkoja. Kaikista 485 ammattiluokasta työmatkaliikenne on Helsingille negatiivista 50 ammattiluokassa. Näissä työmatkaliikenteen nettosuunta Helsingistä muualle oli vuonna 2008 yhteensä 3 578 työntekijää. Työvoimaa muualle luovuttavat ammattiluokat ovat pääasiassa pieniä. Muutama poiminta suurimmista: varastotyöntekijät, rahdinkäsittelijät ym., ammattiluokan nettoliikenne Helsingin ulkopuolelle oli runsas 1000 työntekijää, lähinnä Vantaan ja Espoon suuriin keskusvarastoihin; reilut 600 lentoemäntää ja purseria ja runsaat 200 lentokapteenia ja perämiestä kävivät töissä pääasiassa Vantaalla; Vantaalle Helsingin nettoliike vei myös yli 300 raideliikenteen ohjaajaa ja liikenteen toimistotyöntekijää.

Helsingin riippuvuus ulkoisesta työvoimasta

Helsingin riippuvuutta ulkoisesta työvoimasta arvioidaan kahden työmatkaliikenteen muuttujan mukaan: toisaalta kuvataan sitä, kuinka suuri osuus helsinkiläisistä ammatilaisista käy työssä kaupungin ulkopuolella ja toisaalta sitä, kuinka suuri osuus Helsingin työpaikoista on täytetty kaupungin ulkopuolella asuvilla työntekijöillä. Kuviossa 17 on kuvattu tuo tilanne Helsingin 30 suurimman ammattiluokan osalta, ja ammatit on järjestetty suuruusjärjestykseen ylhäältä alaspäin. Esitetyt 30 ammattiluokkaa muodostavat 56 prosenttia Helsingin työpaikkamäärästä.

Kuvio 17. Helsingiläisten työssäkäynti muualla ja muualla asuvien osuus Helsingin työpaikoista vuonna 2008, 30 suurinta ammattiluokkaa, %

Kuvion ylin palkkipari esittää Helsingin keskimääräiset osuudet eli 22 prosenttia helsinkiläisistä käy työssä muualla maassa. Vastaavasti kaikista Helsingin työpaikoista 41 prosenttia on täytetty Helsingin ulkopuolisella työvoimalla (tämä on aiemmin kuvatun todellisen työpaikkaomavaraisuuden käänteisluku, todellinen työpaikkaomavaraisuus oli Helsingissä siis 59 prosenttia). Riippuvuus ulkoisesta työvoimasta on suurinta sellaisissa ammattiluokissa, joissa pieni osa helsinkiläisistä käy töissä muualla maassa ja Helsingin työpaikoista suuri osa on täytetty ulkopuolisella työvoimalla.

Yksi esimerkki korkeasta ulkoisen työvoiman riippuvuudesta on ammattiluokka "sairaanhoitajat, kätilöt ym.". Helsinkiläisistä sairaanhoitajista vain pieni osa (8 %) käy työssä Helsingin ulkopuolella eli lähes kaikki helsinkiläiset sairaanhoitajat käyvät jo työssä Helsingissä, eikä osuutta siis pysty paljon kasvattamaan. Siitä huolimatta hieman keskiarvoa suurempi osuus Helsingin sairaanhoitajatyöpaikoista täyttyy kaupungin ulkopuolisella työvoimalla. Keskimääräistä suurempaa riippuvuutta ulkoisesta työvoimasta on myös mm. ammattiluokissa "sihteerit, tekstinkäsittelijät ym.", "julkisen alan erityisasiantuntijat", "muut toimistotyöntekijät", "posti- ja pankkitoimihenkilöt" ja "johdon sihteerit, osastosihteerit ym."

Selvästi keskimääräistä pienempää riippuvuutta ulkoisesta työvoimasta näyttää olevan mm. ammattiluokissa "rahdinkäsittelijät, varastotyöntekijät ym.", "peruskoulun ja lukion lehtorit ja tuntiopettajat" ja "moottoriajoneuvojen kuljettajat".

Työmatkaliikenne kuntasektorin työpaikoissa

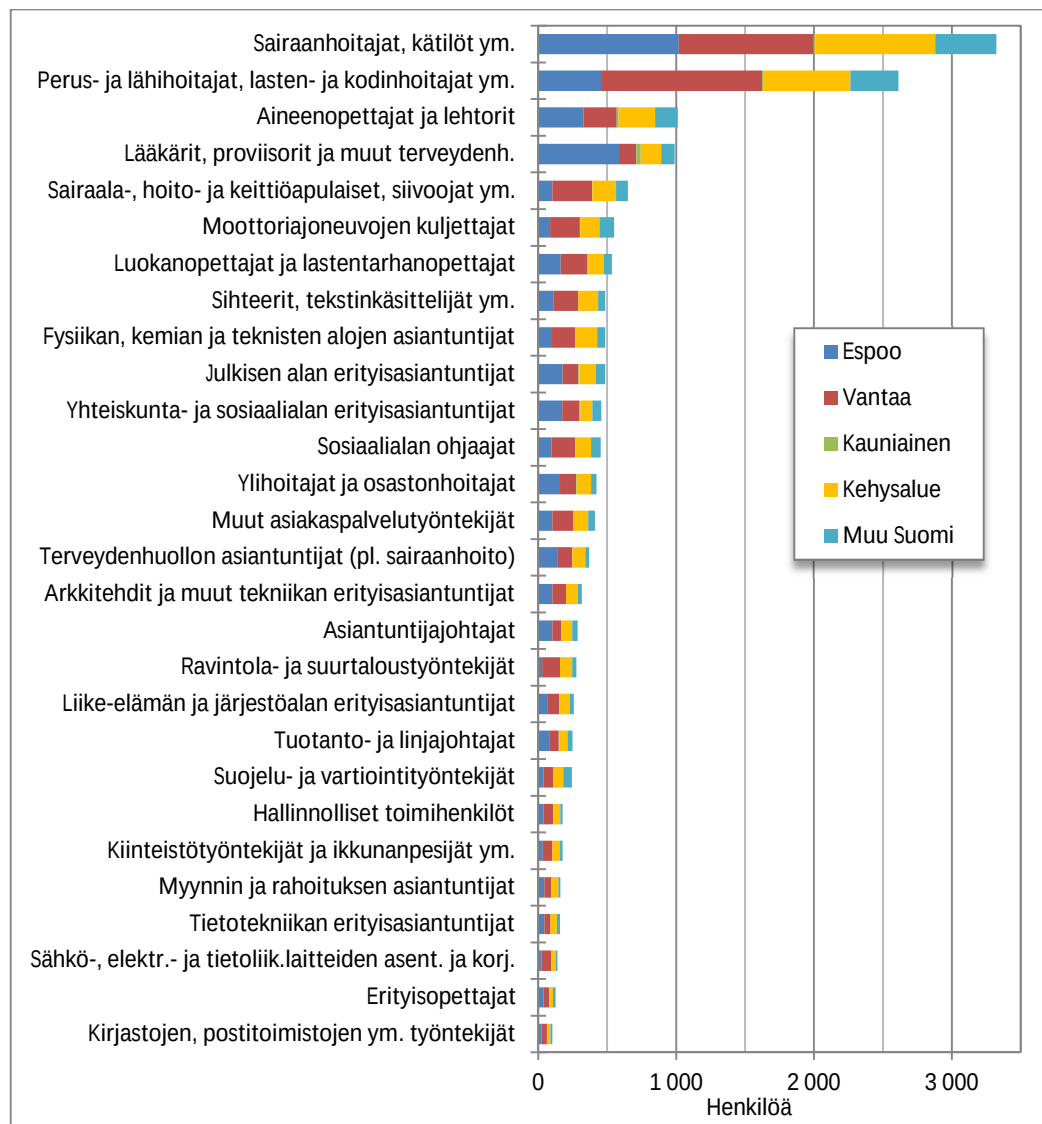
Seuraavaksi käydään läpi työmatkaliikennettä Helsingin kaupungissa sijaitsevien kuntasektorin työpaikkojen osalta ammattiluokkien mukaan. Vuonna 2008 Helsingissä oli yhteensä noin 61 800 kuntasektorin työpaikkaa. Näistä 38 300 oli suoraan Helsingin kaupungin työpaikkoja, 13 800 kuntayhtymien työpaikkoja ja 6 650 kuntien yritysten työpaikkoja. Lisäksi Helsingissä oli kunta-alalla noin 2 170 muun voittoa tavoittelemattoman yhteisön työpaikkaa, 440 asuntoyhteisön työpaikkaa ja 400 kunnallisen työeläkelaitoksen työpaikkaa.

Kuvioissa 18 ja 19 on esitetty Helsingin kuntasektorin työpaikkojen osalta Helsingin ulkopuolelta tulevien työntekijöiden määriä ja suhteellisia osuuksia. Kuvioissa on esitetty ammattiluokituksen kolminumerotasoisena ne ammattiluokat, joihin ulkoa tulevia on vähintään sata henkilöä. Kuvioiden ammattiluokat kattavat 90 prosenttia kaikesta kuntasektorille kaupungin ulkopuolelta tulevasta työvoimasta.

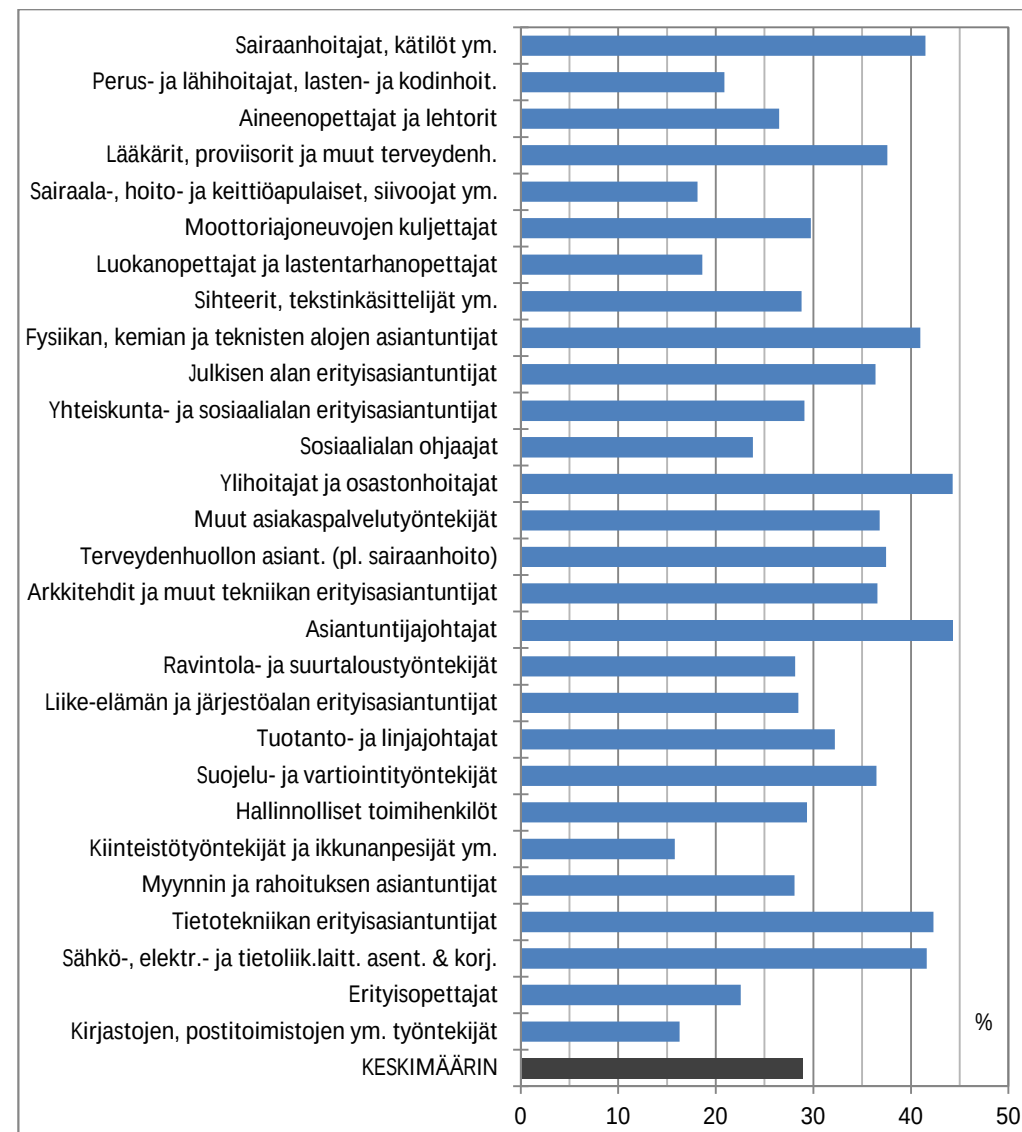
Aiemmin todettiin, että kaikista Helsingin työpaikoista 41 prosenttia oli täytetty kaupungin ulkopuolisella työvoimalla ja 59 prosenttia Helsingissä asuvilla työntekijöillä. Helsingin kuntasektorin työpaikoissa todellinen työpaikkaomavaraisuus on paljon korkeampi: peräti 71 prosenttia Helsingin kuntasektorin työpaikoista on miehitetty helsinkiläisillä työntekijöillä ja siis vain 29 prosenttia kaupungin ulkopuolella asuvilla.

Ammattiryhmistä esiin nousee kaksi suurta terveydenhuollon ryhmää, sairaanhoitajat, kätilöt ym. sekä perus- ja lähihoitajat, lasten- ja kodinhoitajat ym. Näissä kahdessa ammattiryhmässä toimii Helsingin kuntasektorilla yhteensä lähes 6 000 kaupungin ulkopuolella asuvaa ammattilaista. Kaikista kaupungin ulkopuolelta tulevista kuntasektorin työntekijöistä nämä kaksi ryhmää muodostivat kolmanneksen. Vantaa ja Espoo olivat huomattavimmat työvoiman luovuttajat, ja Helsingin seudun ulkopuolelta tulevien osuus kaikista näihin kahteen ammattiryhmään tulijoista oli yhteensä 13 prosenttia.

Kuvio 18. Helsingin ulkopuolella asuvat Helsingin (kunta + muu kuntasektori) työpaikoissa vuonna 2008; ammattiryhmät, joissa ulkoa tulevia vähintään 100 henkeä

Kuvio 19. Muualla asuvien osuus Helsingin (kunta + muu kuntasektori) työpaikoista vuonna 2008, %; ammattiryhmät, joissa ulkoa tulevia vähintään 100 henkeä

Varsin suuria määriä ammattilaisia tuli muualta Helsingin kuntasektorille myös aineenopettajien ja lehtorien sekä lääkärien, proviisorien ja muiden terveydenhuollon asiantuntijoiden työtehtäviin, tuhannen työntekijän tuntumaan kumpiakin.

Kuvio 19 valaisee vastaavien Helsingin kuntasektorin ammattiryhmien osalta kaupungin ulkopuolisen työvoiman osuudet. Sairaanhoidajilla ulkopuolisen työvoiman osuus on suhteellisen korkea, kun taas perus- ja lähihoitajilla se on selvästi alle kuntasektorin keskimääräisen 29 prosentin tason. Helsingin kuntasektorin ammattilaisilla kaupungin ulkopuolisen työvoiman osuus on yli 40 prosenttia sairaanhoidajien lisäksi fysiikan, kemian ja teknisten alojen asiantuntijoilla, ylihoitajilla ja osastonhoitajilla, asiantuntijajohtajilla, tietotekniikan erityisasiantuntijoilla sekä sähkö-, elektroniikka- ja tietoliikennelaitteiden asentajilla ja korjaajilla. Sen sijaan varsin helsinkiläisvoittoisesti on täytetty sairaala-, hoito- ja keittiöapulaisten ja siivoojien, luokan- ja lastentarhanopettajien, kiinteistötyöntekijöiden ja ikkunanpesijöiden sekä kirjastojen ja postitoimistojen työntekijöiden työpaikat; näissä kaupungin ulkopuolisen työvoiman osuus on alle 20 prosenttia.

Helsingin työmatkaliikenne asuinalueen ja työpaikan sijaintialueen mukaan

Taulukkoon 2 on koottu Helsingin kaikki työpaikat ja Helsingin kuntasektorin työpaikat sekä tieto siitä, missä työntekijät asuvat. Helsingissä on siis noin 388 000 työpaikkaa, joista lähes 61 800 on kuntasektorilla. Pääosa Helsingin työpaikoista on helsinkiläisten miehittämiä, kaikista työpaikoista 59 prosenttia ja kuntasektorin työpaikoista 71 prosenttia. Helsingin työpaikoista 12 prosentissa työntekijä tulee Espoosta, hieman harvempi Vantaalta. Sen sijaan Helsingin kunta-alan työpaikoissa työskentelee enemmän vantaalaisia kuin espoolaisia.

Helsingin seudun ulkopuolista työvoimaa Helsingissä on kaikkiaan noin kahdeksan prosenttia, mutta Helsingin kuntasektorilla vain vajaat neljä prosenttia. Taulukko 3 kuvaa sitä, missä kaikki helsinkiläiset ja erikseen kuntasektorilla työskentelevät helsinkiläiset käyvät työssä. Helsinkiläiset käyvät kaupungin ulkopuolella etenkin naapurikunnissa Vantaalla (reilut 25 000 työllistä) ja Espoossa (vajaat 25 000 työllistä). Helsingin seudun kunnista helsinkiläisten työmatkakohteena tulevat seuraavaksi Tuusula ja Kerava. Helsingin seudun ulkopuolella käy työssä 8 760 helsinkiläistä.

Taulukossa on myös luvut siitä, kuinka suuren osan helsinkiläiset täyttävät kyseisten alueiden kokonaistyöpaikkamääristä. Helsinkiläisten osuus koko maan työpaikoista on runsaat 12 prosenttia ja koko maan kunta-alan työpaikoista vajaat 10 prosenttia. Vantaan työpaikoista 24 prosentissa työskentelee helsinkiläinen, Espoossa vastaavasti noin 21 prosentissa. Myös Sipoossa, Kauniaisissa ja Tuusulassa on suhteellisen paljon helsinkiläisiä työntekijöitä. Kunta-alan työpaikoista helsinkiläisiä on suhteellisesti eniten Vantaalla, Kauniaisissa ja Espoossa.

Taulukko 2. Helsingin työpaikat yhteensä ja kuntasektorilla vuonna 2008 työntekijöiden asuinalueen mukaan

Asuinalue	Helsingin työpaikat, lkm		Helsingin työpaikat, %	
	Yhteensä	Kuntasektorilla	Yhteensä	Kuntasektorilla
Koko maa	388 053	61 791	100	100
Helsinki	229 323	43 997	59,1	71,2
Muu kuin Helsinki	158 730	17 794	40,9	28,8
Espoo	46 666	4 891	12,0	7,9
Vantaa	41 136	5 876	10,6	9,5
Hyvinkää	3 236	298	0,8	0,5
Järvenpää	5 635	632	1,5	1,0
Kauniainen	1 449	129	0,4	0,2
Kerava	5 574	667	1,4	1,1
Kirkkonummi	5 015	522	1,3	0,8
Mäntsälä	1 638	186	0,4	0,3
Nurmijärvi	5 383	701	1,4	1,1
Pornainen	567	87	0,1	0,1
Sipoo	2 924	496	0,8	0,8
Tuusula	5 154	631	1,3	1,0
Vihti	2 738	317	0,7	0,5
Helsingin seutu	356 438	59 430	91,9	96,2
Muu kuin Hgin seutu	31 615	2 361	8,1	3,8
Seudun kehysalue [10]	37 864	4 537	9,8	7,3

Taulukko 3. Helsinkiläiset työlliset yhteensä ja kuntasektorilla työpaikan sijaintialueen mukaan ja helsinkiläisten osuus alueiden kokonaistyöpaikoista ja kuntasektorin työpaikoista vuonna 2008

Työpaikan sijaintialue	Helsinkiläiset työlliset		Helsinkiläisten osuus alueen työpaikoista, %	
	Yhteensä	Kuntasektorilla	Yhteensä	Kuntasektorilla
Koko maa	294 983	50 623	12,4	9,9
Helsinki	229 323	43 997	59,1	71,2
Muu kuin Helsinki	65 660	6 626	3,3	1,5
Espoo	24 696	2 172	20,8	11,5
Vantaa	25 248	2 282	23,9	15,4
Hyvinkää	652	110	3,4	2,4
Järvenpää	645	93	5,2	3,7
Kauniainen	304	111	12,9	14,9
Kerava	1 046	130	9,0	5,8
Kirkkonummi	911	108	8,3	4,4
Mäntsälä	169	25	3,0	1,7
Nurmijärvi	751	89	6,6	3,4
Pornainen	39	3	4,0	1,2
Sipoo	781	115	13,8	8,7
Tuusula	1 351	138	9,7	4,4
Vihti	309	35	3,7	2,0
Helsingin seutu	286 225	49 408	40,0	41,6
Muu kuin Hgin seutu	8 758	1 215	0,5	0,3
Seudun kehysalue [10]	6 654	846	6,6	3,8

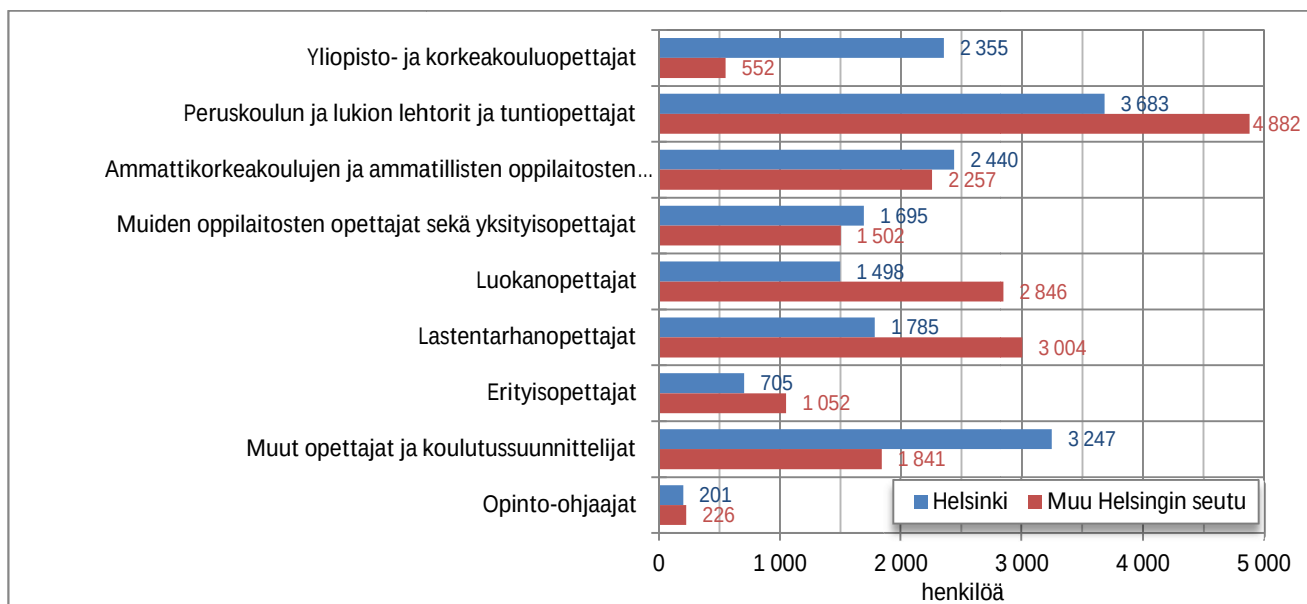
3. Helsingin opetushenkilökunta ammattitiloissa

Helsingissä työskentelee vajaa 18 000 opetusalan ammattilaista

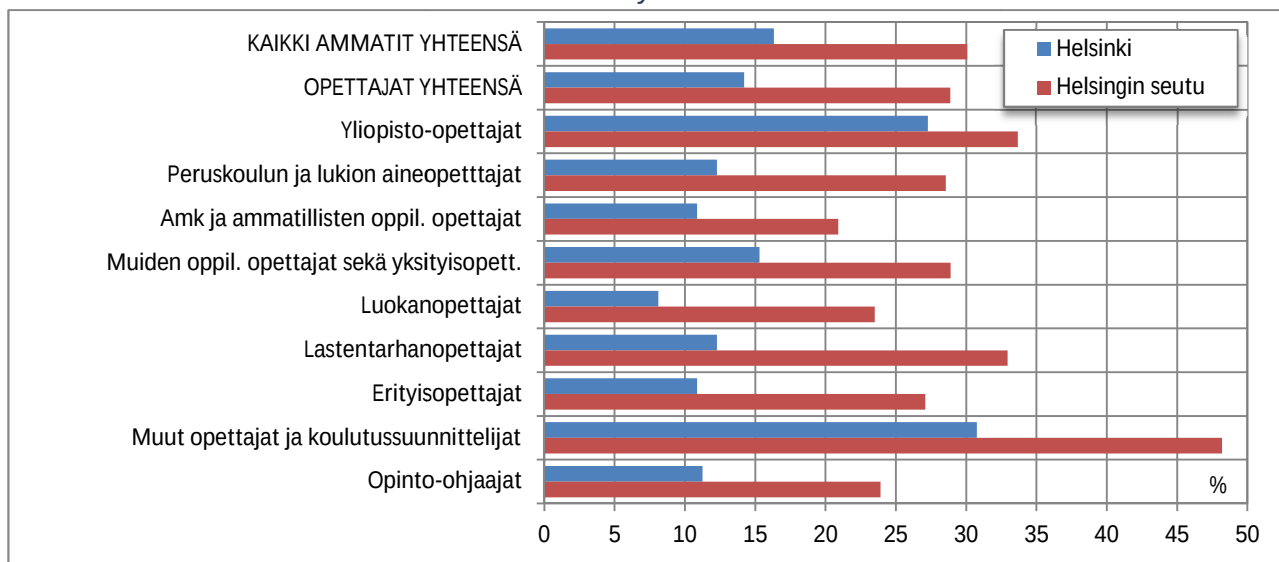
Helsingissä työskenteli 17 664 henkilöä opettajina tai opetusalan muina erityisasiantuntijoina vuoden 2008 lopussa. Heistä suurin ammattiryhmä oli peruskoulun ja lukion lehtorit ja tuntiopettajat, heitä oli yhteensä 3 683. Toiseksi suurin ryhmä 3 247 henkilöllä oli koulutussuunnittelijat ja muut opettajat, joka sisältää koulutuksen suunnittelijoiden lisäksi mm. erilaisia kouluttajia kuten puhe- ja esiintymistaidon opettajia.

Helsingissä työskentelee 16 prosenttia kaikista Suomen työllisistä. Tätä osuutta selkeästi suurempi osuus Helsingissä työskentelee koulutussuunnittelijoita ja kouluttajia (31 %) sekä yliopisto-opettajia (27 %). Luokanopettajista taas vain 8 prosentilla työpaikka on Helsingissä ja vain joka kymmenes erityisopettaja sekä ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettaja työskentelee Helsingissä. Kokonaisuudessaan opetusalla työskentelevistä 14 prosentin työpaikka oli Helsingissä.

Kuvio 20. Opettajien ja muun opetusalan henkilökunnan määrä Helsingissä ja Helsingin seudulla 2008

Kuvio 21. Helsingissä ja Helsingin seudulla työskentelevien opetushenkilökunnan osuus ammateittain koko maan vastaavista ammattiryhmistä

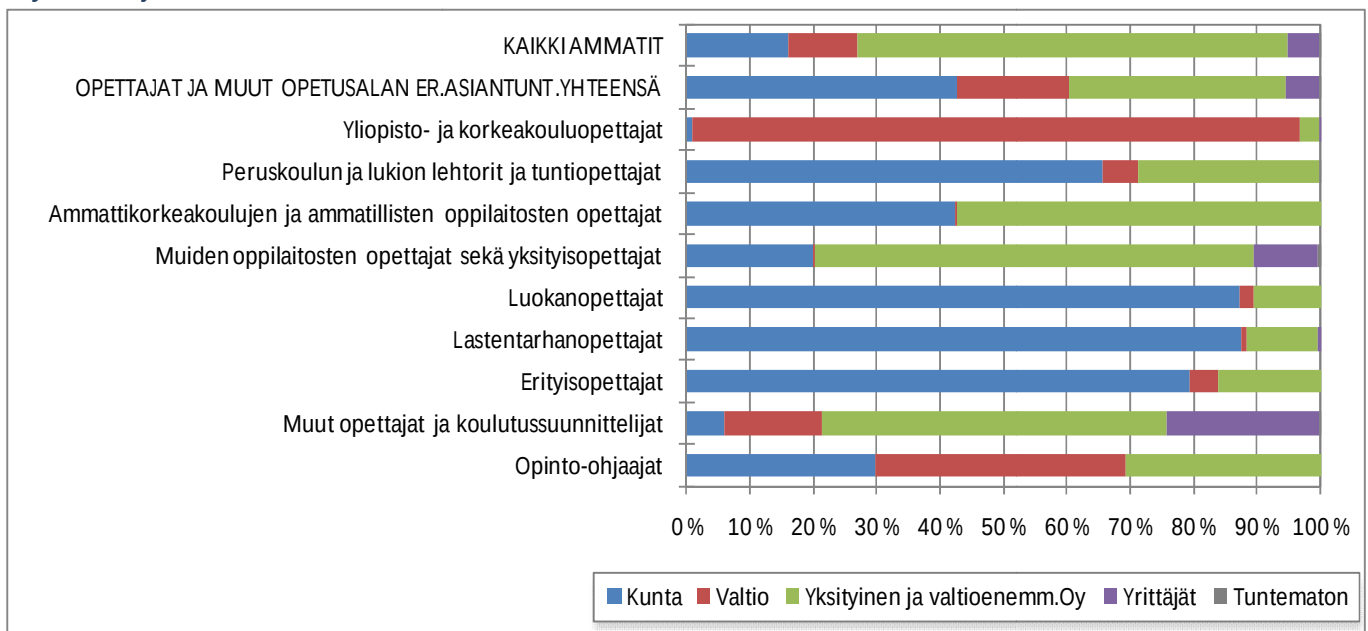

Kuntasektori pieni muuhun Suomeen verrattuna

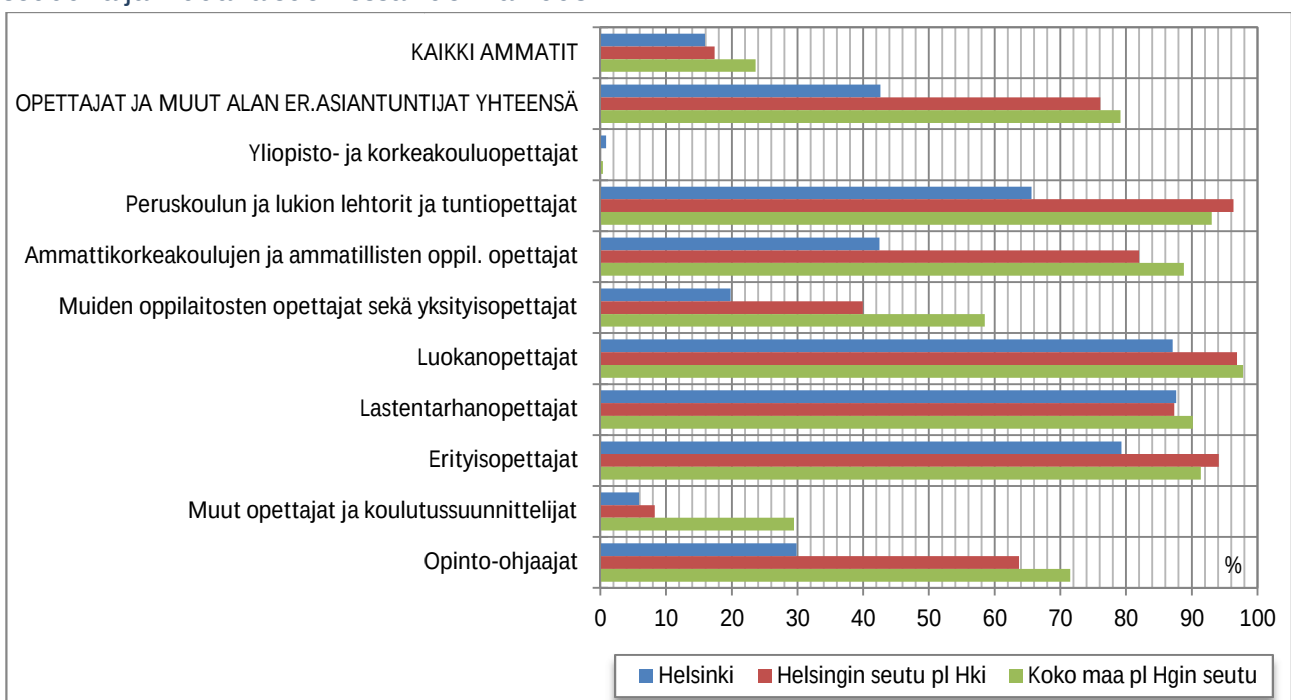
Helsingissä työskentelevistä opettajista 43 prosenttia työskenteli kuntasektorilla. Tällä osuudella he erottuvat muun Suomen opettajista. Muun Helsingin seudun opettajista 76 prosenttia ja muun Suomen opettajista 79 prosenttia työskenteli kuntasektorilla. Helsinkiläisistä opettajista 34 prosenttia työskentelee yksityisellä sektorilla, 18 prosenttia valtiolla ja 5 prosenttia yrittäjinä.

Kuntasektorin osuuksista Helsinki eroaa muusta maasta eniten ammatillisen ja ammattikorkeakoulujen opettajissa, opinto-ohjaajissa, opistojen opettajissa ja yksityisopettajissa sekä peruskoulujen ja lukion aineopettajissa. Näissä ammateissa opettajat työskentelevät pääasiassa kuntasektorilla muualla maassa, mutta Helsingissä työnantajapuoli on monipuolisempi.

Kuvio 22. Helsingin opetushenkilökunnan jakautuminen ammateittain eri työnantajasektoreihin 2008

Kuvio 23. Kuntatyönantajalla työskentelevien osuus opetusammattikunnasta Helsingissä, sen seudulla ja muualla Suomessa vuonna 2008

Opettajaryhmittäin työnantajat eroavat luonnollisesti paljon. Lähes kaikki yliopisto-opettajat työskentelevät valtiosektorilla. Lastentarhaopettajat, peruskoulujen luokanopettajat ja erityisopettajat työskentelevät pääasiassa kuntasektorilla (88 %, 87 % ja 79 %). Myös kaksi kolmesta peruskoulujen ja lukioiden aineopettajista työskentelee kunta-alalla.

Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajista 57 prosenttia työskentelee yksityisellä sektorilla ja 43 prosenttia kuntasektorilla. Opinto-ohjaajista 39 prosenttia työskenteli valtiolla, 31 prosenttia yksityisellä ja 30 prosenttia kuntasektorilla. Yrittäjien osuus on korkein kouluttajien ja koulutussuunnittelijoiden ryhmässä (24 %). Myös yksityisopettajista ja muiden oppilaitosten opettajista 10 prosenttia toimii yrittäjänä.

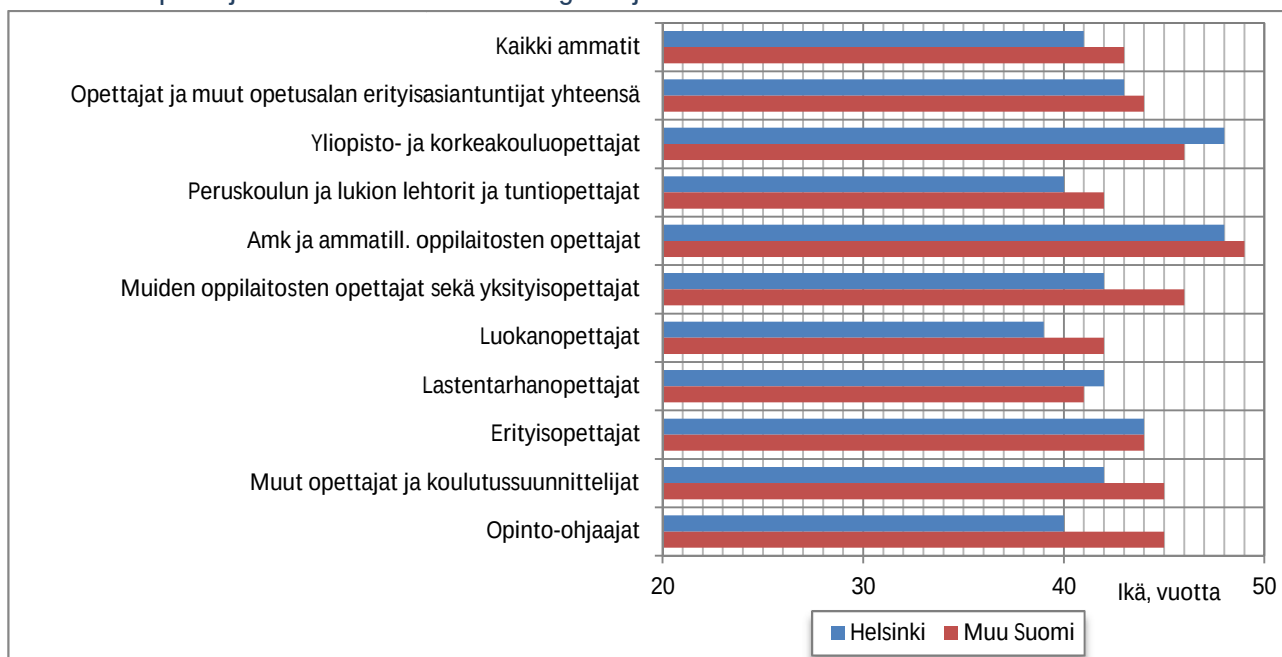
Opettajien mediaani-ikä 43 vuotta

Helsingissä kaikkien työssäkäyvien mediaani-ikä oli 41 vuotta vuonna 2008. Opettajien ammateissa työskentelevien mediaani-ikä oli hieman suurempi, 43. Keski-ikänsä vanhempia opettaja-ammattiryhmiä olivat yliopisto-opettajat sekä ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajat. Keski-ikänsä nuorimpia olivat luokanopettajat.

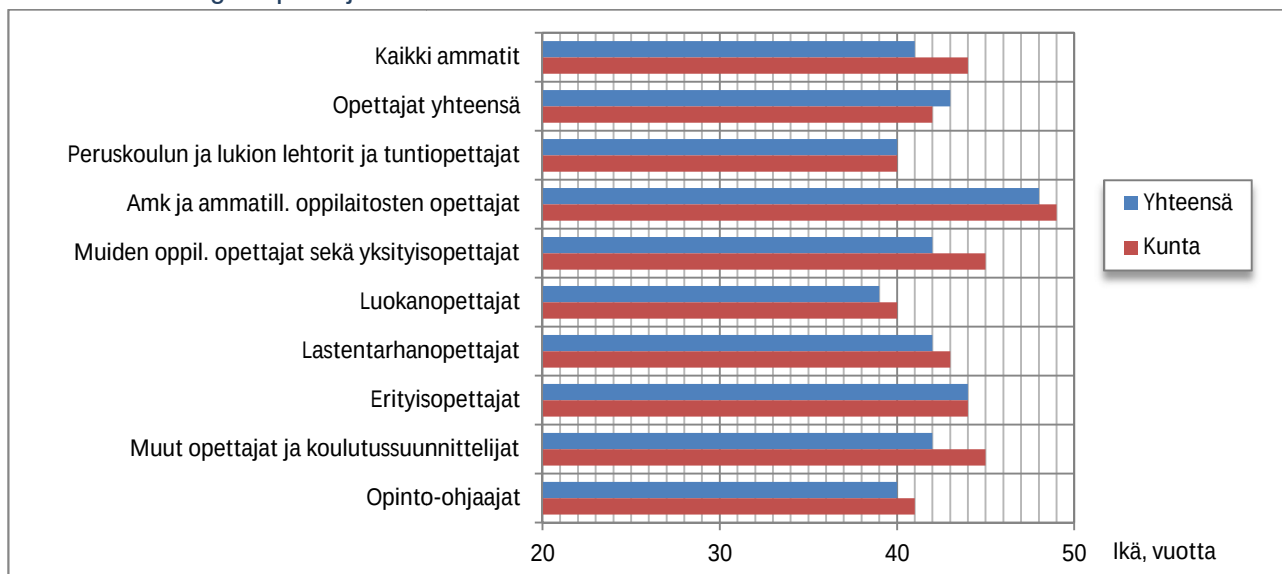
Muulla Suomessa työllisten mediaani-ikä oli korkeampi. Kaikkien työllisten keski-ikä oli 43 ja opettajien 44. Suurimmillaan ero on opinto-ohjaajissa, joiden mediaani-ikä on Helsingissä 40 ja muualla Suomessa 45. Myös opistojen ja yksityisopettajien ryhmässä Helsingissä työskentelevät ovat keski-ikänsä muuta maata selvästi nuorempia. Sen sijaan Helsingin yliopisto-opettajat ja lastentarhaopettajat ovat keski-ikänsä muuta maata vanhempia.

Kuntatyönantajalla työskentelevien opettajien mediaani-ikä on muita Helsingin opettajia vanhempi lähes kaikilla ammattialoilla. Kuntasektorilla työskentelee muita työnantajia keski-ikänsä vanhempia etenkin luokassa muut opettajat (kuten työväenopistojen opettajat) sekä kouluttajissa ja koulutussuunnittelijoissa. Erityisopettajissa sekä peruskoulun ja lukion aineopettajissa eroja ei ole.

Kuvio 24. Opettajien mediaani-ikä Helsingissä ja muualla Suomessa

Kuvio 25. Kuntasektorilla Helsingissä työskentelevien opettajien mediaani-ikä verrattuna kaikkiin Helsingin opettajiin

Luokanopettajat nuorimpia, yliopisto-opettajat vanhimpia

Luokanopettajat ovat ikärakenteeltaan Helsingin nuorimpia opettajia. Tasan puolet luokanopettajista on alle 40 vuotiaita, Helsingin seudun ulkopuolella vastaava osuus on vain 39 prosenttia. Lastentarhaopettajien ikärakenteessa on Helsingin ja sen seudun välillä iso ero; alle 40-vuotiaita on seudulla 53 prosenttia, Helsingissä 39 prosenttia. Helsingin lastentarhaopettajista 24 prosenttia on täyttänyt 50 vuotta.

Peruskoulun ja lukion aineopettajista 48 prosenttia on Helsingissä ja sen seudulla alle 40-vuotiaita, muualla Suomessa osuus on 39 prosenttia. 50 vuotta on muualla Suomessa täyttänyt jo kolmannes aineopettajista, Helsingissä neljännes. Yliopisto-opettajat ovat ikärakenteeltaan Helsingin vanhimpia opettajia, lähes puolet on täyttänyt 50 vuotta ja vain neljännes on alle 40-vuotiaita.

Valtionsektorilla lähestytään eläkeikää

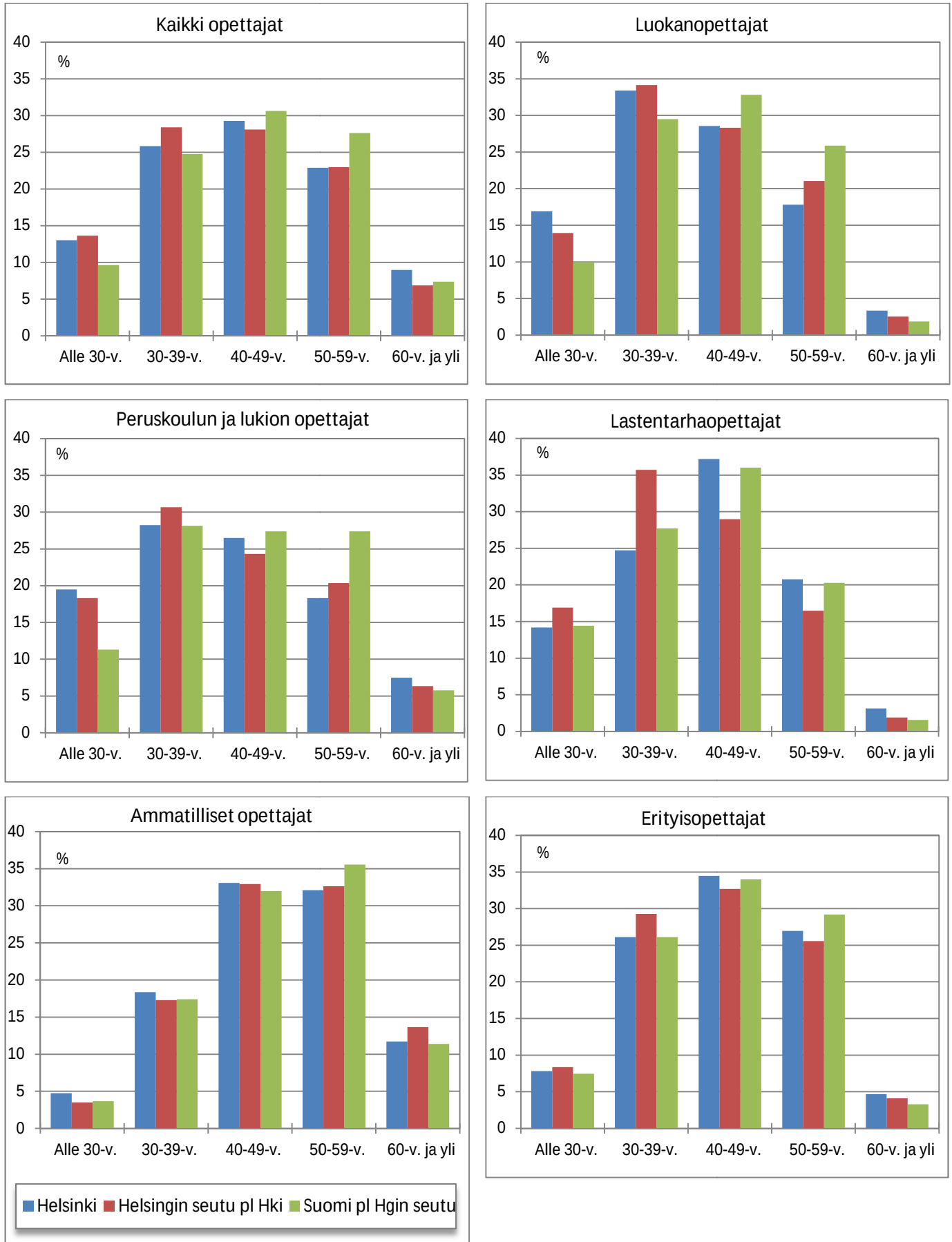
Opettajien ikärakenne on huomattavan erilainen eri työnantajilla. Kuntasektorilla työskentelevistä opettajista 41 prosenttia on alle 40-vuotiaita. Yksityisellä sektorilla osuus on suurempi (44 %), mutta valtionsektorilla nuorten osuus on huomattavasti pienempi (28 %). Myös yrittäjistä vain 23 prosenttia on alle 40-vuotiaita.

Ikärakenteeltaan vanhimmat opettajat työskentelevät valtionsektorilla ja yrittäjinä. Valtion palveluksessa olevista opettajista 43 prosenttia on täyttänyt 50 vuotta, yrittäjistä 47 prosenttia. Kunnalla ja yksityisellä 50 vuotta täyttäneiden osuus on vain 28 prosenttia.

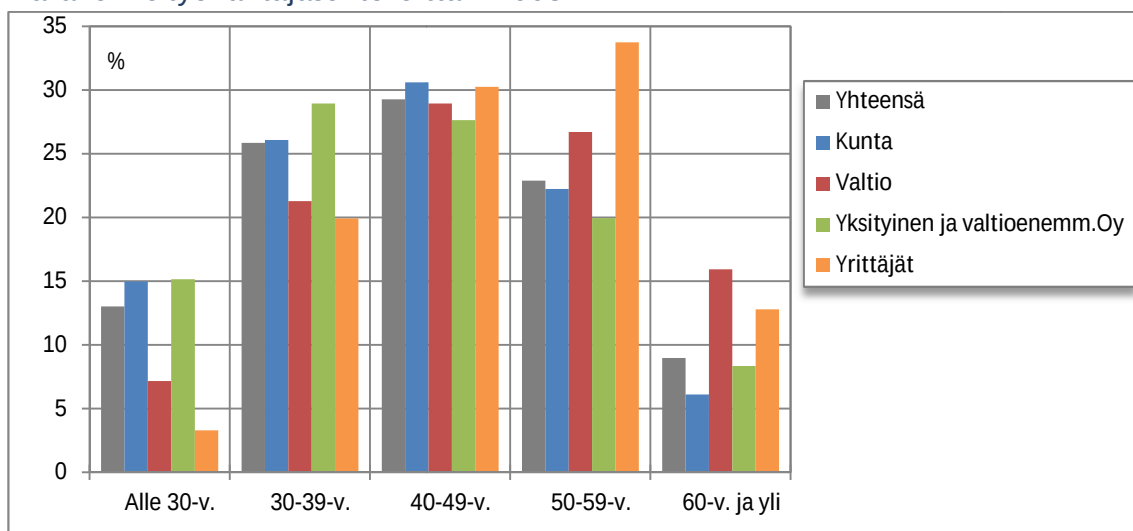
Valtion vanhempi ikärakenne muodostuu etenkin yliopisto-opettajista, joiden ikärakenne painottuu vanhempiin työikäisiin. Silti myös valtion peruskoulujen ja lukioiden aineopettajissa 50 vuotta täyttäneiden osuus on 42 prosenttia, kun se kuntasektorilla on vain 23 prosenttia. Sen sijaan valtiolla työskentelevät kouluttajat ja koulutussuunnittelijat ovat ikärakenteeltaan kuntasektoria nuorempia (44 % on alle 40-vuotiaita ja 27 % 50 vuotta täyttäneitä, kuntasektorilla vastaavat osuudet ovat 35 % ja 38 %).

Helsingin kuntasektorin lastentarhaopettajista 37 prosenttia oli alle 40-vuotiaita, yksityisellä sektorilla osuus on yli puolet. Myös luokanopettajat ovat yksityisellä sektorilla painottuneet nuorempiin ikäluokkiin.

Kuvio 26. Opettajien ja opetusalan muiden asiantuntijoiden ikärakenne Helsingissä, Helsingin seudulla ja koko maassa

Kuvio 27. Helsingissä työskentelevien opettajien ja opetusalan muiden asiantuntijoiden ikärakenne työnantajasektoreittain 2008

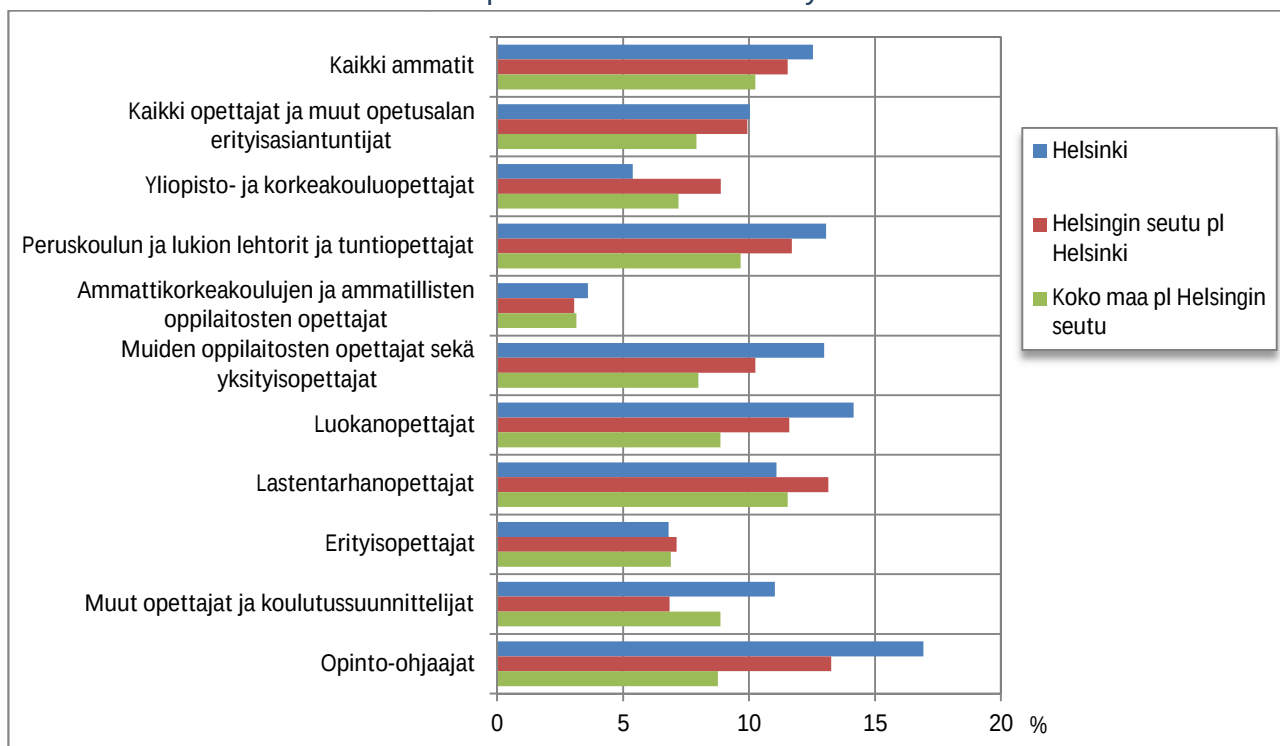

Nuorten opettajien osuus suuri Helsingissä

Korkea-asteen koulutuksen vaatimaan opettajien työhön voi sisääntuloikäluokaksi arvioida 25–29-vuotiaat. Nuoret työllistyvät Helsingissä hyvin, jos arvioi tilannetta tällä 25–29-vuotiaiden osuudella kaikista opettajista. Kaikista Helsingin opettajista 10 prosenttia kuuluu tähän ikäluokkaan. Nuorten osuus on suurin opinto-ohjaajissa (17 %), luokanopettajissa (14 %) sekä peruskoulun ja lukion aineopettajissa (13 %). Pienin nuorten osuus on ammattikorkeakoulujen ja ammattioppilaitosten opettajissa (4 %) sekä yliopisto-opettajissa (5 %).

25–29-vuotiaiden osuus opettajista on Helsingissä prosenttiyksikön suurempi kuin muualla Helsingin seudulla ja kaksi prosenttiyksikköä suurempi kuin Helsingin seudun ulkopuolella. Etenkin opinto-ohjaajissa, luokanopettajissa, yksityisopettajissa sekä peruskoulun ja lukion aineopettajissa nuorten osuus on muuta maata selvästi korkeampi. Sen sijaan yliopisto-opettajista Helsingissä on pienempi osuus nuoria kuin muualla Suomessa. Myös lastentarhaopettajista ja erityisopettajista nuorten osuus on Helsingissä seutua ja muuta maata alhaisempi.

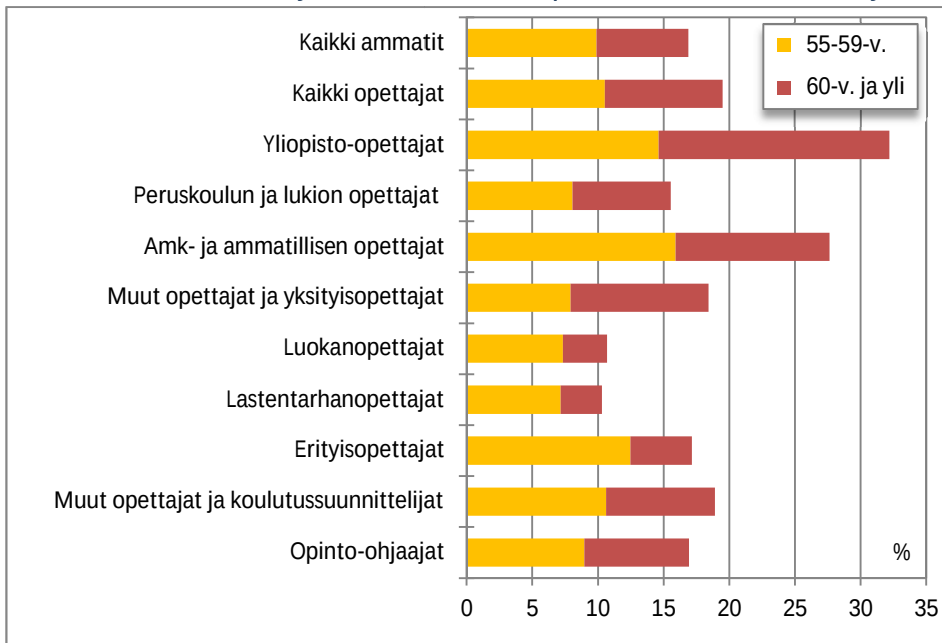
Kuvio 28. 25–29-vuotiaiden osuus opetusalan ammateissa työskentelevistä

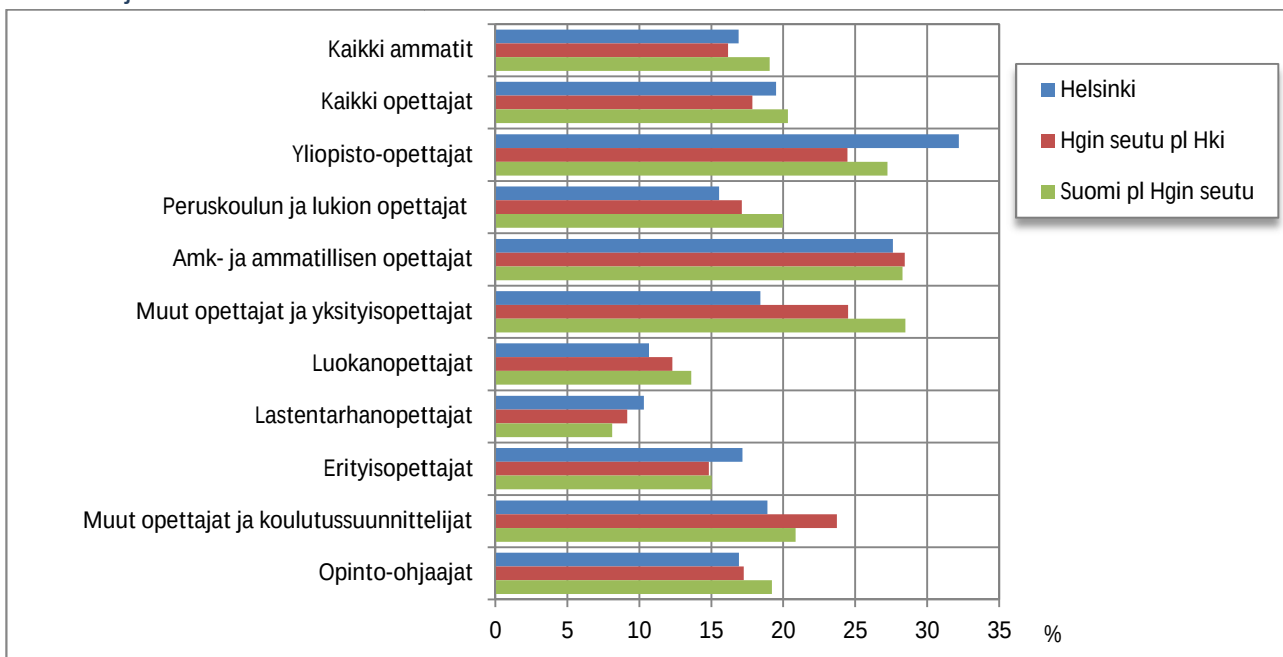
Joka kymmenes opettaja lähestyy eläkeikää

Vuonna 2009 keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä oli Helsingissä 59,1 ja koko maassa 58,6 vuotta (sisältää vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- sekä maatalouden erityiseläkkeet; Sotkanet, THL). Helsingissä työssäkäyvistä 55 vuotta täyttäneitä oli 17 prosenttia, opettajista 20 prosenttia. 60 vuotta täyttäneitä oli kaikista työssäkäyvistä 7 prosenttia ja opettajista 9 prosenttia. Eläkeiän tulevana vuosina Helsingissä saavuttaa runsaasti yliopisto- ja korkeakouluopettajia, heistä 18 prosenttia on täyttänyt 60 vuotta. Myös ammattikorkeakoulu ja ammattikoulun opettajista eläkeikää lähestyvien osuus on suuri, 60 vuotta täyttäneiden osuus on 12 prosenttia. Sen sijaan luokanopettajista ja lastentarhaopettajista vain pieni osuus eläköityy lähivuosina, 60 vuotta täyttäneitä on heistä vain 3 prosenttia. Lukumäärällisesti eläkepoistuma tulee olemaan suuri yliopisto-opettajien ja ammatillisen opettajien lisäksi peruskoulun ja lukion opettajista sekä kouluttajissa ja koulutussuunnittelijoista.

Kuvio 29. 55 vuotta täyttäneiden osuus opetusalan ammateissa työskentelevistä Helsingissä

Kuvio 30. 55 vuotta täyttäneiden osuus opetusalan ammateissa työskentelevistä Helsingissä, sen seudulla ja muualla Suomessa

Kaikista opettajista 60 vuotta täyttäneitä oli Helsingissä 9 prosenttia, muualla Helsingin seudulla 7 prosenttia ja muualla Suomessa 7 prosenttia. Muuhun maahan verrattuna Helsingissä siirtyy eläkkeelle tulevana vuosina suhteessa enemmän yliopisto-opettajia, lastentarhaopettajia sekä erityisopettajia. Vain opistojen opettajissa ja yksityisopettajissa on Helsingissä muuta Suomea selkeästi vähemmän eläköityviä.

Kuntasektorilla on Helsingissä enemmän tulevan kymmenen vuoden aikana eläköityviä kuin työllisissä keskimäärin, mutta opettajissa tilanne on päinvastainen. 55 vuotta täyttäneitä opettajia on kuntasektorilla 15 prosenttia, kun kokonaisuudessa kaikista opettajista 55 vuotta täyttäneitä on 20 prosenttia. Ainoastaan ammatillisen opettajat ovat kuntatyönantajalla keskimäärin vanhempia (28 % yhteensä Helsingissä, 30 % kunnalla).

Taulukko 4. Helsingissä työskentelevät 55 vuotta täyttäneet opetusalan työntekijät yhteensä ja kuntatyönantajalla sekä heidän osuutensa koko ammattikunnasta 2008

	Yhteensä		Kuntatyönantajalla	
	henkilöä	%	henkilöä	%
Kaikki opettajat ja opetusalan erityisasiantuntijat	3 445	19,5	1 155	15,3
Yliopisto- ja korkeakouluopettajat	758	32,2	4	20,0
Peruskoulun ja lukion lehtorit ja tuntiopettajat	573	15,6	316	13,1
Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajat	674	27,6	309	29,8
Muiden oppilaitosten opettajat sekä yksityisopettajat	312	18,4	83	24,7
Luokanopettajat	160	10,7	133	10,2
Lastentarhanopettajat	184	10,3	157	10,0
Erityisopettajat	121	17,2	86	15,4
Muut opettajat ja koulutus suunnittelijat	614	18,9	44	23,0
Opinto-ohjaajat	34	16,9	9	15,0
Kaikki ammatit yhteensä	65 526	16,9	13 199	21,4

Opetusalalla naisenemmistö vahvistuu

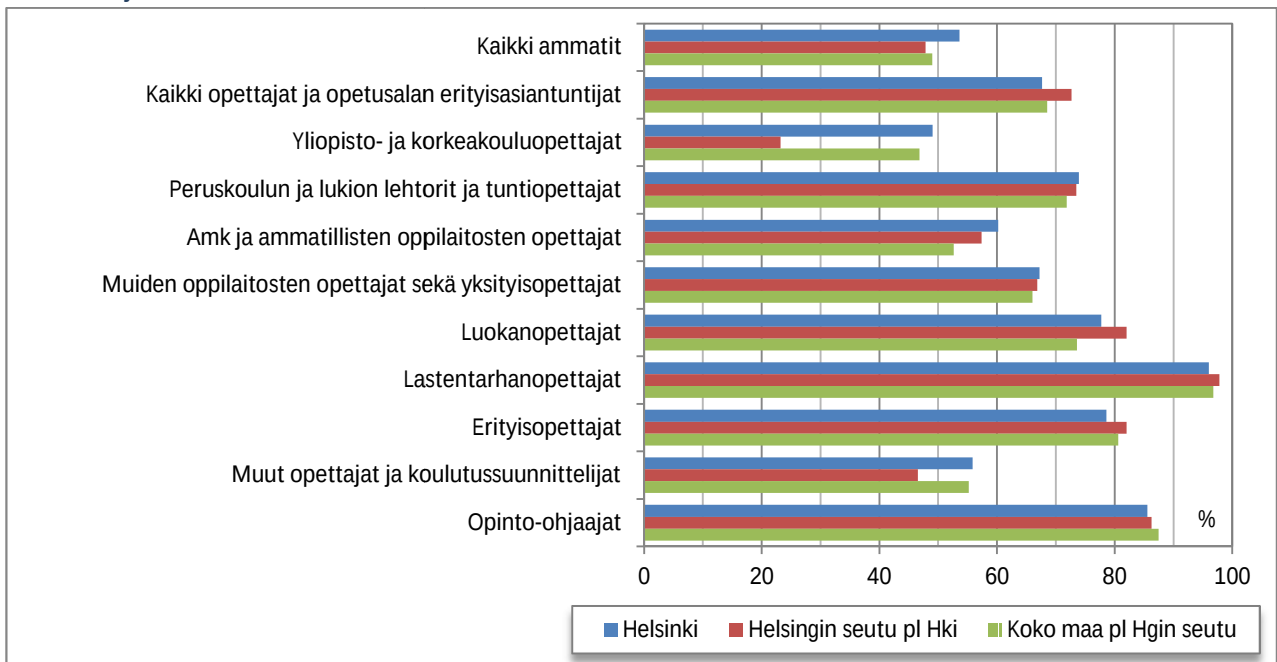
Opettajien ammattiluokka on varsin naisvaltainen ala, vuonna 2008 Helsingin opettajakunnasta 68 prosenttia oli naisia. Ainoastaan yliopisto-opettajissa miehillä on pieni ylivalta 51 prosentin osuudella. Suurimmillaan naisten osuus on lastentarhaopettajissa (96 %), opinto-ohjaajissa (86 %), erityisopettajissa (79 %) ja luokanopettajissa (78 %).

Muualla Suomessa naisten osuus opettajista on lähes samanlainen, muualla Helsingin seudulla naisten osuus on vieläkin korkeampi. Helsingissä peruskoulun ja lukion aineopettajista useampi on nainen kuin muussa maassa keskimäärin. Suurin ero muuhun maahan on ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen opettajissa, Helsingissä opettajista 60 prosenttia on naisia, seudun ulkopuolella vain 53 prosenttia.

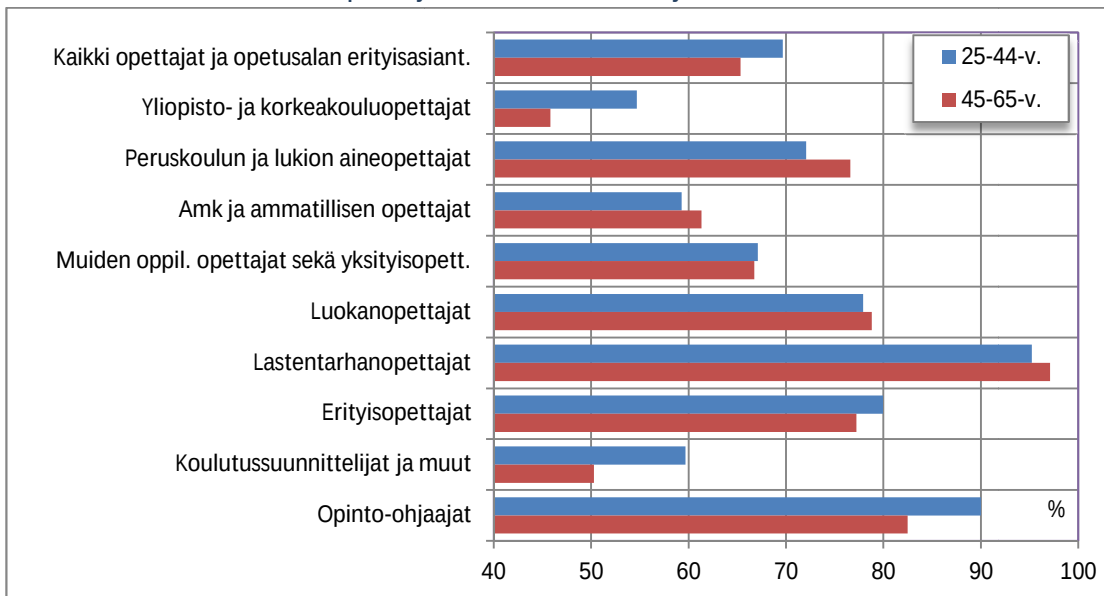
Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuoremmista opettajaikäluokissa naisten osuus on vanhempia ikäluokkia suurempi. 45–65-vuotiaista opettajista 65 prosenttia oli naisia, 25–44-vuotiaista jo 70 prosenttia. Suurin ero naisten osuudessa on nuorempien ja vanhempien ikäryhmien välillä yliopisto-opettajien, koulutus suunnittelijoiden ja opinto-ohjaajien ammattiluokissa. Näissä ammattiryhmissä naisten osuus on selkeästi suurempi nuoremmista ikäluokissa.

Naisten osuus on pienin nuorissa peruskoulujen ja lukion aineopettajien ikäluokissa suhteessa vanhempiin ikäluokkiin. Myös ammatillisen koulutuksen opettajissa sekä lastentarhaopettajissa naisten osuus on vähän pienempi nuorissa ikäluokissa. Koko maassa taas naisten osuus on suurempi kaikissa nuoremmista opettaja-ammattiluokissa. Opettaja-ammattiluokka siis naisvaltaistuu yhä enemmän, kun vanhemmat ikäluokat jäävät eläkkeelle.

Kuvio 31. Naisten osuus opetusalan ammateissa työskentelevistä Helsingissä, muualla Helsingin seudulla ja muualla Suomessa

Kuvio 32. Naisten osuus opettajista nuoremmissa ja vanhemmissa ikäluokissa Helsingissä

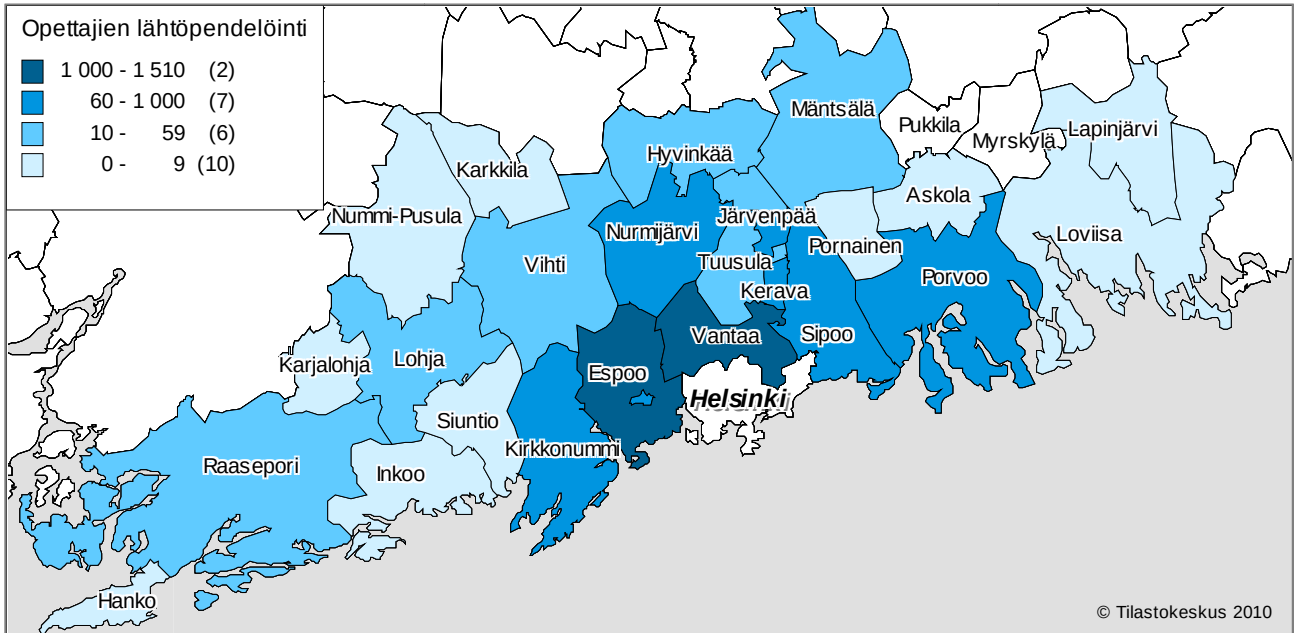

Opettajat ja opetuksen työpaikat sijoittuvat alueellisesti tasaisesti

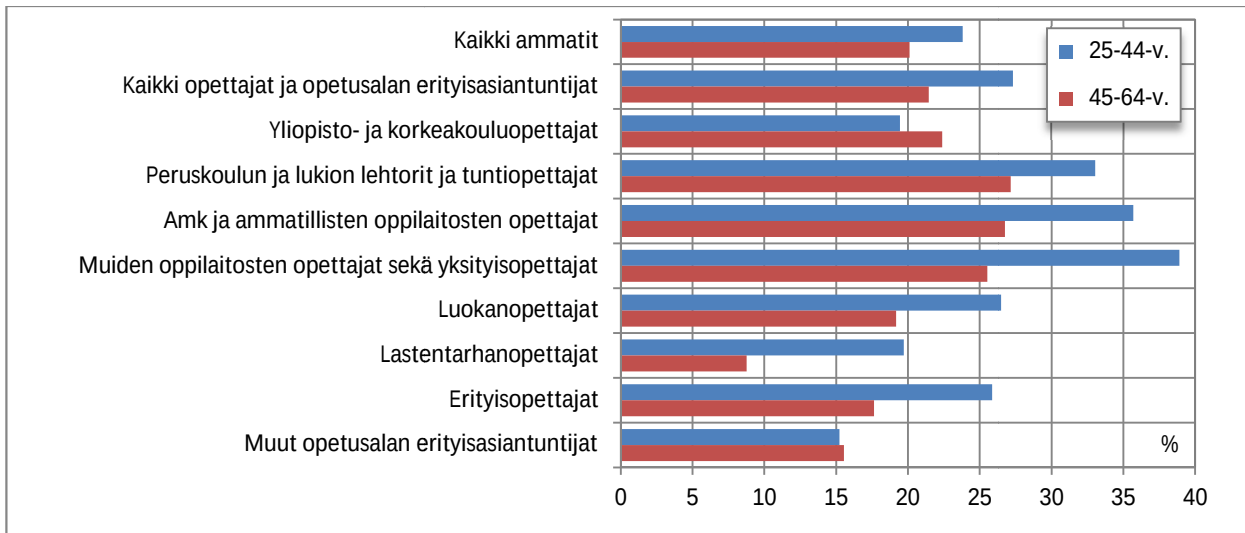
Koska lasten päivähoito ja perusopetus hoidetaan pääasiassa lähellä lasten ja nuorten kotia, lastentarhaopettajien ja peruskoulun luokanopettajien ja aineopettajien työpaikat ovat yksi Helsingin tasaisimmin koko kunnan alueelle levittäytyneitä. Yliopisto- ja korkeakouluopettajien työpaikoista lähes kolmannes sijoittuu Vironniemen peruspiiriin, ja loput lähinnä Vanhankaupungin, Kampinmalmin, Latokartanon ja Reijolan alueelle. Ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajien työpaikoissa on keskittymät Vanhankaupungin, Pasilan, Pitäjänmäen sekä Reijolan alueilla.

Opettajat myös asuvat melko tasaisesti Helsingin alueilla. Pientä keskittymistä opettajilla on näkyvissä eteläiseen Helsinkiin, Vanhaankaupunkiin sekä Pohjois-Helsinkiin. Näillä alueilla opettajien osuus alueen työllisistä nousee yli seitsemän prosentin. Yliopisto-opettajat sekä kouluttajat ja koulutussuunnittelijat ovat muita enemmän keskittyneet eteläiseen Helsinkiin.

Kuvio 34. Opettajien lähtöpendelöinti Helsingistä Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntiin

Kuvio 35. Helsingissä asuvien opettajista muihin kuntiin pendelöivien osuus ikäluokan mukaan

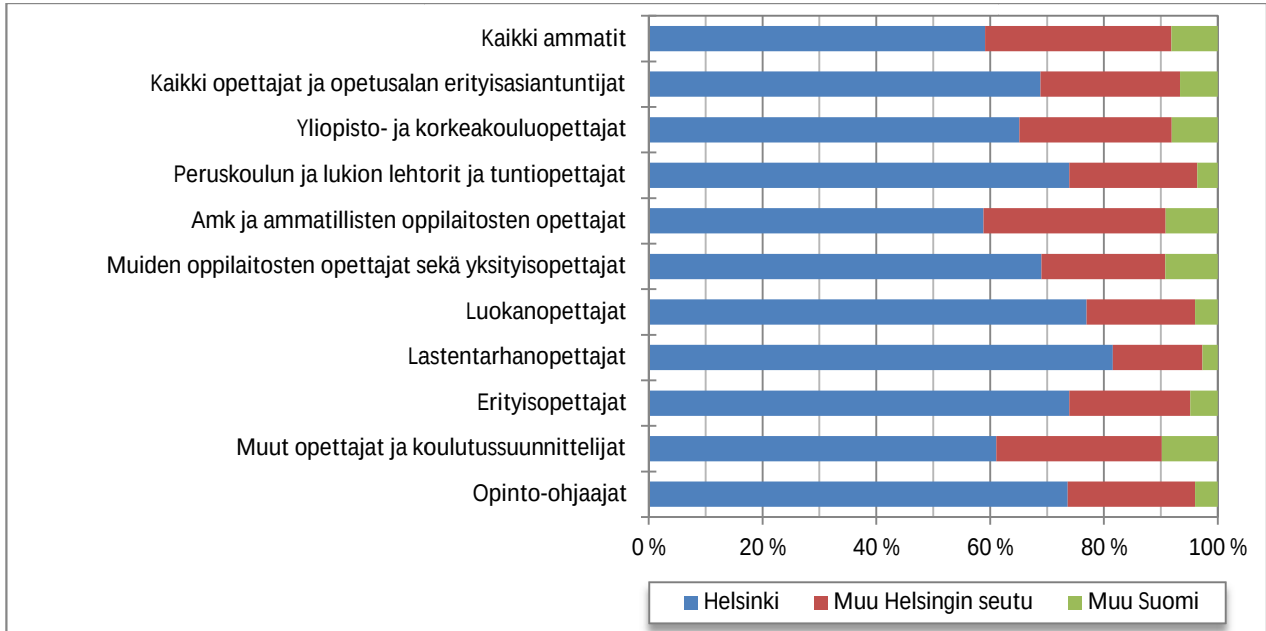
Lähes kolmannes opettajista tulee Helsingin ulkopuolelta

Helsingissä käy työssä 17 664 opettajaa, heistä 12 162 eli 69 prosenttia myös asuu Helsingissä. Eniten Helsingin ulkopuolelta tulee töihin ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opettajia (41 %), kouluttajia ja koulutussuunnittelijoita (39 %) sekä yliopisto-opettajia (35 %). Edellä mainituista ammatinharjoittajista viidennes tulee Helsinkiin muista pääkaupunkiseudun kunnista. Muualta Helsingin seudulta suuntaavat etenkin ammatillisen opettajat sekä koulutussuunnittelijat. Kymmenesosa koulutussuunnittelijoissa, ammatillisen opettajissa sekä yksityisopettajissa käy työssä Helsingin seudun ulkopuolelta.

Omavaraisimmillaan Helsinki on lastentarhaopettajissa, luokanopettajissa, peruskoulun ja lukion aineopettajissa, erityisopettajissa sekä opinto-ohjaajissa. Näissä ammateissa yli kolme neljästä Helsingissä työssäkäyvistä myös asuu Helsingissä.

Tulopendelöinnissä ei ole niin suurta eroa eri ikäluokkien välillä kuin lähtöpendelöinnissä. Vain lastentarhaopettajissa sekä ammatillisen opettajissa nuoremmat pendelöivät Helsinkiin vanhempia ikäluokkien selvästi enemmän.

Kuvio 36. Helsingissä työssäkäyvien opettajien asuin- ja ammattikunta ammattilajittain vuonna 2008

Helsinki jää häviölle monien opettaja-ammattien pendelöinnissä

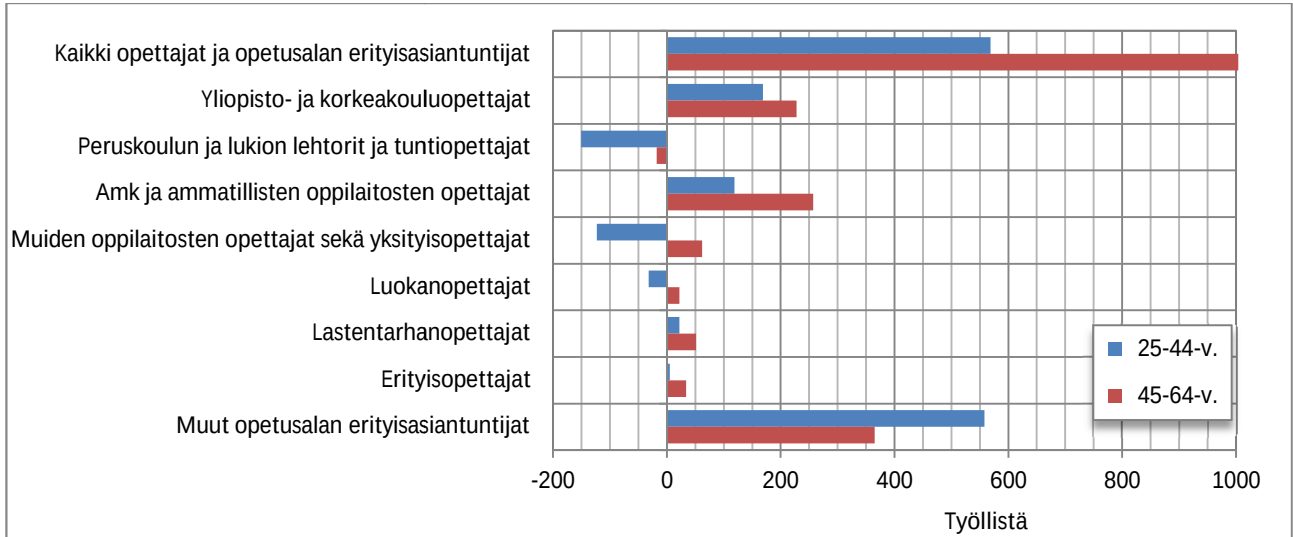
Helsinkiin työhön tulee 5 502 opettajaa Helsingin ulkopuolelta, Helsingistä taas pendelöi muihin kuntiin 3 966 opettajaa. Nettopendelöinti on siis Helsingille positiivinen 1 536 opettajan verran. Eniten Helsinki saa nettovoittoa kouluttajista ja koulutussuunnittelijoista. Myös yliopisto-opettajien, ammattikorkeakoulu-opettajien ja ammatillisen koulutuksen opettajien pendelöinnistä Helsinki jää selvästi positiiviselle puolelle.

Sen sijaan peruskoulun ja lukion aineopettajien pendelöinnissä Helsinki jää negatiiviseksi 175 opettajalla. Myös yksityisopettajien pendelöinti menee lähes sadan opettajan verran negatiiviseksi ja luokanopettajien muutamalla opettajalla.

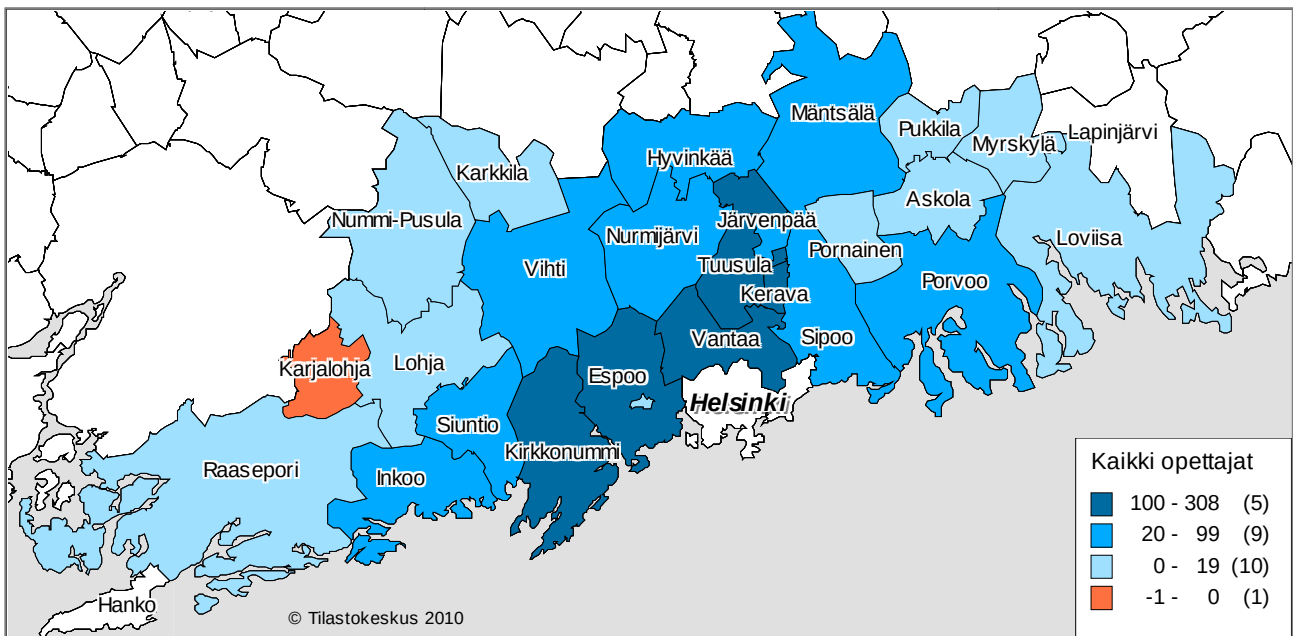
Nettopendelöinti saldo on negatiivinen pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa useiden opettaja-ammattien kohdalla. Sen sijaan muun Helsingin seudun ja muun Suomen kanssa Helsinki on useimmiten pendelöintivoittainen. Peruskoulun ja lukion aineopettajat suuntaavat Helsingistä etenkin Vantaalle ja Espooseen, mutta muidenkin seudun kuntien kanssa Helsinki jää negatiiviselle puolelle. Vantaalle nettopendelöinnin summa on suurin, -149 aineopettajaa.

Myös luokanopettajien ja lastentarhaopettajien suhteen Helsinki jää negatiiviseksi pendelöinnissä. Luokan- ja lastentarhaopettajista tulee negatiivista nettoa etenkin Espoon suhteen (-75). Vantaan suhteen tilanne on vain -8. Vantaan kohdalla negatiiviseksi jäävät luokanopettajat, mutta lastentarhaopettajia Vantaalta tulee enemmän kuin sinne lähtee.

Kuvio 37. Nuorempiin ja vanhempiin ikäluokkiin kuuluvien opettajien nettopendelöinti Helsingissä

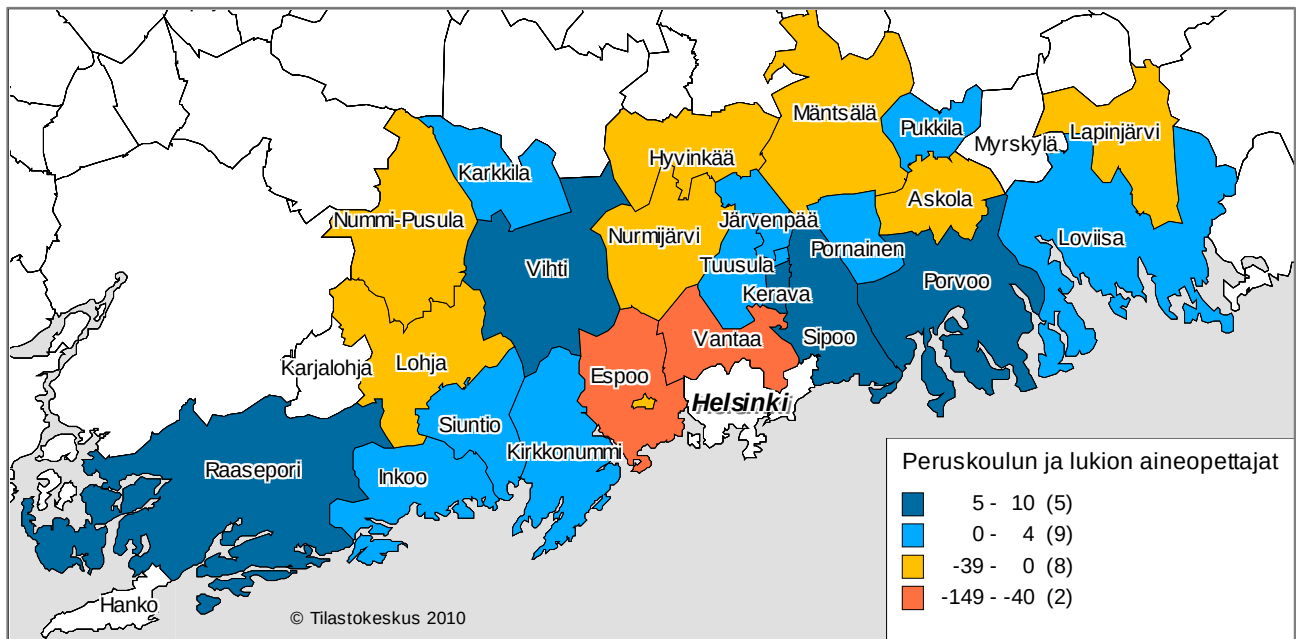

Kuvio 38. Helsingin opettajien nettopendelöinti Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntien kanssa

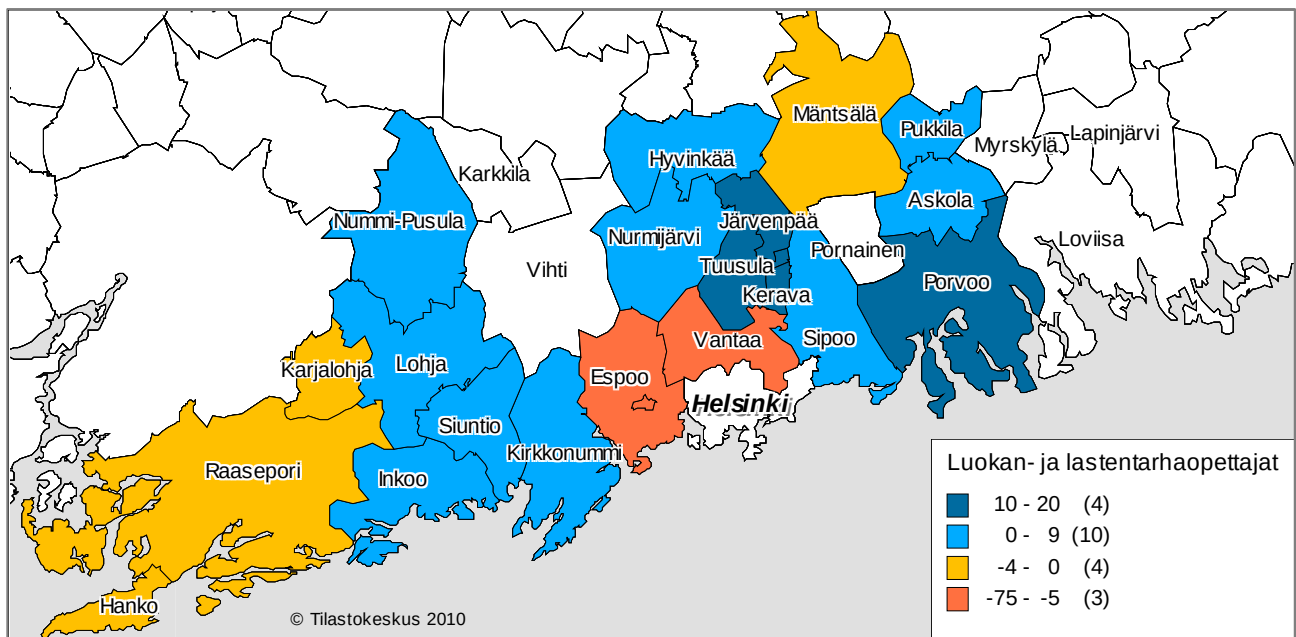
Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntien ulkopuolisten kuntien kanssa nettopendelöinti oli yhteensä 179. Kokonaisnettopendelöinti 1 536.

Kuvio 39. Helsingin peruskoulun ja lukion aineopettajien nettopendelöinti Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntien kanssa

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntien ulkopuolisten kuntien kanssa nettopendelöinti oli yhteensä 4. Kokonaisnettopendelöinti -175.

Kuvio 40. Helsingin luokanopettajien ja lastentarhaopettajien nettopendelöinti Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntien kanssa

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan kuntien ulkopuolisten kuntien kanssa nettopendelöinti oli yhteensä 50. Kokonaisnettopendelöinti 50.

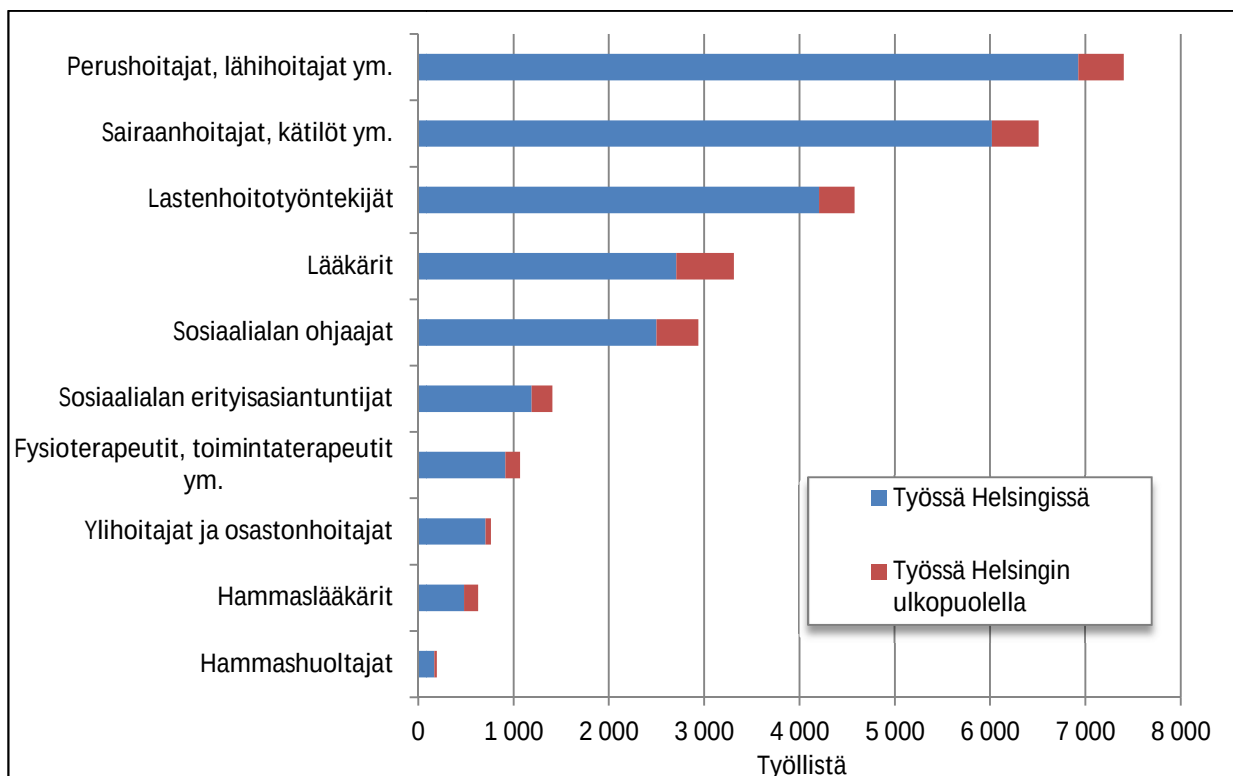
4. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset Helsingissä

Terveydenhuolto, sairaanhoito ja sosiaalityö kuuluvat opetustoimen ohella hyvinvointikunnan peruspalveluihin. Helsingissä terveydenhuollossa koetaan jo työvoimapulaa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla yleisestä taloustilanteesta riippumatta. Alan ammattilaisten kysyntä tulee kasvamaan voimakkaasti tulevana vuosina suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle, ja hoivapalveluiden kysyntä kasvaa väestön ikääntyessä.

Tämä artikkeli on rajattu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisiin ja ammattitilastoaineistosta on poimittu mukaan 10 tarkempaa ammattia tai ammattiryhmää. Lääkärit, hammaslääkärit, ylihoitajat ja osastonhoitajat sekä sosiaalialan erityisasiantuntijat edustavat vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita erityisasiantuntijoita. Alemman korkeakoulututkinnon (ammattikorkeakoulu) tai vastaavan tasoisen aiemman koulutusluokituksen mukaisen opistotasaisen tutkinnon suorittaneita sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita ovat hammashuoltajat, fysioterapeutit ja toimintaterapeutit, sairaanhoitaja ja kättilöt sekä sosiaalialan ohjaajat. Lastenhoitotyöntekijät sekä perus- ja lähihoitajat ovat koulutustason mukaan tarkasteltuna kolmas mukaan valittu ryhmä, ja heille tyypillinen tutkinto ammatillinen perustutkinto. Tilastokeskuksen ammattitilastossa he kuuluvat ammattiryhmään palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijät. Mukaan valittujen ammattien katsotaan edustavan hyvin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kirjoa. Hoito- ja sairaala-apulaisia ei käytettävissä olevasta Helsinkiä koskevasta aineistosta saatu riittävän tarkasti eroteltua, koska ryhmässä olivat mukana siivoajat ja keittiöapulaiset.

Kaikkiaan tarkasteltavissa ammateissa toimi vuoden 2008 lopussa 28 805 helsinkiläistä. Heistä yhdeksän kymmenestä työskenteli Helsingissä. Perus- ja lähihoitajista 94 prosenttia kävi töissä omassa kotikaupungissaan. Sairaanhoitajilla, kättilöillä, lastenhoitajilla sekä ylihoitajilla ja osastonhoitajilla vastaava osuus oli 92 prosenttia. Lääkärikunta oli liikkuvampaa työssäkäynnin suhteen. Hammaslääkäreistä 76 prosenttia ja lääkäreistä 82 prosenttia työskenteli omassa asuinkunnassaan.

Kuvio 41. Helsinkiläiset sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset työpaikan sijainnin mukaan 2008

Kuten opetushenkilökuntaa tarkastelevassa artikkelissa, jatkossa myös tässä artikkelissa on näkökulmana sosiaali- ja terveysalojen työpaikat Helsingissä riippumatta työllisten asuinkunnasta.

Lähes 40 00 työpaikkaa Helsingissä 2008

Vuoden 2008 lopussa tarkasteluun valittuja sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkoja oli Helsingissä 38 870, eli joka kymmenes Helsingin kaikista työpaikoista. Suurimman ammattiryhmän (10 611) muodostavat terveydenhuollon asiantuntijatehtävissä työskentelevät sairaanhoitajat, kättilöt, terveydenhoitajat, röntgenhoitajat, laboratoriohoitajat, bioanalytikot ja kuulontutkijat. Toinen suuri hoitotyötä tekevien ammattiryhmä muodostuu perushoitajista ja lähihoitajista. Tähän lähes 10 000 työpaikan ryhmään kuuluvat myös aiemmat ammattinimikkeet: mielenterveyshoitajat, lääkintävahtimestari-sairaankuljettajat, kehitysvammaistenhoitajat, hammashoitajat, sosiaalialan hoitajat ja välinehuoltajat. Helsingissä työskenteli vuoden 2008 lopussa 4 351 lääkäriä, mukaan luettuna ylilääkärit, erikoislääkärit ja osastonlääkärit sekä 635 hammaslääkäreitä. Sosiaalipalveluiden suurimman ammattiryhmän muodostavat sosiaalialan ohjaajat (3 566), joihin kuuluvat myös sosiaalikasvattajat, nuoriso-ohjaajat, työn- ja askarteluohjaajat. Sosiaalityöntekijät kuuluvat sosiaalialan erityisasiantuntijoihin, joita työskenteli Helsingissä kaikkiaan 1 859. Pienin tässä tarkastelussa mukana oleva sosiaali- ja terveysalan ammattiryhmä on hammashuoltajat (236); ryhmään kuuluvat myös erikoishammashoitajat ja suuhygienistit.

Taulukko 5. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien työpaikat Helsingissä 2008

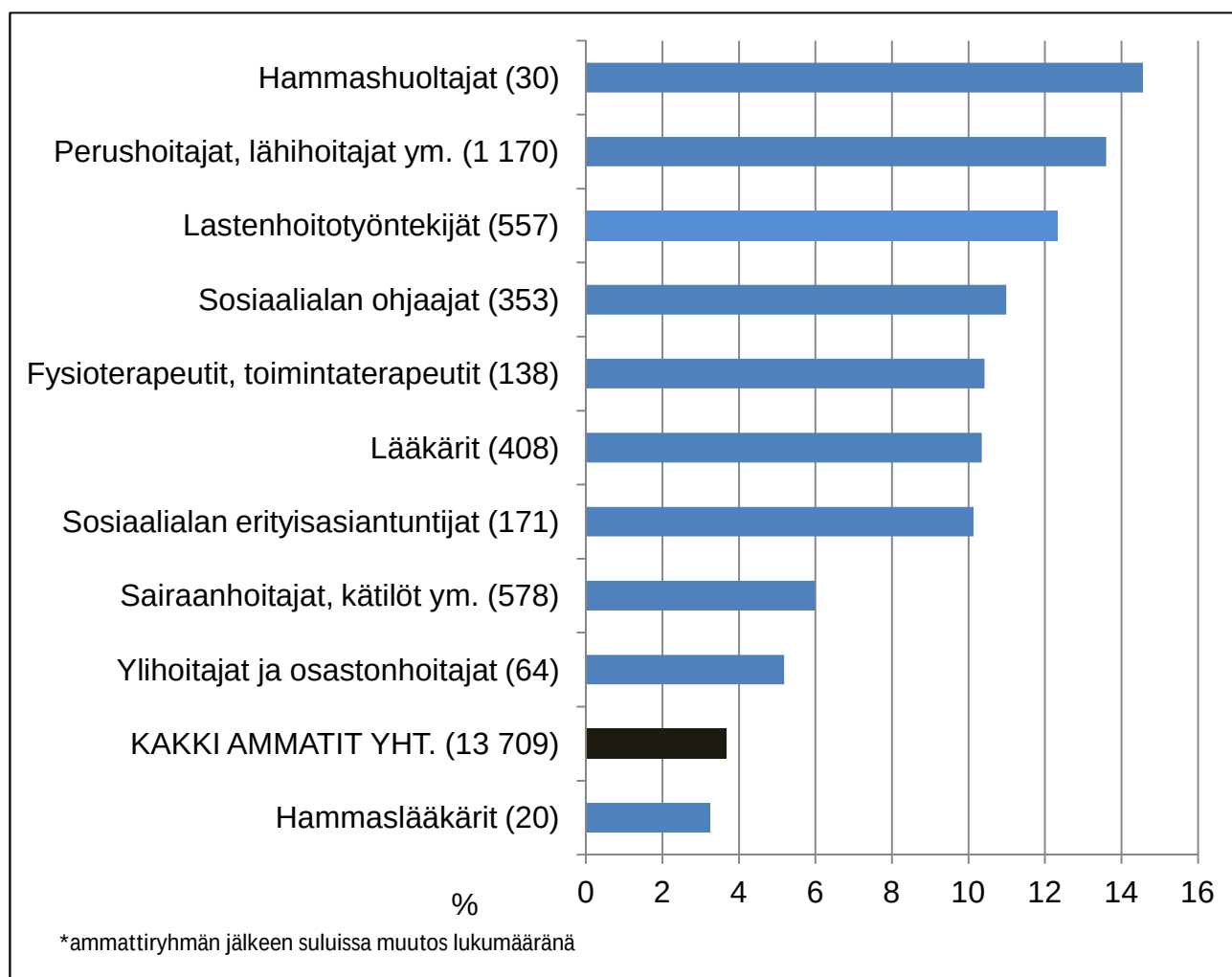
Ammatti	Työpaikat
Sairaanhoitajat, kättilöt ym.	10 611
Perushoitajat, lähihoitajat ym.	9 775
Lastenhoitotyöntekijät	5 076
Lääkärit	4 351
Sosiaalialan ohjaajat	3 566
Sosiaalialan erityisasiantuntijat	1 859
Fysioterapeutit, toimintaterapeutit ym.	1 462
Ylihoitajat ja osastonhoitajat	1 299
Hammaslääkärit	635
Hammashuoltajat	236
Yhteensä	38 870

Sosiaali- ja terveysalan työpaikoissa kova kasvu 2005–2008

Vuodesta 2005 vuoteen 2008 kaikkien työpaikkojen määrä kasvoi Helsingissä neljä prosenttia. Sosiaali- ja terveydenhuollossa työpaikkamäärän kasvu oli peräti 10 prosenttia, eli alan työpaikkalisäys oli kolmessa vuodessa lähes 3 500. Sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikat lisääntyivät prosentuaalisesti kokonaistyöpaikkamäärän kasvua voimakkaammin kaikissa ammattiryhmissä lukuun ottamatta hammaslääkäreitä. Hammaslääkärien työpaikat kasvoivat kolmella prosentilla, eli vain 20 uudella työpaikalla.

Ammattiryhmien sisällä työpaikkamäärien lukumääräiset lisäykset olivat suurimmat perushoitajilla ja lähihoitajilla sekä sairaanhoitajilla. Näissä hoitoalan ammateissa työpaikkamäärän kasvu oli yhteensä yli 2 100. Lääkäreitä työskenteli Helsingissä vuonna 2008 runsas 400 enemmän kuin vuonna 2005. Hammashuoltajien työpaikkojen kasvu oli suhteellisesti korkein, yli 14 prosenttia, mutta lukumääräisesti tämä tarkoitti vain 30 työpaikkaa.

Kuvio 42. Työpaikkamäärän muutos (%) sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiteissa* 2005–2008

Kuntasektori ja kuntayhtymät työllistävät 2/3

Kaksi kolmesta Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisesta työskenteli kuntasektorilla. Myös kuntayhtymien työntekijät kuuluvat tähän luokkaan; käytännössä kuntayhtymä tarkoittaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) Helsingissä sijaitsevia, pääosin terveydenhuoltoalan työpaikkoja. Hyksin Helsingin sairaaloissa työskenteli vuonna 2008 karkeasti arvioiden noin 10 000 työntekijää. Ammattitilastosta, johon tämä artikkeli perustuu, ei siis voida irrottaa Helsingin kaupungin työntekijöitä erilleen HUS:n työntekijöitä.

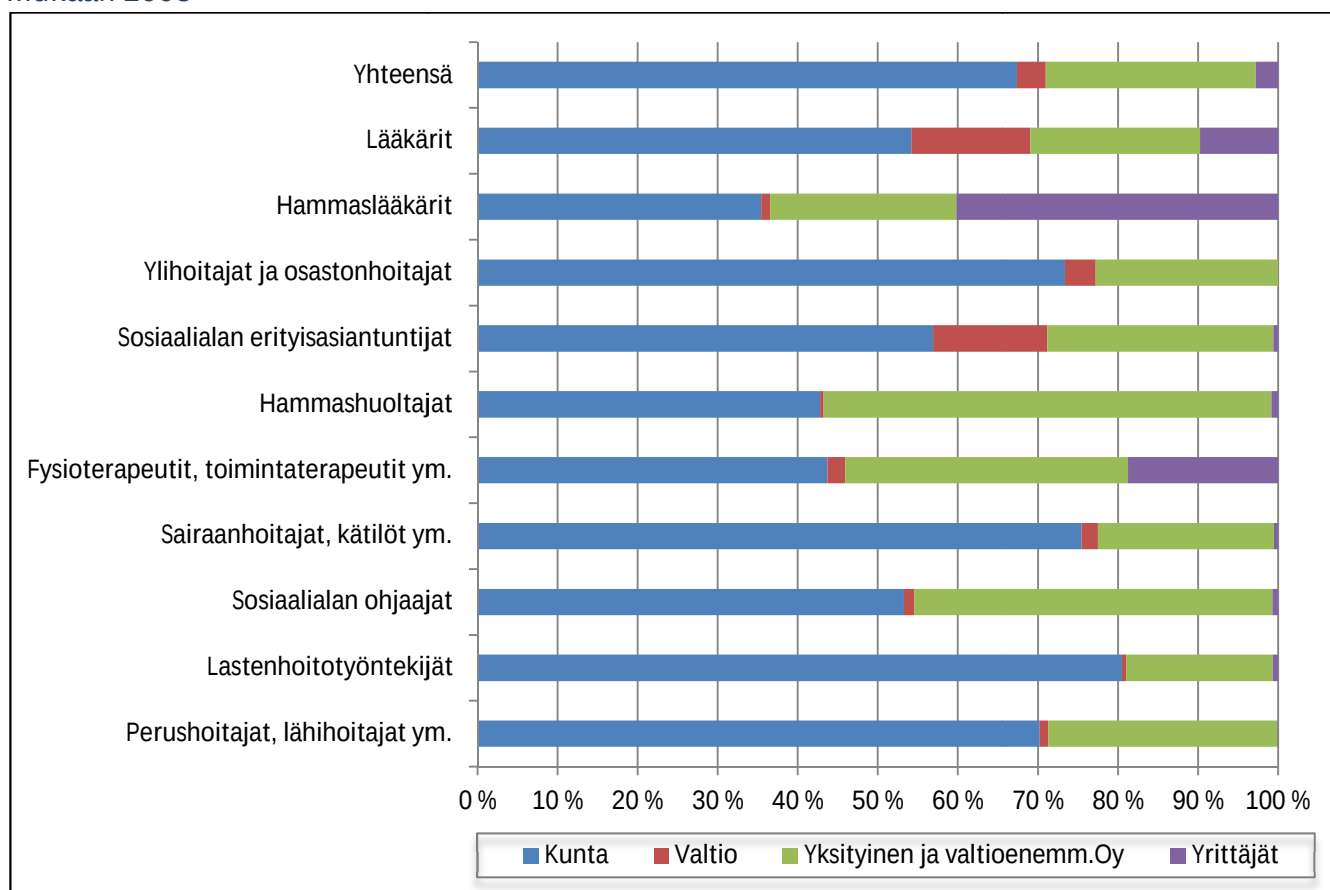
Yksityinen työnantaja työllisti joka neljännen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisista, ja yrittäjinä näiden ammattien edustajista toimi kolme prosenttia. Valtion osuus työnantajista oli neljä prosenttia.

Eri ammattiryhmien välillä on paljon eroja työnantajasektorin mukaan. Tyypillisimpiä kuntatyöntekijäryhmiä löytyy lastenhoitajista, sairaanhoitajista, yli- ja osastonhoitajista sekä perus- ja lähihoitajista. Kaikissa näissä ammattiryhmissä kunta toimi työnantajana vähintään 70 prosentilla. Lääkäreistä kuntapuolella työskenteli 54 prosenttia, mutta hammaslääkäreistä vain 35 prosenttia.

Yksityinen sektori työllisti enemmistön hammashoitajista (54 %) ja 45 prosenttia sosiaalialan ohjaajista. Sairaanhoitajista ja perus- sekä lähihoitajista neljäsosa työskenteli yksityisellä työnantajalla.

Tyypillisimmät yrittäjät löytyvät hammaslääkäreistä (40 %), fysioterapeuteista (19 %) ja lääkärikunnasta (10 %).

Kuvio 43. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten jakautuminen työnantajasektorin mukaan 2008

Vertailu vuosina 2005–2008 osoittaa yksityisen sektorin kasvattaneen lääkärimäärää 17 prosentilla, sen sijaan kuntatyönantajalla vastaava kasvu oli 12 prosenttia. Hammaslääkärien työpaikoissa suhde on vielä suurempi – yksityisen sektorin työpaikat kasvoivat 13 prosentilla, mutta kuntapuolella hammaslääkärien työpaikat lisääntyivät vain viidellä prosentilla.

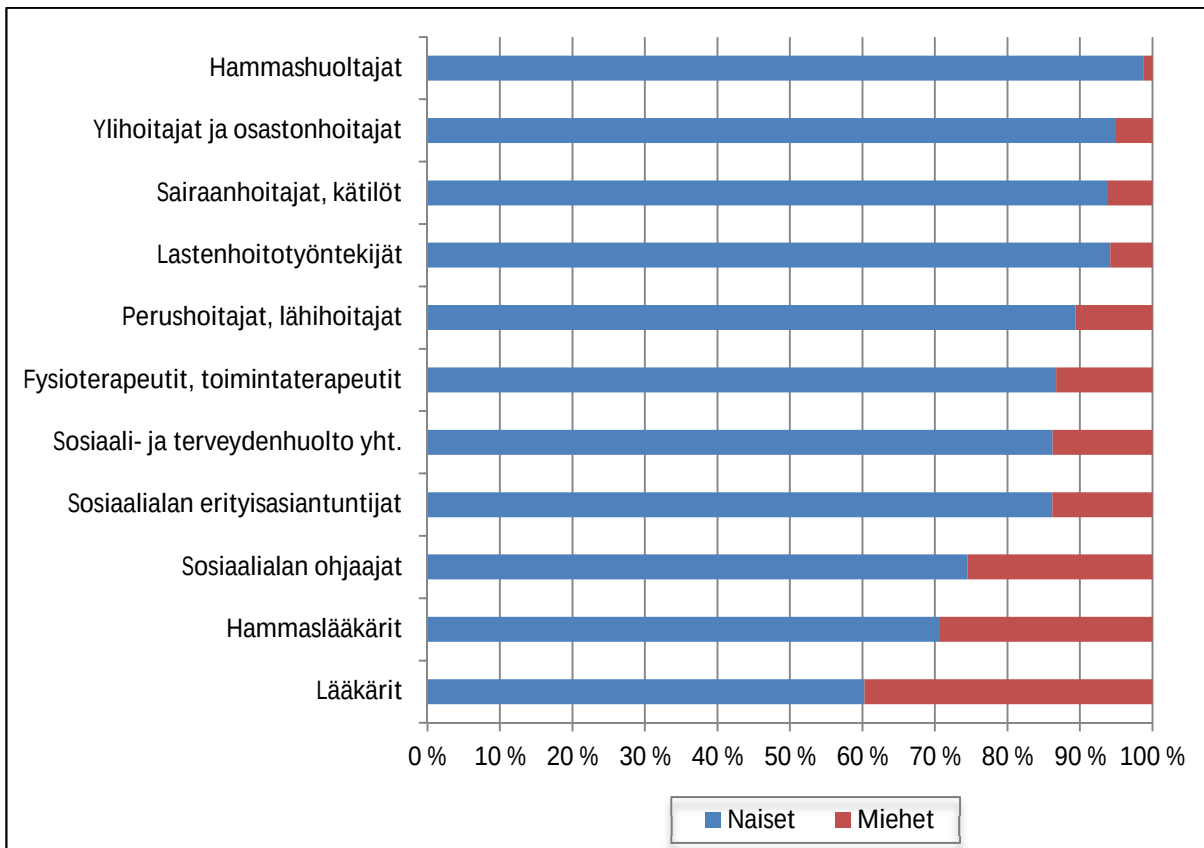
Kolmessa vuodessa tapahtuneet muutokset työnantajasektorin mukaan ovat varsin kiinnostavia sosiaaliohjaajien ammatissa. 93 prosenttia sosiaalialan ohjaajien uusista työpaikoista syntyi yksityiselle sektorille. Tämä kertonee alan voimakkaasta muutoksesta; sosiaalipalveluiden järjestäminen yksityistyy vauhdilla. Käytännössä se voi merkitä esimerkiksi yksityisen lasten- ja nuorisokodin syntyä, jolta kunnallinen sosiaalitoimi ostaa lastensuojelun laitospalvelut.

Muutos fysio- ja toimintaterapeuttien uusissa työpaikoissa on päinvastainen kuin sosiaalialan ohjaajilla; 94 prosenttia alan uusista työpaikoista syntyi kuntasektorille. Kuntatyönantaja, mukaan luettuna kuntayhtymät, palkkasi siis 130 uutta fysio- ja toimintaterapeuttia vuosina 2005–2008. Uusia sairaanhoitajan paikkoja syntyi vastaavassa ajassa kuntapuolelle 500 ja yksityiselle sektorille 51.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset iän ja sukupuolen mukaan

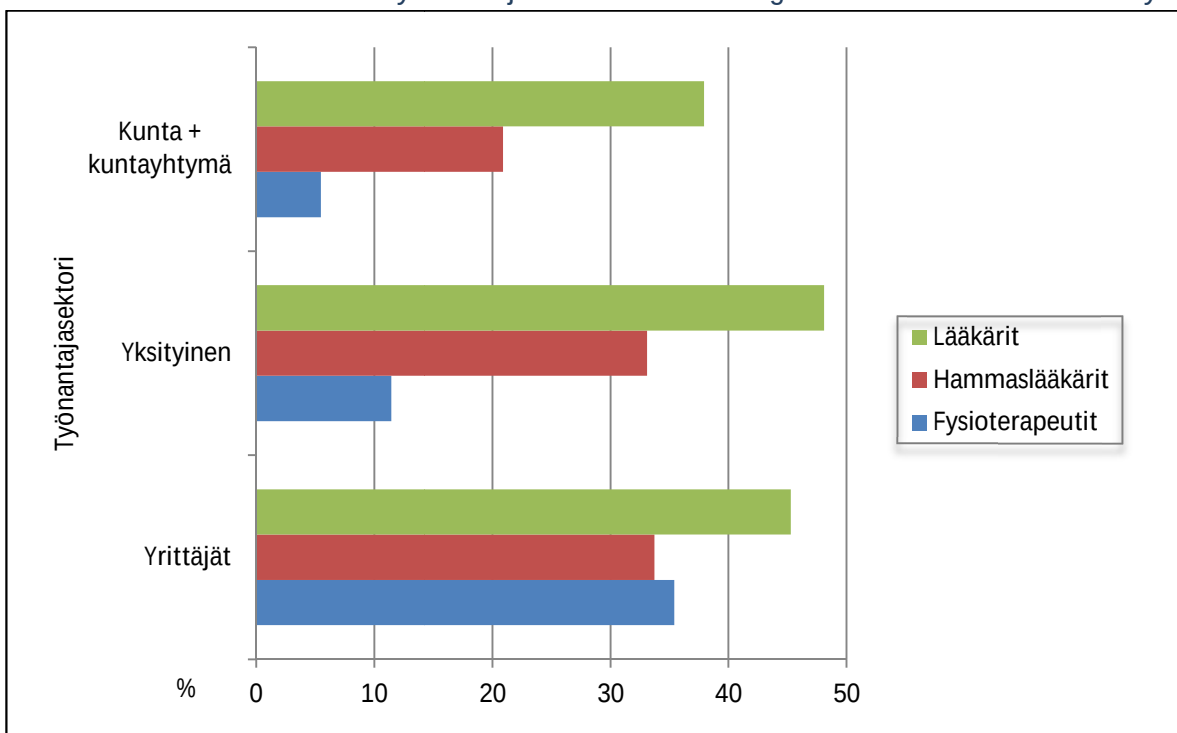
Sosiaali- ja terveydenhuolto ovat Suomessa tunnetusti hyvin naisvaltaisia aloja. Vuonna 2008 tarkastelussa mukana olleiden ammattiryhmien edustajista 86 prosenttia oli naisia ja 14 prosenttia miehiä. Vuonna 2005 osuudet olivat täsmälleen samat. Miesten osuus on korkeimmillaan lääkärinkunnassa; lääkäreillä 40 prosenttia ja hammaslääkäreillä 29 prosenttia. Sosiaalialan ohjaajista 26 prosenttia oli miehiä, mutta sosiaalialan erityisasiantuntijoista, esim. sosiaalityöntekijöistä, heitä oli vain 14 prosenttia. Sairaanhoitajien ammattiryhmässä miesten osuus oli kuusi prosenttia.

Kuvio 44. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten jakautuminen sukupuolen mukaan 2008

Miesten osuudet ovat kaikissa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattiryhmissä korkeampia yksityisellä työnantajalla kuin julkisella puolella. Valituista ammattiryhmistä lääkärit, hammaslääkärit ja fysioterapeutit olivat innokkaimpia toimimaan itsenäisinä yrittäjinä. Yrittäjinä toimivilla fysioterapeuteilla miesten osuus oli 35 prosenttia, sen sijaan kuntasektorille toimivista fysioterapeuteista vain viis prosenttia oli miehiä. Kaikkiaan fysioterapeutteja toimi Helsingissä vuonna 2008 yrittäjinä 274.

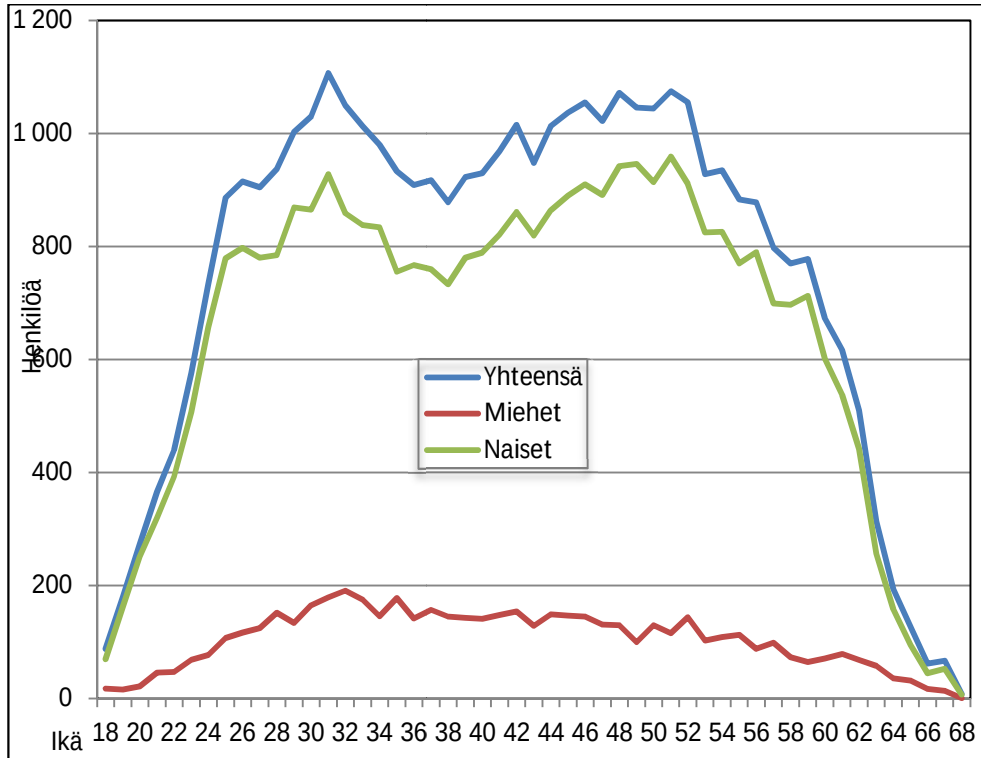
Kuvio 45. Miesten osuus eri työnantajasektoreilla Helsingissä muutamissa ammattiryhmissä 2008

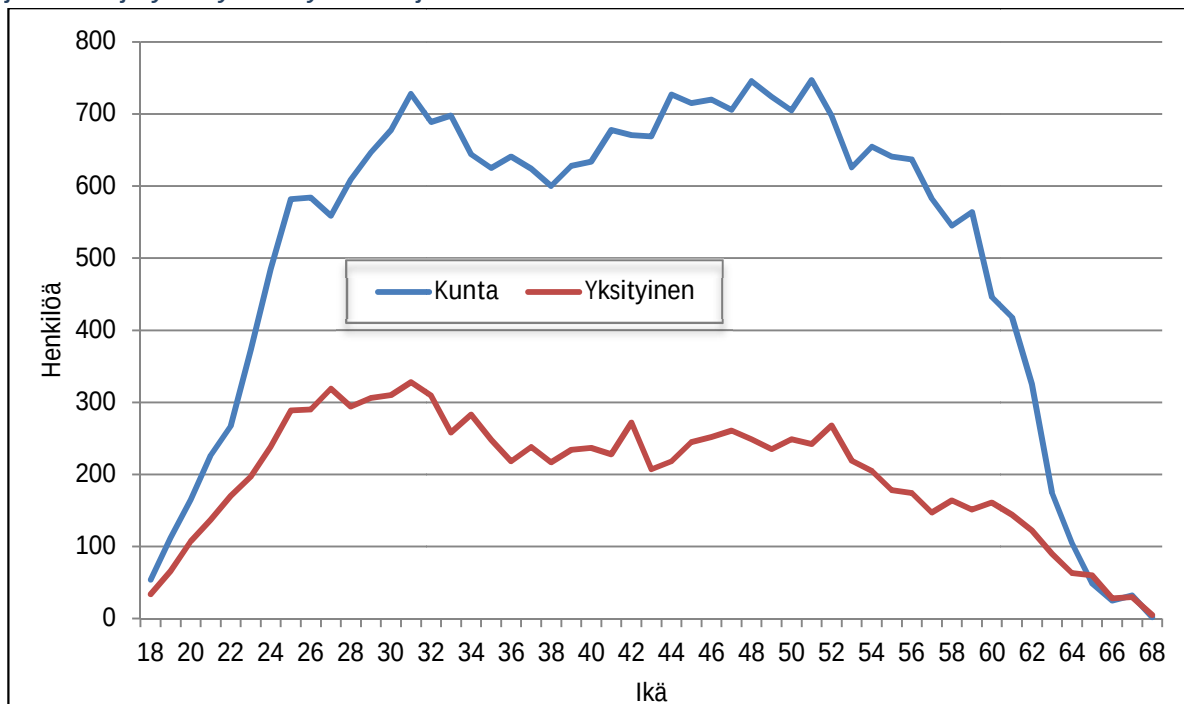
Yksityisellä sektorilla nuorempaa työvoimaa

Kuviossa 46 on esitetty Helsingissä työssäkäyvien sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisten ikäjakauma 1-vuotistasolla. Kuviossa 47 näkyy samojen työntekijöiden jakautuminen iän mukaan työnantajasektorin mukaan sekä kunta- ja kuntayhtymissä että yksityisen työnantajan leivissä. Yksityisellä työnantajalla työskentelee suhteellisesti enemmän nuorempia ammattilaisia kuin julkisella sektorilla. Rekrytointitarve eläkkeelle siirtyneiden paikkaamisessa uusilla ammattilaisilla on julkisella sektorilla suurempi haaste kuin yksityisellä työnantajalla.

Kuvio 46. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten jakautuminen iän mukaan 2008

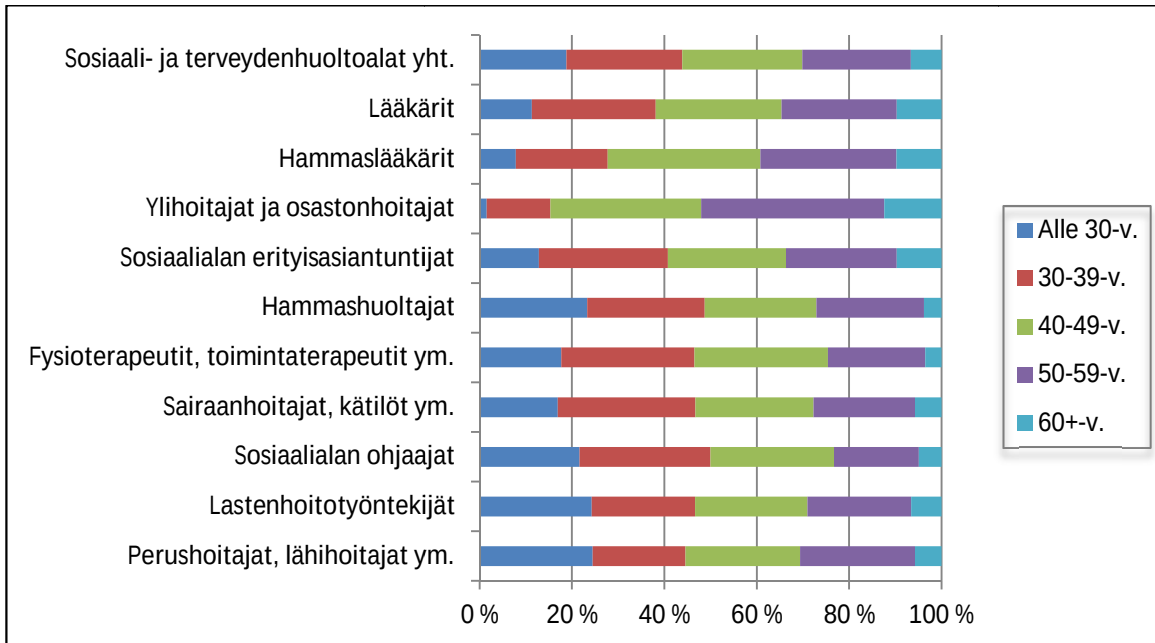

Kuvio 47. Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten jakautuminen iän mukaan julkisen ja yksityisen työnantajasektorin mukaan 2008

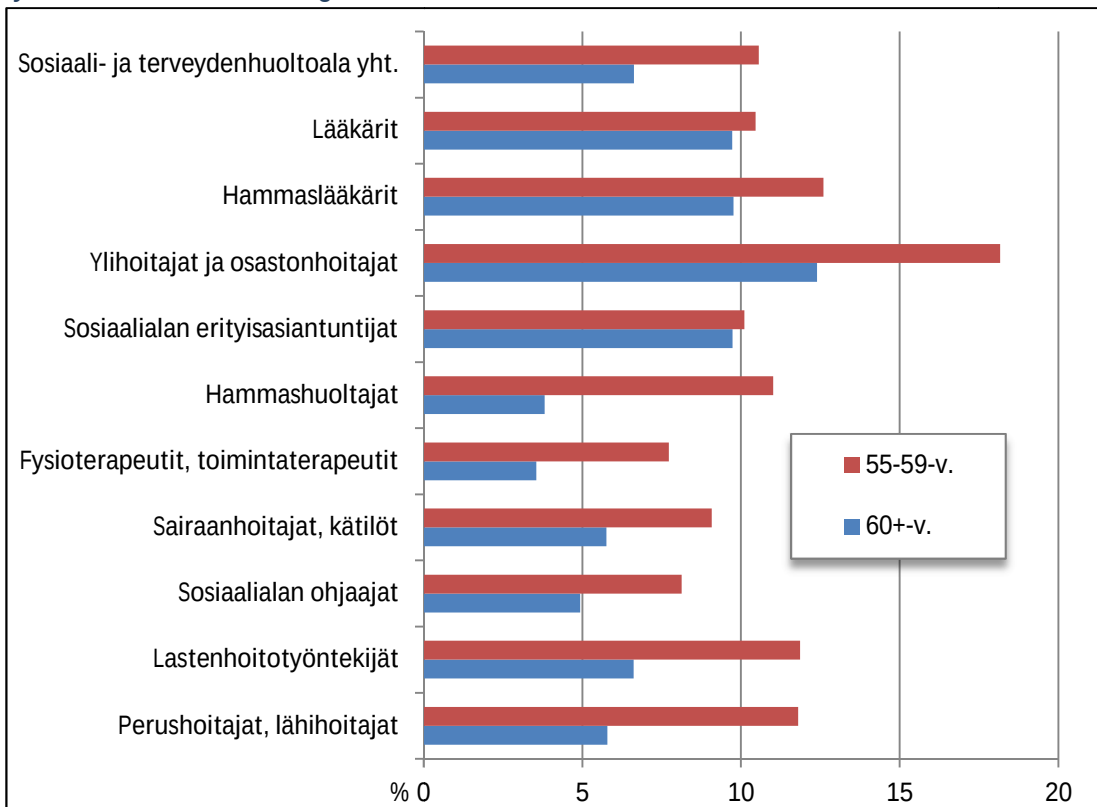

Lähes neljäsosa Helsingissä työskentelevistä lastenhoitajista, perus- ja lähihoitajista, hammashuoltajista ja sosiaalialan ohjaajista oli iältään alle 30-vuotiaita. Korkeakoulututkintoa edellyttävissä ammateissa työskentelee ymmärrettävästi vähemmän nuoria kuin alempien koulutustasojen ammateissa. Hammaslääkäreistä kahdeksan prosenttia ja ylihoitajista ja osastonhoitajista vain kaksi prosenttia oli alle 30-vuotiaita. Viimeksi mainituista hoitoalan erityisasiantuntijoista yli puolet oli iältään yli 50-vuotiaita ja lähes kolmannes 55-vuotiaita tai sitä vanhempia. Yli 60-vuotiaita ylihoitajia ja osastonhoitajia oli 12 prosenttia ammatissa työskentelevistä. Joka kymmenes lääkäri, hammaslääkäri ja sosiaalialan erityisasiantuntija oli iältään yli 60-vuotias ja siis lähellä eläkeikää. Helsingissä työssäkäyvien sairaanhoitajien keski-ikä oli 41,6 vuotta ja lääkärien 43,9 vuotta.

Kuvio 48. Sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaiset ikäryhmittäin 2008

Kuvio 49. 55 vuotta täyttäneiden osuus sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammateissa työskentelevistä Helsingissä 2008

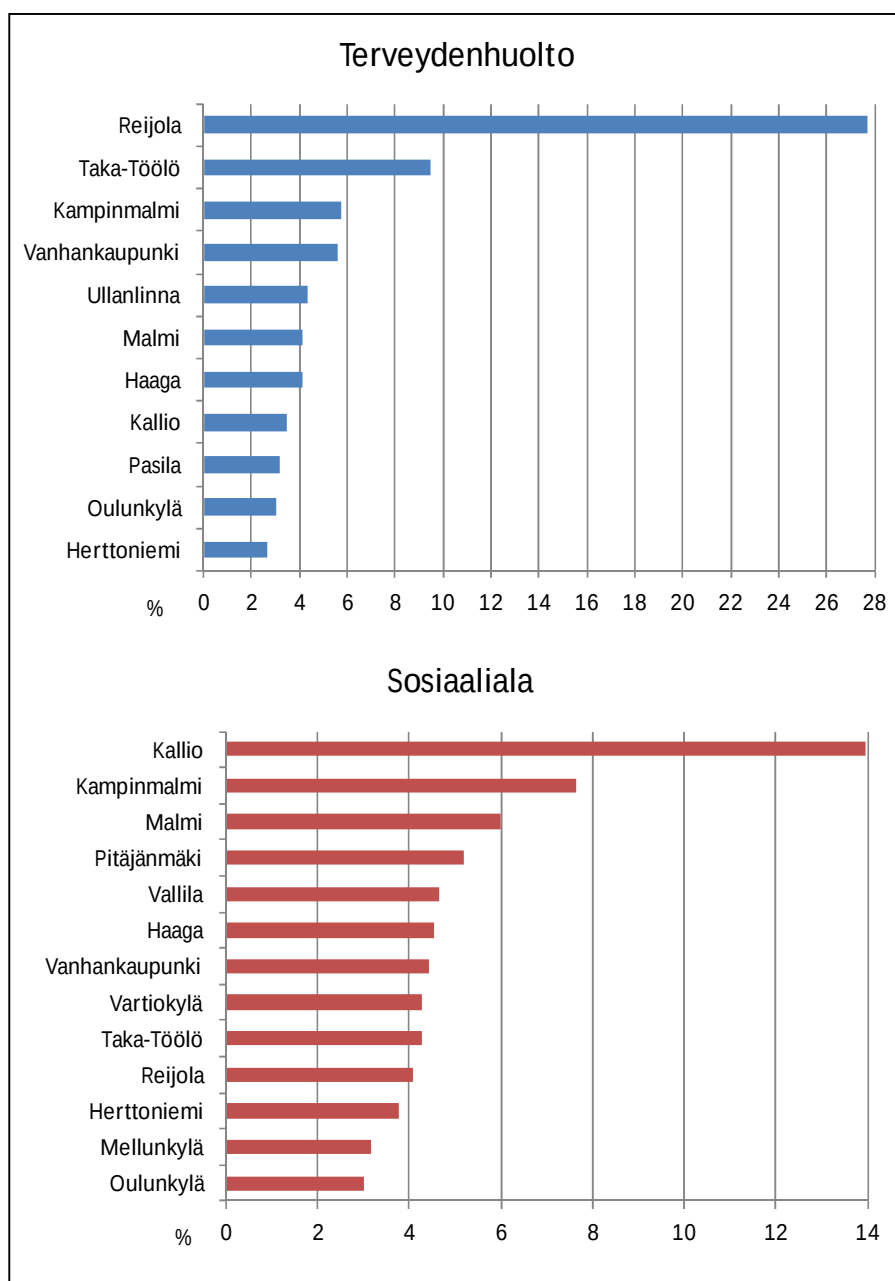

Terveystenhuolto- ja sosiaalialojen työpaikat Helsingissä alueittain

Helsingissä ylivoimaisesti suurin terveydenhuollon työpaikkakeskittymä löytyy Reijolan peruspiiristä, jossa sijaitsee 28 prosenttia alan työpaikoista. Suurimmat työllistäjät alueella ovat HUS:n Meilahden sairaala ja useat eri klinikat, Lastenklänikka ja Lastenlinna sekä Helsingin kaupungin Haartmanin ja Laakson sairaalat. Muita suurempia työpaikka-alueita sijoittuu Taka-Töölön (Töölön, Kivelän ja Hesperian sairaalat), Vanhankaupungin (Kätilöopiston ja Koskelan sairaalat), Kampinmalmin (Marian sairaala), Malmin (Malmin sairaala), Ullanlinnan (Kirurginen sairaala ja Eiran sairaala) sekä Haagan peruspiireihin (Riistavuoren vanhustenkeskus). Terveystenhuollon ammattiteiksi on tässä tarkastelussa poimittu lääkärit, hammaslääkärit, sairaanhoitajat, kätilöt ym., sekä perus- ja hoitajat.

Helsingin sosiaalialan työpaikoista 14 prosenttia sijaitsee Kallion peruspiirissä. Alan työpaikkakeskittymiä löytyy myös Kampinmalmin, Malmin, Haagan, Pitäjänmäen ja Vallilan peruspiireistä. Sosiaalialan työpaikoiksi määriteltiin sosiaalialan erityisasiantuntijoiden ja sosiaaliohjaajien ammattiryhmien työpaikat.

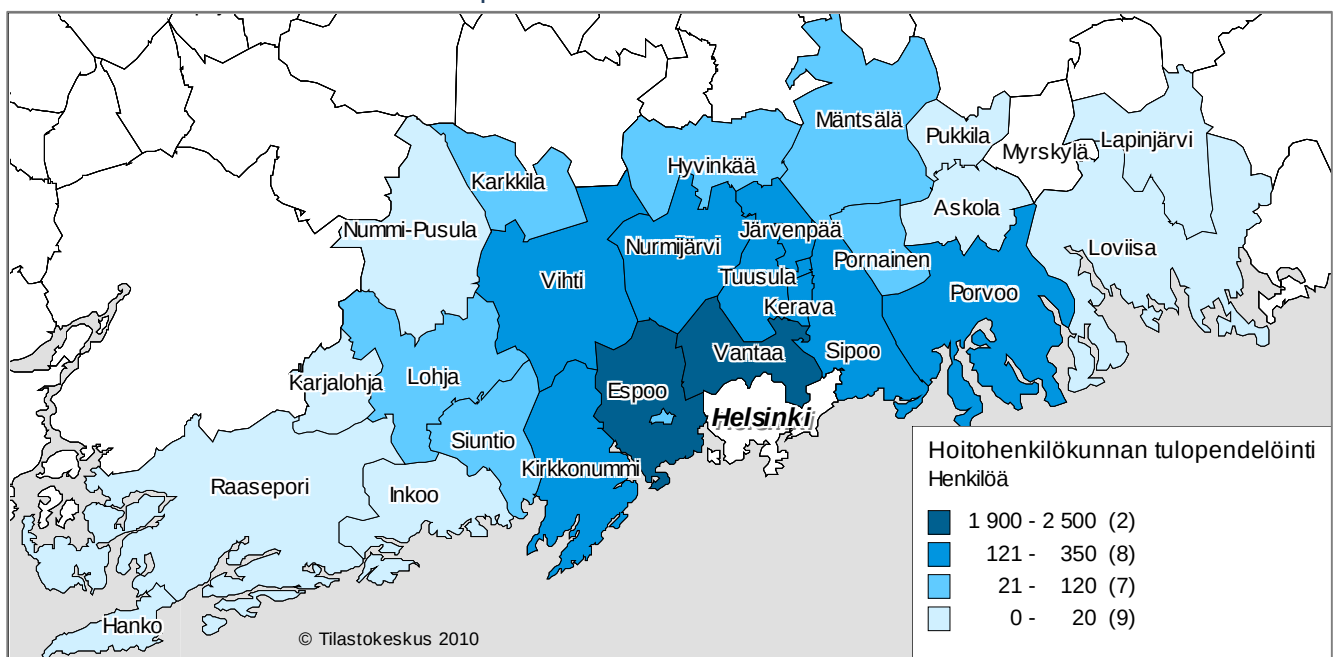
Kuvio 50. Terveysten- ja sosiaalialan työpaikkakeskittymät Helsingissä peruspiireittäin 2008

Seppo Montén analysoi artikkelissaan *Työmatkaliikenne Helsingissä vuonna 2008* pendelöintiä monipuolisesti mukaan luettuna suurimmat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset. Suuren työpaikkamäärän vuoksi Helsinki on riippuvainen Helsingin ulkopuolella asuvista hoitoalan ammattilaisista. Vaikka 92 prosenttia helsinkiläisistä sairaanhoitajista työskentelee omassa kotikunnassaan, tarvitaan Helsingissä tämän lisäksi suuri määrä muualta pendelöiviä sairaanhoitajia. Helsingin sairaanhoitajien paikoista 57 prosenttia täyttyy helsinkiläisillä ja 43 prosenttia muualla asuvista sairaanhoitajista. Helsinkiläisistä perus- ja lähihoitajista suurin osa työskentelee omassa kotikunnassaan, mutta työvoimaa tarvitaan myös naapurikunnista. Tämän ammattiryhmän Helsingissä sijaitsevista työpaikoista lähes kolmannessa työskentelee muualta pendelöivä hoitaja.

Hoitohenkilökunnan pendelöinti naapurikunnista Helsinkiin on hyvin samansuuntaista kuin työllisten keskimäärin. Vantaalta ja Espoosta hoitajia käy Helsingissä töissä varsin runsaasti; yhteensä lähes 4 400. Hoitohenkilökunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sairaanhoitajia, terveydenhoitajia, kättilöitä, röntgenhoitajia jne. sekä lähi- ja perushoitajia.

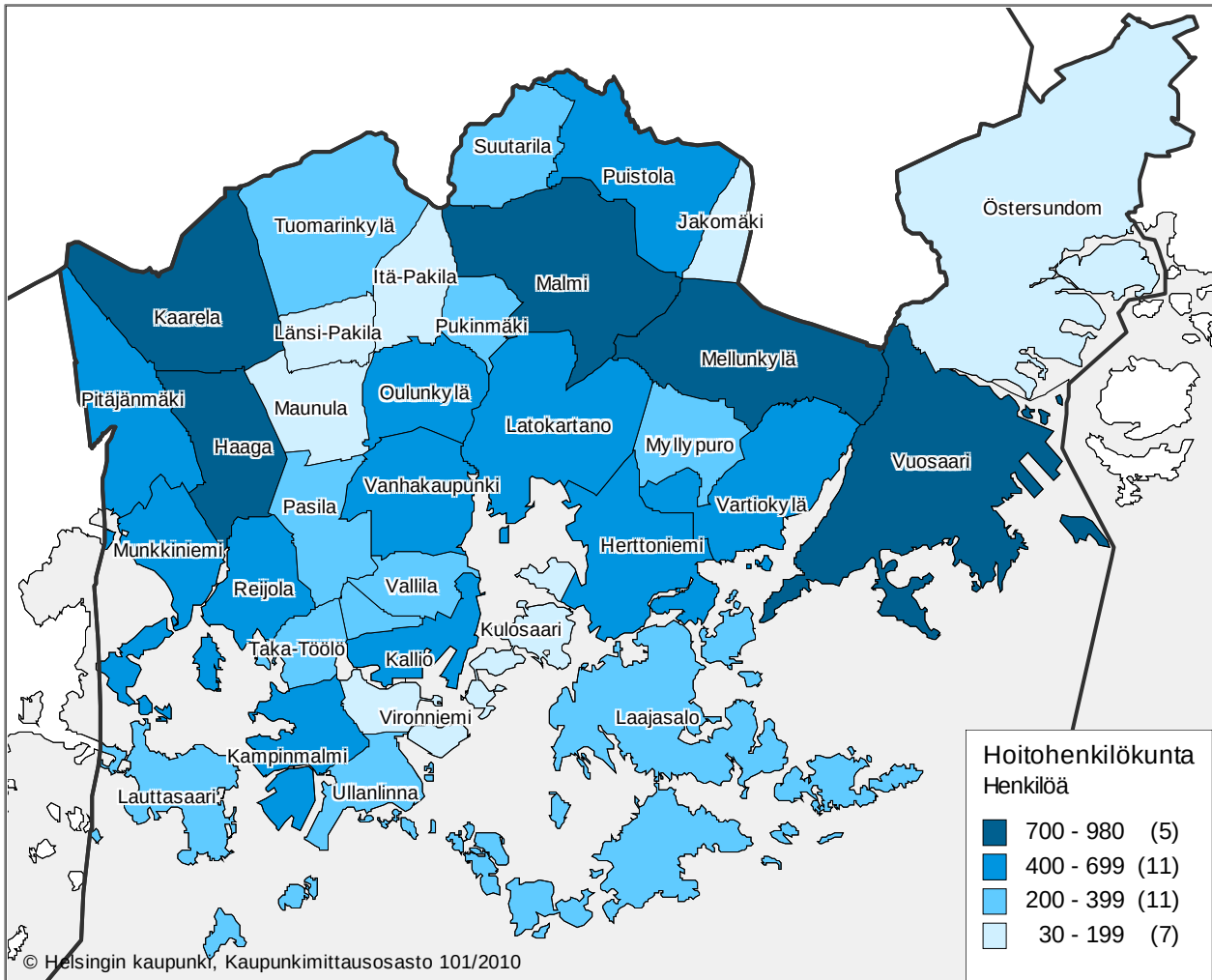
Kuvio 51. Hoitohenkilökunnan tulopendelöinti Helsinkiin Uudenmaan kunnista

Itä-Helsingissä asutaan useammin kuin käydään töissä

Katsotaan lopuksi, missä hoito-alan ammattilaiset asuvat Helsingissä (kuvio 52). Hoitohenkilökunnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä sairaanhoitajien ammattiryhmää sekä lähi- ja perushoitajia. Hoitohenkilöstön sijoittuminen eri puolille Helsinkiä on melko tasaista. Lukumääräisesti eniten heitä asuu väkilukurikkaissa Itä-Helsingin peruspiireissä Vuosaarella ja Mellunkylässä sekä Malmin, Kaarelan ja Haagan peruspiireissä. Alalla on perinteisesti ollut paljon työsuhteasuntoja, mutta käytössä olleista tilastoista niitä ei ollut mahdollista erottaa. Kun verrataan asumispreferenssejä suurimpiin työpaikkakeskittymiin, havaitaan että hoitoalalla Itä-Helsingissä asuminen on huomattavasti yleisempää kuin työssäkäynti.

Kuvio 52. Helsingissä asuvat hoito-alan ammattilaiset (1km) peruspiireittäin

Aineiston kuvaus

Julkaisun pääasiallisena lähdeaineistona on käytetty Helsingin kaupungin tietokeskuksen erillistilauksena Tilastokeskukselta hankkimaa tilastoaineistoa.

Ammattitilaston lähteenä on käytetty Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoa. Työssäkäyntitilasto on vuositilasto, joka tuottaa alueittaista tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta ja työssäkäynnistä. Tilaston henkilöperusjoukon muodostaa maassa vuoden viimeisenä päivänä vakinaisesti asuva väestö. Tiedot perustuvat pääasiassa hallinnollisiin rekistereihin ja tilastollisiin aineistoihin. Ammatti on yksi keskeinen väestöä kuvaava tieto ja kattavia ammattitietoja työllisestä työvoimasta tarvitaan vuosittain mm. koulutuksen suunnittelussa, työvoimapolitiisessa suunnittelussa sekä erilaisten tutkimusten ja selvitysten perustietona. Työpaikan määritelmänä käytetään alueella työssäkäyviä henkilöitä riippumatta heidän asuinkunnastaan.

Tilaston kotisivu: <http://www.tilastokeskus.fi/til/tyokay/>

Ammattiluokitus

Ammatilla tarkoitetaan sitä toimintaa tai työtä, jota henkilö tekee tuloa saadakseen. Tässä julkaisussa on käytetty vuoden 2008 tietoja, joissa on käytössä vuoden 2001 ammattiluokitus. Ammattiluokitus perustuu kansainväliseen, ISCO 88 -ammattiluokitukseen (International Standard Classification of Occupations), joka on kehitetty EU:n tarpeisiin.

Ammattiluokituksessa on entistä paremmin pyritty ottamaan huomioon tietyn työn (ammatin) vaatima ammattitaito ja erikoistuminen. Ammattiluokitus rakentuu siten, että ammateilla on hierarkkinen, eri tarkkuustasoja sisältävä koodi. Suomen luokituksessa tarkin taso on 5-numerotaso. Tarkimman tason ammattiluokatkin sisältävät vielä erilaisia ammattinimikkeitä. Suomen ammattiluokitus noudattaa melko tarkasti EU:n ISCO 88 -sovellusta 4-numerotasolle saakka. 5-numerotason ammattiryhmät palvelevat lähinnä kansallisia tarpeita.

Ammattien luokittelun lähtökohtana on, että kaikki samaa työtä tekevät saavat saman ammattikoodin riippumatta esim. toimialasta tai ammattiasemasta. Kuitenkin kooditettaessa monikäsitteisiä tai puutteellisia ammattinimikkeitä on käytetty hyväksi tietoja mm. henkilön työpaikasta, koulutuksesta ja aikaisemmasta toiminnasta.

Vuoden 2001 ammattiluokitus on esitetty julkaisussa Ammattiluokitus 2001, Tilastokeskus, Käsikirjoja nro 14 (2001).

Uusin ammattiluokitus on Ammattiluokitus 2010.

Lue lisää: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/ammatti/001-2010/luokitusavain.html>